mi
ento e
nha
mon . .
ecous

Biblioteki Liceum Krak.
S. Anny ofiarowane
D. 10 Lipca 1835 roku
Ferdynand Korsiewicz.

Semita
in umbrosum Academum
Sapientiæ Cultores
Philosophandi gratia
ducens
seu
Præcepta Dialectica
Jacobi Gorscii
Novodvorscianis Alumnis tradita
Anno Domini 1744.

2

IN NNE DNI. AMX.

Semita
In umbrosum Academicum
Sapientiæ Cultores.
Philosophandi gratia.
Ducens seu
Præcepta Dialectica
Jacobi Porzij
Novoduomicianis aa: tradita
Anno Dni 1744to.

Tendentibus ex Tullianis campis in umbro:sum Academiæ lucum gratia Philosophan:di Athletis viam ostendere conor L. N. Nullus enim ad illum Academicum in qua docta folia eruditas inumbrant mentes advenire potest, qui hanc semitam prius, præcepta Dialectica intelligo. labo:rioso conatu non contriverit. Felix certe semita hæc est qua quodquid ten:dunt tot in altum Philosophiæ incidunt Euripi unde magni Philosophi emer:gunt. Contracta eadem Zenonis manu hæc via ostensa est, id non sine my:sterio, nam per illam Philiæ Candidati dum stricte procedunt subtiles eva:dunt, dum lapsatu in illa sudant illoro

sudoriferae fronti Doctorales illabunt coronae
Decidunt plerumque per tortuosos Philiam
difficultatum Labyrinthos, is, qui plano
hac via ad terminum latentis veritatis
non currunt. Quapropter Duce virtute,
comite labore, per hanc incedite viam
ego vobis principia argumentandi tra-
dendo famulabor. Et ut faciliorem mo-
accessum experiamini aliqua illis praemittere
praemitto

PRAEAMBULUM Imum.

De Origine Dialcae

Per Originem hic intelliguntur inventores Dlcae
ad quam constituendam sicut non est in sua
perfectione non statim perventum est nec
ab uno laboratum, itaque etiam praedicabilia
Invenit Porphyrius seu 5 voces quas Chri-
saorio Adolescenti Romano Discipulo suo
explicavit. 2do Architas Tarentinus con-
scripsit praedicamenta. 3tio Ars defi-
niendi tribuit Socrati. 4to. Plato vendi-
cat sibi tractatum de arte dividendi et mo-
dis figurare, 5to Pytagoras Author fuit
Syllogismi Sophistici. Ultimo tandem Di-
scipulus Platonis 20 annorum Aristoteles praeter
praecepta de argumentatione Propositione et
Elenchis quod Logicam conscripsisse dicitur, ut etiam to-
tam Philiam ita et Dialcam nodose nimis
ac nervose conscripsit. Tandem in postre-

inter alios comendatores Jacobus Gorecius
in Universitate hac quondam Professor feli
citate Ingenii sui nobis eandem facilitavit
PRAEAMBULUM 2dum.
De Causis Dialecae
Ad exactam cujusque cognitionem causae pertinent quas Physici docent esse 4. Finalem Efficientem Materialem et Formalem quae quid sint in Physica patuit tantum has breviter respectu Dialecticae examinabimus.
Quantum ad finalem Causa Finalis est propter quod aliquid fit estque duplex Ultima et proxima.
Causa Dialecticae ultima est Gloria Dei ad quam veluti scopum praefixum omnia dirigenda sunt.
Causa finalis proxima ejusdem est Opiniones probabiles uti dicetur Libri primi Cap: 2tio.
Quantum ad Efficientem Causa Efficiens est a qua aliquid fit ut ab Artifice sella. Estque duplex Remota et Proxima.
Causa Dialecticae Efficiens Remota est Deus Glorio: sus qui omnes artes et scientias mentibus hominum instillavit.
Causa Efficiens Dialecticae Proxima eaque in Communi est homo, in Particulari cujus nostra quam tractandam assumpsimus, uti ex inscriptione patet est Author Jacobus Gorecius aetatis suae tempore Professor clarissimus Anno quidem Domini 1563. hanc Dialecticam ex multis veteribus ac recentioribus voluminibus diligenter collectam in lucem edidit. Eoque intentione ut Candi:

ditati Sapientiæ, hâc cognita ad jora liberé aspirare valeant.
Quantū ad Mat̄em Causa Mat̄alis est 3plex
ex qua, in qua, et circa quam:
Cā mat̄alis Dialcæ ex qua, nulla ē, qā Dialca
ē accidens, accidentia vō nullā habent Mat̄am
ex qua fiant.
Cā Mat̄alis Dialcæ in qua est Anima seu
intellectus humanus cui uti accidens subje=
cto suo inhæret.
Cā Mat̄alis circa quā, Dialca versat, sunt
res omnes, quæ in disputatōnē cadere possunt,
et de hac 3tia Cā fusiq agemq. agendo
de Objecto.
Quantū ad formalē Cā formalis ē, per quā
aliquid fit. Unde Causa formalis seiēntæ
est duplex, nempé Considerandi et tra=
ctandi: Forma Considerandi communiter
dr̄ abstractio, seu rāo formalis sub qua,
et hæc in scientijs speculativis est 3plex.
Prima quæ abstrahit à Mat̄ā singulari non
tamen cōmuni, et talis abstractio reperit
in Physica, Physicq enī non considerat ma=
teriam vero singularē, qā hæc ē corrupti=
bilis et mutabilis, scientia vō est univer=
salium et immutabiliū, Considerat in mat̄ā
communē sei. Corpora nat.
2da abstractio est, à Mat̄ā singulari et cō=
muni n̄ tñ intelligibili et hæc competit Ma=
thematicæ, Mathematicq enī non con
siderat Mat̄ā ullā tñ illā præsuppo=
nit, in qua illæ figuræ uti accidentia ad=
hærent.

3tia Abstractio est ab omni mãa singu=
lari Comuni et intelligibili et hæc competit
Methaphisicæ quæ abstrahit res ab omni
mãa absolute, Solas vero essentias conside=
randas. idq simpliciter, v positivè v negativè
Positivè idest abstrahendo ab existentia eam
vero quæ sunt et possunt ēē et talis ē Abstractio
Methaphisicæ, Negativè idest ab iis rebus quæ
non sunt nec possunt ēē à parte rei qualia sunt
entia rationis ut: Genus, Species, Subjectum Præ=
dicatum &c: quæ tantum habent ēē Objectivum
in intellectu, et talis abstractio competit Lo=
gicæ consequenter et Dialecæ.
Forma tractandi ē ipsa Methodus quæ est
modus quidam ordinatus in indagine veritatis.
Et hæc methodus est duplex, Synthetica
et Analitica. Methodus Analitica seu Re=
solutiva ē quæ procedit à toto ad partes
et talis solet ēē in Scientiis Speculativis
Methodus Synthetica seu Compositiva est
quæ procedit à partibus ad totum talis solet
ēē in Scientiis practicis, in præsenti Dialec
tractatione erit Methodus Synthetica, quia
a Prædicabilibus, prædicamentis, Proposi=
tionibus &c. tanquam à partibus erit processus
ad totum, sc: ad Argumentationem seu Syllo=
gismum

Præambulum 3um

De Necessitate Dialecæ

Scias primo necessarium juxta Aristotelem
5to Metaphisicorum definit sic est id quod

se aliter non potest habere.
Scias 2do necessarium ee 2plex, 1mum absolute 2dum ex suppoone alicujus causæ.
Necessarium absolute est quod nullo modo pt se aliter habere, sed est omnino determinatum adesse, et tale est Deus gloriosus.
Necessarium ex suppoone alicujus causæ est 4plex 1mum necessarium ex suppoone causæ mãalis, quemadmodum necesse e hominem ee corruptibilem, propter mãa lapidem gravem propter eandem. 2dum Necessarium e ex suppoone causæ formalis, quemadmodum necessarium est homini e esse rationalem propter animam. 3um Necessarium est ex suppoone causæ efficientis quemadmodum necesse e lapidem moveri propter impulsum dolore sentire propter vulnus. 4um Necessarium ex suppoone causæ finalis. Et hoc adhuc est duplex 1mum necessarium simpliciter alterum 2dum quid.
Necessarium simpliciter est sine quo res habere non pt, vg: volatus non pt ee sine alis. Necessarium 2dum quid seu quoad melius ee e id sine quo res haberi quidem pt d non ita commode, vg sine equo iter fieri pt d melius in equo. hoc premisso.
Dico Dialeca ante omnes scientias neces=

ratio est discenda ex suppositione finis sine Dialectica enim nulla scientia acquiri poterit. Et ratio est quia sola Dialectica habet modum resolvendi conclusiones in sua principia, et cognoscendi formam demonstrationis, sine quorum modorum scientia nemo potest comparare perfecte scientias. Dixi perfecte quia scientiam scientias possunt considerari dupliciter, primo in statu perfecto 2do in statu imperfecto.

Scientia in statu imperfecto est rudis quaedam, et si scientifica cognitio aliquarum conclusionum facillimarum, quae sc. ita primae intrant principiis lumine naturali notis et Dialectica naturali statim evidenter cognoscantur.

Scientia in statu perfecto est cognitio scientifica, non dum facilium sed etiam difficilium conclusionum earumque omnium quae ad plenam alicujus objecti notitiam ac defensionem ab erroribus requiruntur.

Hinc dico 2do Dialectica est necessaria ad alias scientias acquirendas in statu perfecto simpliciter, in statu vero imperfecto secundum quid, patet ex supradictis.

Dico 3tio Dialectica est necessaria ad dirigendum nostrum intellectum, ne in suis operibus erret decipiatur, et possit vera a falsis dignoscere. Et ratio est Nemo enim

pt scire sua scientia nisi prius sciverit
quod eē Raone, verā demonstraenē
quod sine Dialca a̅sequi non pt.
Dico 3tio Dialca est Necessaria ad Sacrā
Scripturā ad illustrandā et intelligendā
cum ab hæreses ö̈ defender Raverat Nā
quidquid Herbersoin Germaniā quovis sæculo eþe pt totū ab arte dis
serendi subvertit. Hinc ē qd Dialca vo-
cat Magistra, Lancea Sagittariorum, Um-
bo, Galea, arq. et Machina contra Ja-
cula, ictus et impetus impugnantes
veritas, Unde Sanctus Isidorus inquit
tolle Dialcā et erit sublata omni scientia,
et D. Augustinus, sic loquit, si claudas,
Januam Dialecticæ omnium scientiarū
fores claudent.

Solvunt nonnulla objectiones.

Obyaies Imo, Dialca non est necessaria ad
Scientias raonales, seu sermocinales,
quales est Gramatica Rhetorica quia
alias ante Gramatica omitti deberet,
Eo Dialca n̄ ē necessaria ad omnes ali-
as scientias.
R Distinguendo ans Dialca n̄ est ne-
cessaria ad Gramaticā raone congrui
sermonis con: raone scibilitatis nego
similiter ratione Rhetoricæ non est
necessaria ratione scibilitatis nego 2tam
Ex hac solutione reqt Dialcā haone sci-
bilitatis eē necessariā ad se ipsam, sed hoc
est inconveniens, qa sci eþet antequam
eþet Eo solutio nulla

* R. Ndo: Nsqm nam Dialca cu sit ars discurren-
di nō est necesse ut quis prius illad teneat
siquidem nemo debet scire quod didicit
sed vo aliæ scientiæ non docent bene dis-
currere unde ante illas non est discenda
Dialca
Objicies 2do: Ens Raōnis qd ē objectum Dialcæ
non est necessarium ad cognitionem Entium
realium quæ et objecta aliarum scientiarum
Ergo nec Dialca erit necessaria ad alias sci-
entias. Anū patet qa potius ē etra Ens
Raōnis nō cognoscit nisi per speciē Entis re-
alis, super cujus cognitione fundatur Con-
sequentia quoque videtur esse clara.
R. Dis: Anū Ens Raōnis nō est necessa-
rium ad cognitionem Entium realium
simplicem concedo, ad cognitionem sci-
entificam nego quia habet beneficio Dialcæ
Ultra si Dialca esset ad cognitionem scienti-
ficam maxime propter definitiones divisiones
et argumentationes sed aliæ scientiæ suas
habent divisiones definitiones proprias Ergo &c.
R. Disti: nō habent suas definitiones
quo ad Mam concedo, quo ad formam
nego. Contra in quo ad formam,
aliæ scientiæ habent suas definitiones
divisiones, Ergo Dialca negi ad formam
est necessaria Probr anū Antiqui Chaldæi
Ægyptij ante Aristotelis tempora habuerunt
Mathematicas Disciplinas, Democritus
Physicam Socrates moralem Phiam Hyppo-
crates Medicam seu medicinam.

d tunc n̄ solet ad mad d m et ad for-
mã erant enim in his scientijs Definiones
Divisiones &c: Eo alij Scientiæ habent
suas definiones Divisiones, m̄ quo ad for-
mam Deinde Theologiã D. Ambrosij
Gregorij. Item Jurisprudentiã multi si-
ne Dialcã consecuti sunt Eo non est ne-
cessaria &c: Rp, istos omnes non fu-
isse scientificos nec habuisse scientiam
sine Dialca d sud quo ad fidem et
experientiã. Scientifici enim ē resolvere
suas Conclusiones, usq; ad 1ma princi-
pia, a forma syllogisticã, sine Dia-
lectiã nullo modo fieri potest. v. Rp
2do Illos didicisse scientias sine Dialca im-
plicita, Nego explicita, Concedo.

Præambulũ 4tum
De Oeconomia operis.

Juxta commune proverbiũ qui bene dividit,
bene docet, unde ab Auctore totum opus hoc
in 10 dividit Libros in 1mo de præmissis
proemialibus agit, et prædicabilibus, in
2do de Prædicamentis in 3tio de Definiõ-
ne in 4to de Divisione, in 5to de Locis
in 6to de Quæstione in 7mo de Enun-
ciatione seu Propoõne in 8vo de Argu-
mentaõne in 9no de Syllogismo, De-
monstrativo, in 10 de Syllogismo To-
pyatico. Et huic Methodo ab Auctho-
re instituto alligandum me, censuit,

moribq antiquis.

LIBER Imus.

Proemialia Dialeces, et Praedicabilia ostendens.

In hoc Libro de qbq actum sum ex titulo patt et insequenti qa liber hic in capita distinguet in quibus, quid tractabit seorsim patebit atq jam sit,

CAPUT Imum.

De Definione Dialectices.

Author sic definit Dialectica e ars de re quavis proposita probaliter in utramq partem disserendi Probr Bonitas definionis que definio Gnere et diffea est bona, d hoc definio con: Eo est bona jor patt conditionibq definionis. nor declarat in hac definione ponit ars ut quid commune loco Gnris convenit ars et alijs artibq à Dialca quod et hoc disticho ponitur

Gra: loqr Dia: vera docet Ret: Mus: canit Ar: numerat, Geo: ponderat Astr: colit astra

Dr de re quavis proposita qa Dialca est considerare omnes res, non quidem quo ad Ma: d sed quo ad formam definionum Divisionum et argumentaonum. Dr probabiliter non ideo tn ut Dialca excludat veras et necessarias argumentaones, d qa frequentiq ratt probabilibus quod conin

2° qa tam in parte affirmativa quam in parte negativam subministret raõ=nes unde addit in utramq partem.
Dr disserendi idest quamlibet rem, p definitionē v divisionem, v argumenta=tionem, discutiendi, disserere. Iem haec 3a in se complectit.
Scias, dari alias Dialecae definitiones, & descriptivas, 1ma ex vi nominis ars disserendi seu disputandi, deducit em a Græco verbo Dialegeme, v ut alij volunt Dialegeste, quod latine signifi=cat disputare, seu disceptare. Hinc alij vocant illa scientia disputativam seu disputatatricem ut Fabiq, Cicero, disceptatricem et ratiotitione diligentem appellat v ut alij deducunt, a Græco Dia et logos quod est duos v diversos et separatos sermo quod in idem redit. Inter duos em ad minimum disputaõ eē debet.
2da ex vi dignitatis est ars artium, scientia scientiarum, ingenii lux veritatis, oculus mentis, veri et falsi Judex, scien=tia universalis, Methodq Docendi, modq sciendi, Clavis et janua Scientiarum
3tia Raõne officij seu ab instrumento talis Dialca est ars definiendi dividen=di et argumentandi, hæc em est instru=

menta Dialecticæ
Solvuntur objectiones
Objicies 1mo, Contra primam definitionem Dialectica est scientia Ergo male ponitur in definitione ars, Consequentia patet quia artis et scientiæ habitus ultra distinguuntur. Antecedens probatur Dialectica est habitus per demonstrationem acquisitus Ergo est scientia. Antecedens probatur quia omnes conclusiones in Dialectica demonstrantur per principia dici de omni et dici de nullo Ergo est habitus. Respondeo Distinguo: Ergo male ponitur in definitione ars stricto modo sumpto concedo lato modo Nego. Dialectica enim ut dictum suprà dicitur ars per similitudinem in quantum sicut ars propriè dicta disponit materiam externam ut cæmentaria lapides calicem (?) lateritios (?) malleus ignem &c. Ita Dialectica disponit res cognitas seu continet præcepta disponendi.
Objicies 2do Dialectica est definitione ex vi dignitatis dicitur lux veritatis verum vel falsi Judex, Ergo male ponitur probabiliter disserendi. Quia patet quia omne verum est necessario verum, et omne falsum est necessariò falsum non autem probabile. Respondeo Distinguo: probationem, Omne verum est necessario verum in materia concedo in esse scibilis Nego ~~tum~~ cum hoc modo 2do considerantur verum et falsum, cum habeat oppositam distantiam, probabile est.

Obycies 3tio, Ctra definioné ex vi dignitatis quaelibet scientia est dr. Oto. Ergo tero est pfecta in se. Sed Dialca n' est am, artium. Ad Dis: Ans; quaelibet scientia est pfecta in se, quo ad maâ constitutionis quã tradit Ccedo quõ ad formas traditõnis quã à Dialcâ ubiq requirit Nego.

Ctra quaelibet scientia, potest facere demonstraoné pfectam

Ra quõ ad formas pbãonis. Ad Dis: Ans, quaelibet scientia pt facere demonstraoné pfectam in se concedo, pfecta respectu demonstrantis Nego; tunc em demonstraô ceset pfecta, quando ipse demonstrans pt ostendere, clare bonitaté consequentiae quod sine Dialca fieri nequit. Deinde ad intellectionem meliorem hujs capitis.

Sciendum ê quod habitg intellectuales st 5. Intelligentia, Sapientia, Scientia Prudentia et ars

Intelligentia est habitus amor principiorum quae ex nuda terminorū cognitione abiq' ullo discursu cognoscunt, quae dr Synderezis.

Sapientia est habitus exactissimus qui versat circa primas et altissimas causas et principia, qualis est Methaphysica.

Scientia est habitus certus et evidens per demonstrationem acquisitus.
Adverte quod hi tres habitus perficiunt intellectum speculativum.
Prudentia est habitus practicus cum recta ratione activus, id est habitus recte vitam instituens, moresque componens.
Ars, est habitus practicus cum recta ratione factivus, id est habitus dirigens, qua ratione opera externa sint recte conficienda, et haec explicatio artis est stricte sumpta, ad differentiam artis lato modo sumptae, quae ex collectione praeceptorum constat.
Adverte istos posteriores duos habitus perficere intellectum practicum.

CAPUT 2dum.

De divisione Dialecticae.

Dialectica est duplex Naturalis et Artificialis,
Naturalis est quae unicuique homini inest a natura, eadem quam rationalis est homo, infert consequentiam usque absurditati ergo redde,
Artificialis est, habitus mentis, labore et exercitio comparatus, de qua ad plenum agitur.
Ipsa Dialectica artificialis dividitur in docentem et utentem,
Dialectica docens est quae tradit praecepta definiendi dividendi et argumentandi.

Utens ē quæ eadē præcepta Definiendi
dividendi et argumen: ad unā in scien=
tijs v in se accommodat.
Hinc Nota quod Dialcā docens dr̃ modg
sciendi, Utens aūt dr̃ modg sciendi si=
entia.
2do Dialca docens et utens dividit in Inven=
tivā et Judicativā
Dialca Inventiva est quæ ad inveniendi eū
demonstrat, locos, ex quibus argumen=
ta depromunt ad pbandas Conclusiones
et vocat aliter Topica.
Iudicativa ē, quæ inventa argumen=
ta examinat et expendit et hæc a=
liter dr̃ Criticen,
Dialca Inventiva et Iudicativa divi=
dit in particulativā et totalē.
Particularis ē quæ dividit tm̃ vel ar=
gumentat tm̃, idq̃ v demonstra=
vē tm̃ v pbabiliter tm̃, v sophystice
tm̃.
Totalis ē, quæ se ad omnia ista exten=
dit, et juxta D. Thomā aquinatē an=
gelicū Prē dividit in tres mentis ope=
rāones, quarū 1ma dr̃ simplex ap=
prehensio, 2da Iudicium, 3tia discursg.
Simplex apprehensio, ē ille actus, per
quē simpliciter rē percipimus seu in=
tuemur, nihil de illa affirmando v ne=
gando. ut dū considero florem Domum
lapidem Aīal hominē &c.

Judiciũ ē ille mentis actus p quem mens nostra unum de alio affirmat v negat ut dum considero quid sit flos, quid hõ et unũ de alio affirmo v nego vg florem non eẽ pulchrũ hominẽ non eẽ Anĩl. &c:

Discursq ē ille mentis actus quod unum ex alio infero ut dum sic colligo flos est pulcher, Eō delectat visum, hõ est Anĩl Eō sentit &c:

Adverte, dictũ qã totalis Dialcã dividit in 3es mentis operaões, et bene qã quid quid agit in Dialcã ad has revocat, atq sic ad primam mentis operaonem spectant Prædicabilia Prædicamenta et omnes ter= mini simplices. Ad 2dam autem defi= niones, Divisiones, Etiest Propoões, revo= cant, quã ratione 2da mentis operaõ ali= ter vocat compositio Divisio, Enuntia= tio. Atq ideo ut exprimat id, quidquid Nobis de re videat.

Ad 3am mentis operaonẽ spectat argu= mentaõ seu syllogismq et hic

Scias, quod adhuc raõne discursq divi= dit Dialca 3pliciter, in apodicticã To= picã et Sophysticã

Apodictica est quæ argumenta seu syllogismos veros, et aliter se non ha= bentes habet, vocatq aliter Demonstrativa.

Topica ē quæ habet argumenta veri= similia seu pbabilia.

Sophystica est quæ habet argmta falsa seu apparentia et dr aliter captiosa

Solvunt objectiones nonnullæ.

Objicit Imo sufficit Dlca naalis unicuiq; homini Eo superflua d artificialis.
Ans pbr Dialca Naalis optime poterit dirigere mentis operationes Eo sufficit &c.
Ans pbr qa rudes immediate artificiali solo lumine naali et ingenio pediti definiunt, dividunt et argumentant.
R Dis: ultimum Ans. rudes, definiunt, dividunt, in mâa facile et plerumq; erroneè ac imperfectè concedo, in Mâa difficili sine errore et perfectè nego, Atqui perfectè fit en etiam nâa Dialca definire dividere et argumentare Eo solutio nulla pbr. Ans, poterit aliquis cognoscere naali ingenio necessitate et convenientiam mâe de qua discurrit, propter solam perspicuitatem Eo: &c. pbr Ans poterit enim aliquis, clare cognoscere ejusdem circuli semidiametros eé æquales, item singula latera hujus trianguli eé semidiametros ejusdem circuli æquales, statim inveniet hujus trianguli latera eé æqualia

Ad Negan: Ans ad probanm dicti: Ans pt aliquis cognitacor inertione et necessitate Mãle, de qua discurrit pfecté ex parte illius inersionis 2do ex parte cognoscentis et demonstrantis Nega Ans et Sequentia. Similiter ad pbaone respondendus cu distinctione dicendo, qd sicut respectu circuli, ita respectu aliar conclusionu cognitio connex ee pfecta qndo ipse cognoscens et demonstrans clare pt ostendere bonitatem csequentie qd sine Dialca fieri Nequit. Nemo em potest scire, sua scientiam, nisi prius sciverit sua ratiocinationē ee veram demonstrationem qd duntaxat beneficio Dialcae e.

CAPUT 2um.

De Objecto officio fineq; Dialcae.

Quoad 1um ad 1mum, Sciendum e qd quilibet facultas et scientia cognoscit pr suo objecto, cum omnis sit propter ipsum talis debt ee quale em exigit objectum.

Nota 1mo Objectu cujusq scientiae est id qd ipsi ad considerandu obijcit seu circa quod talis facultas versat etc vg: Objectum visus e id, qd potentia visivae objicit, scil: color, Objectum gustus, sunt sapores. Objecta scientiarum sunt, res de quibus tales scientiae disputant.

Nota 2do Objectum ee duplex Mãle et formale. Objectum Mãle e ipsa res, circa quam facultas seu scientia versat non raône illius ipsius, a raône alterius sc: objecti formalis. Sic vg litterae syllabae voces dicunt objectum Dialcae

Objectum formale e qd intuit quod in tali re facultas pr se et raône ipsiusmet rei attingit vg: in objecto visus, Mãle et res quae videntur.

Formale vero est color quem videt oculus in rebus.
Ita quoque in scientiis res quam scientia considerat
dicitur objectum materiale scientiae, formalitas vero illa,
quam in tali scientia considerat dicitur objectum for-
male. Sic in Medicina corpus humanum, est
objectum ejus materiale, sanabilitas vero corporis
est objectum formale. Sic in Physica quae respicit
corpus mobile. Corpus naturale objectum ejus materiale.
Mobilitas vero est objectum formale sed
sciendum quod ex hoc utroque formali scilicet et materiali fit
integrum objectum sicut ex anima et corpore fit
compositum totale. Et tale objectum ex materiali et for-
mali constitutum, aliter vocatur materia circa quam
eo, quod scientia circa illud occupetur. Idque dicitur
etiam similitudine ab artibus mechanicis, ut
enim illae habent materiam circa quam occupantur,
exempli gratia textoria circa lanam, ita artes li-
berales et scientiae debent habere materiam cir-
ca quam versentur. Idem aliquando vocatur subje-
ctum scientiae eo quod subjiciatur disputationibus
ejus. Ubi
Adverte, subjectum scientiae esse duplex, aliud
inhaesionis, aliud attributionis. Subjectum
inhaesionis est, quod aliter dicitur materia in qua,
Ut videndum in ambulo secundo cui
aliquid tanquam accidens insit seu inhaereat,
et tale subjectum scientiae est intellectus,
et de hoc non est hic sermo. Subjectum
attributionis est, quod subjicit passionibus
de se in scientia demonstrandis. Aliter dicitur
praedicationis, eo quod illae passiones, in sci-
entia demonstrandae praedicantur de illo,
idque sive in recto sive in obliquo.

Et de hoc hic Sermo. atq̃ hinc
Collige, q̃d sit Objectũ quid, Maã circa quã
quid subjectũ scientiæ et quomodo inter se
differant. Differunt, quoǭ ad voces et Nñe, q̃d
vò quo ad rẽ et similẽ definitionẽ ɔveni-
unt, ut patt
Nota ẽtiã quod objectũ forãle dividit in ratio-
nem formalẽ qua, seu cujus, et rationẽ for-
malẽ sub qua. Raõ formalis quã, seu cujus,
est ipsa res, quod primario et per se ɔsideratur in
aliquã sciniã seu ratione cujus, oĩa tradita
in sciniã ɔsiderant. et hæc ratio formalis
quã, dr objectũ quod, seu in ipsa rei v omnia.
Raõ forãlis sub qua ẽ modq seu raõ sub qua
attingit objectũ formale dictũ, q̃d et hæc
raõ formalis, aliter dr Objectum, quo seu in-
ẽe scibilis v intelligibilis, et hæc raõ forãlis
sub Qua à Philosophis vocat abstractio à
Maã de qua videbimus in Præmbulo 2dum
Nota, q̃d objectũ forãle sit. adhuc ɔplex,
adæquatũ et inadæquatũ.
Objectũ adæquatum ẽ q̃d nec latius nec stri-
ctius patt quam sua scientia seu quod eã ex
excedit sciã nec excedit ab illa et tale objectũ
aliter dr totale.
Objectum inadæquatum est q̃d v excedit sciã
et vocat excedens, v excedit ab ipsa et vocat
partiale, et hoc Objectum Partiale, est ɔplex
Principale et minus Principale.–
Objectũ Principale seu dignitatis ẽ q̃d pri-
mario consideraȝ in sciã ut vg: in Metaphi-
sica

physica, Deus Gloriosus, in Dl.ca syllogismus, seu argum:

Objectu minus Principale, id quod secundario, consideratur à sciâ ut in Dlca voces, de quibus non principaliter agit ut volunt, Nominalis, sed 2dario, inquantum sunt signa voces, significant res, Ex his hactenus de Objecto dictis.

Collige Objecti formalis adaequati esse 3 ex Conditiones, 1ma ut contineat omnia quae tractantur in sciâ, 2da ut suam sciam specificet, et distinguat ab omni alia sciâ 3tia ut nec latius, nec strictius pateat, quam scientia 4ta ut sit prima de illo cura, tanquam de tali ad quod omnia quae tractantur in tali sciâ revocantur vel tanquam principia et Causae vel tanquam partes, et proprietates, seu passiones, ejus Quibus suppositis.

Dico 1mo Objectum materiale Dlcae sunt res omnes et voces, cognitae quae possunt esse Mâ discursus. Et ratio est: quia Dlca est sciâ discurrendi et disputandi:

Dico 2do Objectum formale Adaequatum Dlcae 2dum authorem nostrum et quaestio probabilis, Ratio formalis in hoc objecto Quod est ipsa entitas quaestionis, Ratio formalis, sub qua est Abstractio ab omni mâa Negativè.

Patet Cô tum à conditionibus Objecti tum quia omnia, quae tractantur in Dlca in tum tractantur in quaestione et probabilitatis copacia. Nam et illa, quae omninò vera sunt, et illa quae sunt apparentia tm

tn habent ratione probabilitatis, 6: caetera melius patebunt, ex sequentibus quidem eiusdem habent in oppositum instantias, donec probentur.

Quantum ad 2dum.

Officium Dialecticae est duplex, primum recte ordinate; et perspicue docere, quod sit latentia, definiendo ambigua, distinguendo, falsa, negando, et quid alteri competat ostendendo hoc est officium primum Dialecticae definire, dividere, et argumentari; nam definitio explicat latentia, divisio dat ambiguis, lumen seu partes, assignat, argumentatio ostendit quae proprietas competat, vel non alicui.

2dum officium est adhibere omnia quae ad concludendum probabiliter requiruntur, Patet hoc officium ab inductione, aliorum artificum, v.g: Oratoris, si adhibeat ad demonstrandum omnia ea, quae requiruntur, item medici si adhibeat, quae sunt necessaria ad sanandum ita et Dialecticus

Quantum ad 3um.

Finis Dialecticae ut dictum praeambulo 2do est concludere probabiliter, ratio quia quaecunque tractant omnia ad conclusionem probabilem, vel ut ad finem revocant, seu ordinant, Nam et illa quae sunt omnino apparentia, habent rationem probabilitatis Hinc:

Nota 1mo Probabile ab Auctore definitur sic: Probabile est id, quod aut omnibus, aut pluribus sapientibus, videtur seu probat, v.g: Omnibus probabile est, Parentes esse colendos, Pluribus sapientibus, probabile est scientias opibus, esse praeferendas.

Nota 2do a Probabili haec 4or genera esse remota, 1mum quae natura nos ipsa docuit, v.g: Deum esse Colendum et adorandum, 2dum quae sunt obvia omnibus,

v.g:

v.g: quod lapis, tendat deorsum. 2um, quod est difficilium v.g: quid Deus, gessit ante Creationem Mundi; 3tium denique genus, est quod est per se vera, v.g: ex nihilo, nihil, fieri posse naturaliter, quodlibet est, aut non est, omne totum est majus sua parte. &c:

Solvuntur nullae Objectiones.

Obycies contra objectum, etiam aliae scientiae reales, et artes, pro objecto materiali habent res, cognitas, Ergo male; assignantur Dialecticae. Respondeo Distinguo: Antecedens aliae Scientiae reales et artes, habent res cognitas, praecise, ut cognoscibiles, concedo; ut ordinabiles, et artificiose in modum definitionis, Divisionis et Argumentationis nego Antecedens et consequentia.

Obycies 2do operationes intellectus, sunt finis Dialecticae Ergo et Objectum, illius, consequentia patet nam ad hoc tendit Dialectica ut dirigat operationes, intellectus. Respondeo Distinguo: Antecedens operationes intellectus, sunt finis, primus, supremotus, concedo primaria enim est cura Dialecticae tractare, de ijs quae ad Coonem ... babilem usum ad finem, ordinantur, sic de syllogismo, Propositione Definitione, &c: et mediante tali conditione, dirigit operationes intellectus, unde syllogismus, propositiones, et alia hujusmodi sunt primarius finis, et objectum proprium Dialecticae operationes vero intellectus, sunt tantum remotum.

Obycies 3tio contra officium, nam Rhetorica habet hoc officium, ut recte ordinate &c: quod ad ornatum sermonem, qui consistit in elegantia dignitate et Compositione concedo quo ad discursum

qui..

qui sistit in ordinatione, artificiosa, in modum definitionis, Divisionis, et Argumentationis Antecedentis, et Consequentia.

CAPUT 4tum.

De Prædicabilibus in Communi.

Ab hoc Capite incipit Author tractare ipsum opus, videlicet id est de vocibus simplicibus, nempe Prædicabilibus, et hic quidem de Prædicabilibus in Communi sequentibus Capitibus in specie de singulis, pro meliori intelligentia.

Scias quod Universale, in Communi definitur sic est id quod est unum Commune multis.

Universale est duplex Complexum et Incomplexum. Universale complexum est Propositio quædam constans terminis, commune aliquid significantibus, verbi gratia: Omne Animal est Substantia, et de hoc hic non agitur.

Universale Incomplexum est, vox quædam simplex significans, aliquid commune, multis verbi gratia Animal est commune, multis, sic homini, bovi Leoni, et cætera: et de hoc ad præsens.

Scias 2do Universale est Multiplex Primo in Causando, verbi gratia: Quale est Deus causans, omnia, Cœlum astra, Sol. et cætera: 2do in cognoscendo, et est intellectus, humanus 3tio in repræsentando, ut est speculum, 4to in distribuendo, seu consignificando, ut sunt illa signa Universalia, Omnis, Nullus, et cætera: 5to in essendo, verbi gratia: Animal, homo, Res, Ens, in prædicando, ut Genus verbi gratia: de suis, speciebus.

Adverte quod illa, quæ sunt Universalia, priora sint entitative: singularia, quia vero 5to, et 6tum nominantur in altera parte huius pagi:

per

Ut ostendat, quod ad essentiã, praedicabilis, non requirit actualis, praedicatio, sed sufficit aptitudinalis, licet enim aliqua non praedicentur actu de pluribus, si tamen potentia praedicentur, erunt praedicabilia, v.g: Sol. Mundus, Luna, Phaenix, quae in uno conservant Individuo licet non praedicentur actu, de pluribus individuis, unus enim tantum est Sol Mundus, &c: et non plures, quia tamen praedicarentur de pluribus, potentia, possent enim praedicari de multis si à Deo crearentur quod non repugnat, [?] proindè Sol, Luna, Mundus, &c: vera erunt speci praedicabilia. Dicitur de pluribus, ad excludendũ Individuum, quod de uno tantũ praedicatur ut patebit infra.

Adverte primo plura hic intelligenda, esse in quibus non tantum Nomen sed in res ipsa, multiplicatur. Hinc quia in Personis, Divinis Deitas, non multiplicatur proindè licet sint tres personae, Divinae non sunt tamen tres, Dij sed unus tantum Deus Natura enim Divina, non est Universalis, consequenter nec praedicabilis, de pluribus.

Adverte 2do, quod vox ipsa ponitur in definitione ad excludendum, sonum, sonus enim fit, ex collisione, duorum corporum solidorum, ad invicem fortiter, percussorum, vox enim procedit ab ore, aliis quam certa requiruntur, instrumenta hoc disticho contenta.

Instrumenta quinque sunt guttur lingua Palatum
Et quatuor dentes et duo labra simul.

Dico 2do. vertae altera parte chartae,

Pe, in essendo, et praedicando, et simpliciter, et abso:lute Universalia.

Universale in essendo, sic definitur est id quod aptum natum est esse in pluribus. seu Universale est unum aptum inesse multis, et hoc Universale alio nomine Materiale seu Metaphysicum, seu fundamenta:le, seu primo intentionale, seu Natura substrata primae intentioni.

Universale in praedicando, sciendum quod sit vera passio, seu vera proprietas Universalis in essen:do, appellatur alio nomine formale, seu Logicum, et secundo intentionale. Probatur quia passio, Univer:salis in essendo, nam ad esse in pluribus, sequitur praedicari de pluribus, juxta illud dici De: propter: ponit esse dn: hoc est aliquid praedicatur de aliquo, sed esse prius in illo his praemissis.

Dico praedicabile, optime definitur sic est Vox apta, nata, praedicari de pluribus.

Probatur bonitas definitionis, haec definitio constat genere et differentia ergo est bona, ergo patet a conditionibus definitionis bonae, nam declaratur, ponitur vox loco generis, quia Vox non tantum, convenit voci, in communi, quod a Grammaticis vocatur nomen proprium vel appellativum, item non tantum voci incomplexae, quale est ipsum praedicabile, sed etiam en voci complexae quales sunt Propositiones. Item convenit et Individuo, quod non de pluribus, sed de uno particulari, praedicatur. Reliquae particulae, loco differentiae ponuntur, atque sic dicitur apta, nata, praedicari; ut ostendatur,

Dico 2do. prædicabilia ẽ 5q; Genq, spẽes Differentia, Propriũ, et Accidens.

Pr quot ẽ modi prædicandi, tot ẽ prædicabilia s͠ 5q; ẽ modi prædicandi; Ergo et 5q; prædicabilia, jor patt, q͠a ex modis prædicandi colligit nnus prædicabilium. mor prbr quidquid prædicat, aut prædicat in Quid, aut in Quale, si prædicat in quid, tunc aut de pluribq spẽe differentibq, et sic ẽ Genq. aut de pluribq nro differentibq, et sic ẽ spees. si vo prædicat in Quale, tunc v in quale œentiale, et sic ẽ differentia v in quale accidentale, et hoc 2pliciter, v convertibiliter, et sic ẽ proprium, v n͠ convertibiliter, s͠ tn͠ contingenter, et sic ẽ accidens, Ergo 5q; ẽ modi prædicandi, consequnter et prædicabilia, pro intelligentia

Scias idẽ aliquid cũ alio, et diversũ seu differens, ab alio poe pluribq modis dici. Itaqʒ Eadẽ dicunt aliqua 3bq modis, 1mo nrõ 2do spẽe 3tio Gnẽre, Nrõ eadẽ quæ ẽ et Nne ut Marcq Tulliq, Cic: v definione ut hõ et Aãl. raonale v proprio ut homo, et risibile. v Accidente ut Mel, flavum, et idẽ, mel dulce, liliũ candidum et odoriferum.

Spẽe eadẽ ẽ quæ b eadẽ spẽe collocant, ut ẽ.

Ut e͡t individuū Petrus, et Paulus.
Gnere eadem e͡t quæ ꝗ eodē Gnere illoꝝ seu proximo, seu remoto collocanť ug Homo Bos Leo, &c: sub aāli itē Bos et Lapis, ꝗ Substantia, Diversa seu differentia illa e͡t dicunť itidem Iplicia, 1mo nro 2dō spēe 3tio Gnēre.
Numero diversa seu differentia illa e͡t quæ licet sub eadem spēe ponanť ꝑ numeraonem tn, seu entitte, à se differunt, ug Petrus, et Paulus. &c:
Spēe diversa e͡t quæ v sub diversis speciebꝫ collocanť ut Alexander, ꝗ hnē Bucephalꝫ, ꝗ equo, v ipsa 2tæ spēei diversæ, ut hoō Leo Bos, &c: Gnere diversa e͡t quæ z diversis Gneribꝫ, Catornis subjiciunť, ut hoo, et quercus, v diversis sumis ut hoō et qualitas.

Solvunť ꝗnullæ objectiones.

Objiciť 1mo prædicabilia e͡t tnī duo, Eō ñ Lꝫ: Probr ans modi prædicandi tntū duo, ꝯsequentia patt, qā ex modis prædicandi collegiť nrꝰ prædicabilium.
Rꝗ Dis: 2dū ans, modi prædicandi e͡t tnī duo, Generici ꝯcedo specifici Nego, qā sic assignanť Lꝗꝫ ut dictum in Conclusione.
Objiciť 2do danť plura prædicabilia qm̄ Lꝗꝫ, Eō ñ e͡t Lꝗꝫ Probr ans, daľ Ens, quod non est singulare, nec tn̄ ē Genꝰ v spēs., daľ.

datur Individuum Vagum Persona sup-
positum, quod dicunt de multis. Eo sit plu-
ra qin s. Rx negando Ans ex eo fundamen-
to quod ipsa excludant à ratione Universa-
lis praedicabilis Logici et qdem Ens qa n̄ ē u-
nivocum de individuo Vago, patebit infra.
Cap. 5 unde etiamque ad personam et sup-
positum patebit responsio qd sc. illorum
sit praedicatio materialis identica, idemque sibi at-
tribuunt

CAPUT 3tium.

De Individuo.

Author ideo incipit tractationem ab Indi-
viduo qd sit fundamentum universalis
in praedicando hicque illud definit ac divi-
dit.

Dico 1mo Individuum definit sic ē id
qd de uno solo particulari praedicatur ut,
Petrus, Paulus, Joannes, praedicantur de seip-
sis, haec definitio ē essentialis. Prob haec de-
finitio constat Genere et differentia. Eo ē essentialis
Prob ans In hac definitione, particula qd
tenet locum generis, reliquae particu-
lae, differentiae pro illas enim differt ab o-
mnibus praedicabilibus, cum haec de mul-
tis dicatur.

Nota 1mo Individuum 2pliciter sumitur,
nempe 1mo intentionaliter et 2do inten-

intentionaliter,

Individuum 1mo intentionaliter, seu materialiter sumptum, denotat ipsam naturam individualem, v.g. Naturam Petri.

Individuum 2do intentionaliter, seu formaliter sumptum, denotat intentionem individualitatis, seu importat naturam coarctatam, et 2da intentione praedicabilitatis ad sub superius v ad se ipsum.

Nota 2do Natura quae solet appellari Individuum 1mo intentionaliter, sumptum, et haec Persona, hipostasis, 1ma substantia, res naturae Petrus, hic homo, Natura quae significat Individuum 2do intentionaliter sumptum sunt haec: Individuum singulare, particulare suppositum.

Nota 3tio quod illa definitio competat Individuo 2do intentionaliter sumpto:

Nota 4to quod Author noster, Individuum 1mo inten: sumptum, sic definit: Individuum est quod sensu aliquo, sc: visu, auditu, odoratu, gustu, et tactu, v olfactu, percipi possunt, qualia sunt omnia quae in hoc Orbe continentur, ut Caelum, Stella, aqua, terra, homines, Leones, et alia tam elementa quam Elementata.

Nota 5to quod Individuum adhuc possit definiri sic: est id quod ultimo speciei subjicitur Item

2do

2do p Etymologiam, Nnis etid qd dividi
n pt in aliud, 3tio a Porphyrio sic Indi=
viduum est, cujus collectio, pprietatum ita e
in uno, ut non sit in alio.
Proprietates Individuales ctinent hoc distiche,
Forma, Figura, Locq, Tempus, cu Nne Sanguis
Patria et Septem quod non hi ung et alter.
Per formam intelligit cplexio, p Figuram, line
amenta vultus, per locum, ca pars terrae, in qua
quis natus e per Tempus, momentum, quo qs
formatus et in lucem editus, e p Nomen p=
prium, cujuslibet vocabulum, p Sanguinem
familia et Parentes, p Patriam, Provincia
in qua natus est. patt qd ista omnia si=
mul juncta, ri spectent eidem individuo i=
dem neqdem duobus.
Dico 2do Individuum dividit in Vagum,
et determinatum.
Vagum est, qd rem singularem indetermina=
te significat ut vg: qdm hoi aliqs leo, Dicit
vagum, qa dum aliqs dr ignorat an sit Pe=
trus, an Paulus, unde vagat mens antequ
cognoscat.
Determinatu e, qd re singularem determi=
nate significat, ut Petrus, Paulus Joannes &c.
Individuu determinatum fit 3tupliciter, No=
minaone, denominaone, circumscriptione,
Suppo=

Suppōne et p Antonomasiam.
Nominaōne cū ostendit res particularis p Nn̄ determinatum proprium vg: cū dr Petrus Paulus. &c:
Demonstraione, cū ostendit res particularis p Nn̄ demonstrativū, vg: hic hō, ille Bos. &c:
Circūscriptione, cū ostendit res, particularis p suas, proprietates sibi soli cōpetentes, vg: Eversor Carthaginis, id ē, Scipio.
Suppositione, cū ostendit res, particularis p suppōnē, seu ex hyppothesi vg: B. V. M. Filig, intelligit p hyppotesim Xstūs Dnūs.
Per Antonomasiam cū res particularis, per nomine cōmuni intelligit, de Persona prstantiori vg: Apostolus, Phūs, id ē, Aritš
Adverte qd in oni individuo 3ō ē distinguenda, 1mō Nn̄, 2dō individualitas, 3tio nāa, individualitāte affecta, ac Nn̄e singulari, designata Dum eō dr individuum tāū pdicari, de uno, intelligendū, ē, de ipsa Nāā individualitāte affecta, ut de Nāā Petri, hanc em̄ ōstat, de uno tāū pdicari, cāterū individualitas ipsa, est et Nn̄ possunt pluribus, tribui, nā hoc Nn̄ Petrg, repetitis impositionibus, pluribus hominibus, tribuit, et individualitas, in Cōmuni dr de hac et illa, individualitāte.

Solvunt ñnullae Objectiones.

Obr̄ ītra 1mū, dictū, individuū ē indefinibile,

Eō

Eo ñ solū male definit sed nec definiri debet.

Prbr Ans omne definibile, debet cōstare Gnore et diffeā, d individuū caret, gnere et diffeā cū hoc soli Speēi, cōpetat ut constitutiva Eo ē indefinibile; Deinde individuū ē, singulare, jam autē singulare, 2dū Arlem 7mo Metha- physicorū Cap: 15. ē indefinibile. Rdīr:

Individuū ē indefinibile ut dicit hunc, v illū determinatum essendi modū, qualis, ē vg: Petrus, C: ut abstrahit ab istis modis particu- laribus, eēndi, et in communi sūptū, Ng:

Pēra Individuū sūptum, in communi ñ est, ñ ē individuū sed universale, cū pdicet de plu- ribus, Eo simpliciter individuū, ut individuū ē ñ ē definibile Lq dīr: Ans Individuum sumptū in Cōmuni ē universale, determina- tum, accidentalr C: formalir Ng:

Obr 2do ītra 2dū dictū quālibet res, creata realitr existens, ē determinata, et singularis, Eo ñ dat individuū vagū, Rdīr: Dīegm, Eo ñ dat individuum vagū, formalr vagē in Naā ēxistens, C: in cōgniōne intellectus, à quo capiat res, vagā, denominaōnē, Ng:

CAPUT Ctum.

De Specie.

Quoniā speēs ē proximior Individuis, ut ex illis immediatē coalescens, ideò ante Gnūs, in hoc Cap: efformaōnē, definiōnē, ac divisi- onem, pertractabimus.

Quantum ad 2mum, Dico, qd Speēs ex Individuis efformat a intellectu, sic imprimis: videt aliqs multa individua eandē nâam et proprietates habentia, vg: qualiari Petrus, Paulus, &c: posteà hæc individua, p sensus externos, cognita mittunt sui speē, seu imaginē, ad sensum comunē, phantasiam, et alios sensus internos, à qbus, hæc speēs cognoscit, seu phantasma. Deinde intellectus agens, pdictum, phantasma, ex sensibili facit, intelligibile, separando illud à Mâa, depurando à conditionibus, depurantibus individuantibus, sc: Forma, Figura &c: depuratumq sic psentat, et imprimit, intellectui passibili, tandē intellectus passibilis illo phantasmate, seu illa speēie intelligibili informatus et infæcundatus, exit in operaône, ac intra se producit, verbū mentis seu speēm, expressā cognoscendo 2dum naâ prædicata, precisè abs inferioribus, illam nâam abstractā, quam sibi speēs impressa repsentat. &c: hactenus, 1ma intentio; denique idē intellectus passibilis se reflectendo super cognitione suā cernensq nâm, in illa speēie expressa relucentis ordinem, seu respectum uniformem, ad multa inferiora, individua comparat, illam adeo, illiq ordini, seu respectui attribuit Nn. Speēi atq hoc modo, efformat speēs &c: et hoc ē 2da intentio, illa eīm intellindū.

De Genere

Gnere quod ex Speebus, efformat et sic de aliis.
Hinc sciendum quod cognitio sit 2plex, 1mò intentionalis, et 2dò intentionalis,
Cognitio 1mò intentionalis, est tendentia in objectum aliquod, 2dum ea omnia, quæ illi competere possunt, à parte rei: qualis ē cognitio naturarum, unius, cujusque rei.
Cognitio 2dò intentionalis, est, tendentia in objectum, aliquod, non jam 2dum ea, quæ illi competere possunt, à parte intellectus, qualis e cognitio Gnis, Speeis, Subjecti, Prædicati, &c: Dr autem 2do intentionalis, ideò quod intellectus noster, 2dariò fertur, aliter dr reflexa cognitio.
Quantum ad 2dum, sci ad definitionem, Sciendum prius spem accipi 4pliciter, 1mò Grammaticè pro spee primitiva, vel derivativa, 2dò Physicè pro forma et pulchritudine, rei, 3tiò Metaphysicè, pro forma exemplari, seu idea, sicut Plato naturas, specificas, ideas, vocavit, 4tò Logicè sci pro Natura quæ subjicit Gneri, estque communicabilis, pluribus,
nro

Nrô differentibus, et hic in ista acceptio=
ne, agimus his omissis.
Dico Spẽcs definiri à Porphyrio sic: Spẽcs
est id, quod prdicatur de pluribus, nrô dif=
ferentibus, in quid probatur hanc, definitio=
nem, eẽ rectam, quia quod ponitur locò Gñe=
ris, reliquæ particulæ locò differentiæ itaq;
de pluribus nrô differentibus, dr ad dif=
ferentiam Gñeris, jam vô, in Quid ad dis=
tinctionem differentiæ, proprij et acciden=
tis, ut patebit infrà.

Quantum ad 3um dico 1mò Spẽcs dividitur
2pliciter, in Subjicibilẽ et Prædicabilem.
Spẽcs subjicibilis, est, de qua Gñus prædicatur
in Quid utpote: hoõ de quo prdicatur Aal.
Spẽcs prædicabilis est quæ prdicatur de suis
inferioribus, vg: hoõ de Petro Paulo etc:
× talis spẽcs hic suprà definita.
Nota qd una eademq; Spẽcs diversô
respectu, sit subjicibilis, et prædicabilis.
Dicò 2dò adhuc Spẽc dividi, 2pliciter, in
subalternam et infimam.
Spẽcs Subalterna seu intermedia est quod

Ita

Ita est Spēs ut nunquàm posit eē Gnus, vg: Aīl respectu Viventis, Vivens, respectu Corporis, ē Spēs,

Spēs infima seu specialissima est, quæ ità ē Spēs, ut nunqm posit habere respectum Gneris vg: hōo respectu Petri, Pauli Cæ: qd Sqnti Cap: melius in Arbore Porphyrij patebit.

CAPUT 1mum.

De Gnēre.

Quandò qdem, Gnq ex Speciebus, colligitur, ut Spēs ex individuis, ideò post Spēem rectè de Gnēre, idq prius de acceptione, posteà definiōne, tandem divisiōne, ejus dicendum.

Quantū ad 1mū Dico hoc Nn prius, 1e: nus, triupliciter sumi, 1mò pro Familia, ut dr Gnus Lechicū, 2dò pro Principio et origine, undè aliquis ortum trahit, idq ꝟ à patre, vg: Jagellone, ꝟ à Patria, vg: Polonia, 3tiò pro qualitte rei alicujus, bonō ꝟ malæ, sic dr Gnus vitæ, Gnus mortis, 4tò grammaticè, pro Gnerè Masculino, fœminino, &c:

5tò

3tiò Locò sc: pro eo cui subyciunt Spêes et tales Genus definiemus, et dividemus,
Quantum ad 2dum Dico Gñus definit, sic ē id quod prædicat, de pluribus, Spêe differentibus, in Quid univocè, patt, qd hæc definitio sit bona, ponit quòd locò Gñeris, reliquæ particulæ locò differentiæ, itaq; dr̂ de pluribus Specie, ad differenam Speciei, quæ de pluribus nro dr̂ in quid ad distinctionem, differentiæ proprij et accidentis, quæ prædicant in quale.
Dr̂ Univocè ad differentiā analogorū, et æquivocorū.
Quantum ad 3um, Dico Gñs dividitur dupliciter, in Generalissimum et Subalternū,
Gñus Generalissimum, seu Supremum, seu summum est, quod q cum sit Gñs Spêes eē non pt. ut ē, vg: Substantia, Quantitas, et Cætera Prædicamenta.
Genus Subalternum, est, seu intermedium, quod cum sit Gñus Spêes eē pt.
vg:

Eg: Corpus, Vivens, Aal. ——
quod melius patebit, in hoc opposito, sche-
mate, vulgò Arbor Porphyriana ob simi-
litudinem, à suo auttore nuncupata d'r,
ut enim Arbor, naālis habet radices, stipitem,
et ramos, ita et hæc Arbor, intellectualis, locò
radicis, h̄t Individua, locò trunci, speciēs ät et
Genera locò autē ramorū sonent differentia----

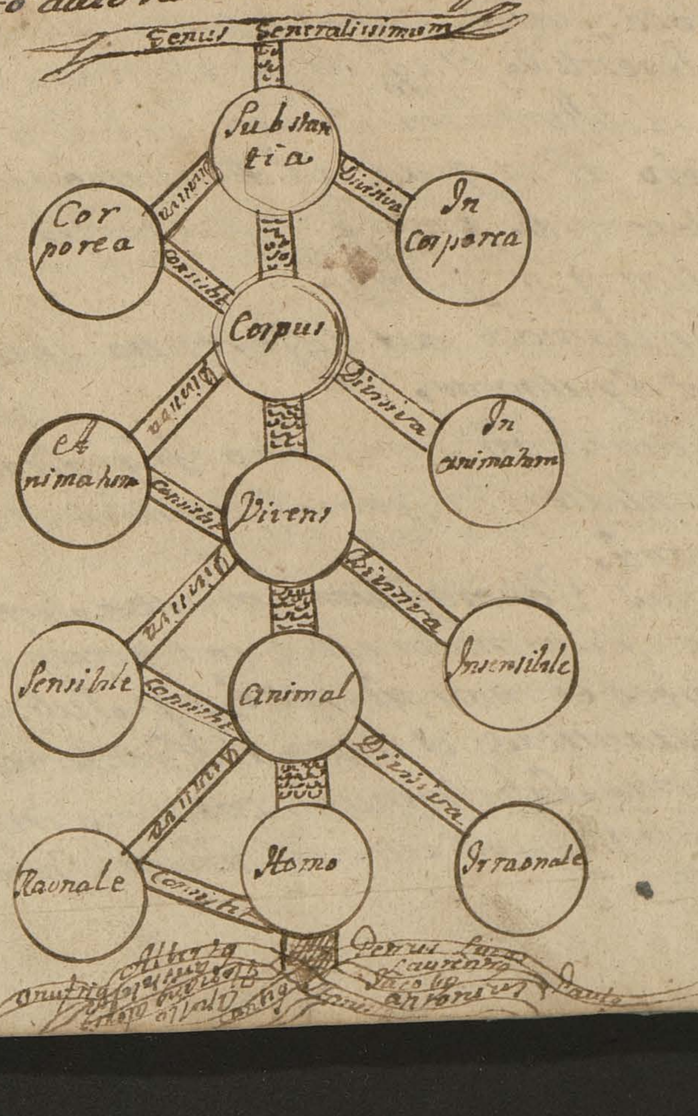

CAPUT 8vum.

De Differentia.

Post praedicabilia in quid sequuntur in quale, quae cum sint simplicia essentialia et accidentalia prius agemus, de essentialibus, idque de Differentia, definitione, et divisione ejus.

Quantum ad definitionem differentia à Porphyrio definitur sic, Differentia est id quod praedicatur de Specie v: nro differentibus in quale essentiale. pluribus

Post bonitas definitionis cum explicet naturam differentiae. Et deducit, ponit Quod loco Generis, reliquae particulae loco differentiae; Dr de pluribus specie v nro Quia differentia Generica seu subalterna ut Sensibile Animatum etc: praedicatur de pluribus specie. differentia vero infima seu specifica praedicatur de pluribus nro. eg: Rationale de Petro, Paulo etc: Dr in Quale ad differentiam Generis et Speciei. Dr essentiale ad differentiam proprii et accidentis.

Sciás, alias 4 definitiones differentiae, à Porphyrio afferri. 1ma differentia est id, quod species excedit suum Genus 2da Differentia est id, quo ~~species exceed~~ dividit ea quae ab eodem Genere, 3tia differentia est qua differunt a se singula

Ita differentia est qua una Species distinguitur ab alia
Quantum ad Divisionem.
Dico 1mo differentia est 2plex Divisiva et Constitutiva.
Differentia Divisiva est quae cum opposita sibi differentia Genus in suas Species dividit v.g. Corporeum et incorporeum dividit Substantiam.
Differentia Constitutiva est, quae addita Generi constituit Speciem, v.g. Corporeum additum Substantiae constituit Corpus, Animatum additum Corpori constituit Vivum.
Dico 2do differentia sicut utraque est 3plex, alia suprema, alia media, seu Subalterna, alia infima seu specifica.
Differentia suprema est, quae nullam supra se aliam agnoscit v.g. Corporeum et incorporeum.
Differentia media seu Subalterna est quae mediat inter supremam et infimam differentiam. v.g. animatum et inanimatum, Sensibile et insensibile.
Adverte sufficere differentia suprema Media et infima simul appellentur Generica, sed ideo quod constituat Speciem subalternam quae potest esse Genus.
Differentia infima seu specifica est quae supra se nullam habet constituitque Speciem infimam

-mam v.g. Rat[ion]a sine irrationale Bru-
tum.
Dico 3tio. adhuc differentia e[st] 3plex Co-
munis propria et maxime propria.
Differ[enti]a Comunis, e[st] quod facit differre per acci-
dentia v.g. ho[m]o albus differt a nigro et idem
ho[m]o sedens differt a se ipso stante.
Differentia propria est, quod facit differre
per proprietates suas inseparabiles v.g. Cor-
vus differt cigno, oculi coeruli a nigri-
cantibus &c.
Differ[enti]a propria maxime, seu proprissima
e[st] quod facit differre per essentiam v.g. ho[m]o dif-
fert a Bove per rationale.

CAPUT 9num.

De Proprio.

Post praedicabile in quale essentiale sequitur
quale accidentale. 3rg: convertibile seu pro-
prium Unde de acceptione, definitione et
divisione ejus agemus.

Quantu[m] ad 1mum.

Proprium sumitur 4 modis primo pro eo quod
competit soli et non omni v.g. competit soli ho[m]ini
Medicum e[ss]e. Quod soli sed non omni: 2do quod
convenit omni sed non soli v.g. e[ss]e bipedem,
competit omni ho[m]ini et non soli.
3tio mo eo quod convenit omni soli sed n[on] semp[er]

vg: dormire et vigilare convenit omni soli animali sed non semper.

4to demum sumit proprie pro eo q̄d convenit omni soli et semper. vg: hnd̄ ēē risibile; igne ēē in summo calidum.

Scias q̄d priores 3es modi ptinent ad accidens, solq̄ 4tum modum constituit hoc prædicabile.

Quantum ad 2dum scil: definionem.

Proprium 4to modo acceptum sic definit, est id q̄d prædicat de pluribus specie vel n̄ro differentibus in Quale accidentale necessario et convertibiliter. Hæc definicio est bona, quod ponit loco Generis, reliqua particulæ loco differentiæ. Dr de pluribus, q̄a proprium Genericum vg: mortale, q̄d est proprium viventis prædicat de pluribus Specie, v vo proprium specificum, vg: risibile de pluribus n̄ro sc Petro Paulo, prædicat. Dr in Quale ad differentiā Generis et speciei. Dr accidentale ad distinctionem differentiæ. Dr necessario et convertibiliter ad differentiā accidentis. Hinc.

Scias, quod proprium ātrtrs prædicabile, ad inferiora in ordine speci Hinc:

Si ē proprium Genericum v speci subalternæ prædicat de pluribus specie differentibq. Si est speciei proprium infimæ de pluribq n̄ro differentibq.

Quantum ad 3um scil: Divisionem

Proprium dividit 2pliciter. in Genericum et

et Specificum.
Proprium Genericum est qd convenit generi utriq; proprium substantiæ est non habere contraria, proprium viventis est mortale.
Proprium specificum est, qd convenit speciei infimæ, ut: risibile homini, hinnibile equo, rugibile Leoni, etc.

CAPUT TOMUM.

De Accidente ultimo Prædicabili.

Post prædicabile in Quale accidentale necessario convertibile, sequitur quale accidentale contingenter sc: Accidens, idq; quo ad definitionem et divisionem examinandum.

Quantum ad definitionem?

Accidens simpliciter definitur 1mo accidens est id qd potest abesse et adesse sine subjecti corruptione. Sic albedo potest abesse et adesse parieti sine corruptione parietis. 2do Accidens qd nec est Genus nec species nec differentia, nec proprium, semperq; inhæret subjecto. Adverte quod hæ duæ definitiones, spectant accidenti materialiter seu primò intentionaliter sumpto. 3tio definitur Accidens formaliter ut est 5tum prædicabile seu 2do intentionaliter sumptum sic definitur Accidens est id quod prædicatur de pluribus in Quale accidentale contingenter. Pr: Definitio hæc explicat naturam accidentis Ergo est bona. Probatur Antecedens Dt Quod loco Generis, reliquæ particulæ
loco

x loco differentiæ dr in Quale ad differentiā Generis et Speci. Dr accidentale ad distinctionē differentiæ, Dr extringenter ad differentiā proprij Ergo hæc definitio explicitat naā accidentis.

Quantū ad Divisionem.

Accidens 1mo dividit in Prædicabile seu Logicū seu prædicamentale seu Physicū seu 1mo intentionale.

1mū sc: Prædicabile, opponit essentiæ rei, et ē hic definitum 2dū

2dū sc: Prædicamentale opponit substantiæ et dividit in 9 Genera sc: Quantitatē, Qualitatem, &c.

2do Accidens dividit, in separabile et inseparabile.

Accidens separabile est qd facile reipsa separari pt a subjecto ut Long a dormiente, albedo à pariete,

Accidens inseparabile est, qd difficile vel non quod reipsa separari pt à subjecto, ut dulcedo à melle, seu caro Candor à nive, dulcedo à melle seu caro lacte, &c.

Sciās, qd sufficit in accidente separabilitas per intellectū facta, hoc est sufficit ut per intellectū facta, hoc est sufficit ut essentia possit recipi sine illo ut potè non necessario conjuncta cū illa qd de proprio dici n: pt cū proprium necessario cōjungit, cū essentia ut potè aliquid essentiæ 3tio dividit Accidens in positivū quale

est

Est albedo in pariete. Et privativum quale est mors in hne defectus visionis in oculo.
Ite dividit accidens in illud quod cum ipsis rebus nascit, ut odor cum aromatibus et illud qd extrinsecus advenit ut Color in veste pictura in tabula.

CAPUT XImum.

De Communitate seu convenientia et differentia Praedicabilium.

Praedicabilia partim inter se conveniunt partim disconveniunt ut patet ex sequentibus.
Conveniunt in eo qa omnia praedicantur de pluribus et quidem univoce excepto accidente.
Disconveniunt in eo qa alia praedicantur in Quid ut Genus et Species alia in quale ut differentia proprium et accidens.
Praedicabilia in quid disconveniunt in eo qa alia praedicantur in quid de pluribus Specie differentibus ut Genus, alia in Quid de pluribus numero differentibus ut Species.
Praedicabilia in quale differunt inter se, qa alia praedicantur in quale essentiale ut differentia, alia in quale accidentale ut proprium, et accidens.
Item praedicabilia in quale Accidentale disconveniunt quia alia praedicantur in quale accidentale necessario et convertibiliter ut proprium, alia in quale accidentale contingenter quo admodum praedicatur accidens, et haec sufficiant de praedicabilibus.

LIBER IIdus.

De Prædicamentis seu Cathegorijs.

Iste Liber 3bus constabit partibus, in 1ma agemus de Antepraedicamentis, in 2da de Praedicamentis, in 3a de postpraedicamentis.

PARS 1ma.

De Antepraedicamentis.

Antepraedicamentum est praeambulum, sternens nobis viam ad faciliorem praedicamentorum cognitionem,

Antepraedicamenta in Genere sunt 3a definitiones, Divisiones, et Regulae.

Antepraedicamenta in Specie sunt octo nempe 4. Definitiones, scilicet: Univocorum, aequivocorum, Analogorum, et Denominativorum. Divisiones duae Vocis et Rerum. Regulae duae Cognatorum et Diversorum, quae omnia 3bus capitibus expediemus.

CAPUT 1mum.

De Definitionibus.

Dictae supra definitiones erant scilicet: Univocorum Analogorum aequivocorum et Denominativorum de quibus singulis Quantum ad Univoca

Univocaliter synonimia sunt, quae habent idem nomen commune, et eadem rationis definitionem v.g. homo, Bos, Leo: sunt univoca quia est illis nomen commune animal et eadem animalis definitio competit. Omnia enim sunt Animalia, omnia sunt viventia, sensitiva, quae est definitio Animalis, Animal enim est vivum sensitivum vel... Univoca sunt duplicia univocantia univocata

Univoca Univocantia est Nomen commune superiora praedicantia de inferioribus vg: Animal Homo

Univoca univocata est res ipsae talibus Nominibus subjectae vg: Petrus respectu speciei hos respectu Animalis etc.

Quantum ad Aequivoca.

Aequivoca sive Homonyma est quae habent idem Nomen commune, sed diversam Nominis definitionem vg: Canis respectu sideris Coelestis Canis latrabilis et piscis Marini. est Aequivocum, nam in his singulis, diversa est hujus Nominis definitio.

Aequivoca est duplicia Aequivocantia et Aequivocata.

Aequivoca Aequivocantia est Nomen communia et superiora praedicantia de rebus sub se positis vg: Canis de sydere, Cane et pisce Aequi-

Aequivoca Aequivocata est res ipsae his Nominibus expressae Canis latrabilis, Canis piscis, Canis stella.

Deinde Aequivocata est duplicia a Casu et a Consilio.

Aequivoca a casu est quae rebus ipsis est imposita vg: Gallus homo et Gallus gallinaceo.

Aequivoca a Consilio est quae ex consilio, rebus est imposita, et haec aliter appellantur Analoga. Inter univoca et aequivoca medium tenentia vocantur. vg Rex est Nomen aequivocum a Consilio respectu Regis vivi et picti.

Quoad ad analoga.

Analogant quae hent idem Nn commune, definitionem vo Nnis idem quid, eandem, simpliciter vo diversam v.g.: Rex Nn commune vivo et picto, definio vo Regis e eadem idem quid tkd in quantum si: Rex pictus repraesentat vivum, Diversa vo simpliciter, qa vivo vera et essentialis definio Regis competit idque prius, picto vo tm adumbrata et per posterius.

Analoga st duplicia, Analogantia et Analogata.

Analogantia st Nna superiora respectu inferiorum v.g. Ens respectu substantiae et accidentis, Rex respectu vivi et picti est analogum analogans.

Analogata st inferiora his Nominibus subjecta v.g.: Substantia et accidens respectu Entis; Rex vivus et pictus respectu Regis.

Rursus Analogata st duplicia Attributionis et proportionalitatis.

Attributionis st quae hent idem Nn commune et rationem Nnis eandem idem terminum, diversam vo idem modum, quo illam respiciunt. v.g. Divinum denominatur a divinitate. qa principaliter, attribuitur Deo. caetera vo quae Deum respiciunt dicunt Divina, a divinitate quae e in Deo. sic Mundus dr Divinus, quia a Deo factus e

Chari:

Charitas dr̃ Divina quæ respicit Divinam
Sacerdos dr̃ Divinq qõ Deo ministrat
Ita &c dr̃ sanum principalius quod reperit in
Aāli cætera dicunt, eo sana, quod respi=
ciunt sanitatē, sic pulsus, sanus dr, quod
indicat sanitatē aālis Medicina sana
qā illam causat Cibus qā illam servat,
Deambulatiō qā disponit.
Analoga proportionalitatis sunt, quæ habent
idem N̄n Cōmune, et rōnē nominis simi=
lē 2dū proportionem vg: pes ē Analo=
gū proportionis, respectu pedis mensæ et
Aālis qā hont N̄n commune pedis et rao=
nē simil. 2dum proportionem, nā sicut
per Aālis sustentat Aāl ita per mensæ
mensam. Quoad ad Denominativa.!
Denominativa seu Paronymā sunt, quæ ab
aliquo nomen sui Nōis appellationem
solo casu differentem, idest determinone,
vg: Sapiens, denominatur à Sapientia,
Grammaticus à Grammatica.
Denominativa, à Rhetoribus appellantur conjugata
Denominativa ē duplicia, Denominantia
et Denominativa..
Denominatica denominantia ē, vocesi=
pia seu forma in abstracto sumptæ.
idq; sivē substantiales sive accidenta=
les, à quibus res tales denominantur ut
Animalitas, albedo, nigredo, humanitas

Logici haec Denominantia appellant abstracta Gramatici substantiva.
Denominativa denominata id ipsa subjecta et res ab ipsis vocibus seu formis denominationem accipientes ut v.g. paries albus denominatur ab albedine, homo ab humanitate.
Logici haec denominata appellant concreta Gramatici vero adjectiva.
Nota, quod abstractum est id quod significat formam ipsam sine subjecto conceptam v.g. albedo, nigredo.
Concretum est id quod significat formam simul cum subjecto ut v.g.: album nigrum.

CAPUT 2dum.

De 2do Antepraedicamento hoc est de divisionibus.

Divisiones numerantur 2ae sc: vocum et rerum. Quantum ad divisiones vocum
Voces dividuntur 2pliciter in complexas et in incomplexas.
Voces complexae sunt quae cum aliis conjunguntur in significando. v.g.: Petrus est albus.
Voces incomplexae sunt quae per se solae ponuntur in significando v.g. lapis homo.
Quantum ad Divisiones rerum

1° Res dividuntur qualiter in substantiam et accidens. juxta illud summus Arter tract: Summus Artes tractinendo cammina rom In duo divisit quedam orbe fuit sc: in substantiam et accidens.
Substantia est ens p se subsistens.
Accidens est Ens in alio subsistens seu inhaerens.
Accidens dividitur novies sc: in quantitatem qualitatem, relationem, passionem actionem ubi, quando, situm et habitum. Et de his omnibus, hic parte 2da.

CAPUT 3UM.
De 3tio Antepraedicamento hoc e de Regulis.

Regulae st duae aliae cognatorum aliae diversorum,
Regula cognatorum haec est quando unum de altero praedicat tanqm de subjecto tunc quidquid attribuitur praedicato attribuitur m et subjecto ut in hac propone homo est Anal. homo est subjectum, Anal e praedicatum, tunc quidquid attribuitur Anali attribuitur m et homi qlia co attribuitur Anali quod sit vivens, corpus, substantia Eo m et homi ista omnia attribuenda et
Adverte istam regulam valere in iis quae attribuuntur 1mo intentionaliter n vero in iis quae 2do intentionaliter nam ista

ista falsa explicatio Animal est Genus Ergo in

et hoc est Genus si vero ista Corpus Vi-
vens, Ergo in hoc est Corpus substan-
tia et vivens.

Quantum ad Regulam diversorum.

Regula diversorum seu disparatorum
hæc est duorum Generum et non subalternatim
positorum diversæ sunt Species seu differen-
tiæ ut gratia Animal et scientia sunt diversa genera,
non subalternatim posita (: Nam Animal
ponitur sub substantia, scientia, sub acciden-
te qualitatis :) tum in aliæ sunt species ani-
malis scilicet: homo, Bos leo etc: aliæ vero sunt spe-
cies scientiæ scilicet: Physica, Mathematica,
etc: Item differentiæ animalis sunt rationale
et irrationale, scientiæ vero speculativa
et practica.

Dicitur non subalternatim positorum, quia si
sint subalternatim posita, nihil obstat e-
asdem esse differentias, ut patet in Animali vi-
vente quorum posterius sunt interius in priori.
est autem subalternatio unius sub altero
positio, ut verbi gratia: Corpus est, subalternum,
quia ponitur sub substantia, Vivens est
subalternum quia ponitur sub Corpore et
Substantia et hæc sufficiant de Ante-
prædicamentis.

PARS 2da.

De Prædicamentis seu Cathegorijs.

Pars hæc excepto capite proæmiali consta-
bit novem Capitibus, Cathegorijs correspondentibus.

In quorũ singulo quidquid aget titulus indicabit.

Caput Unicũ Proemiale
De Prædicamentis in Communi:

Capitis hujus puncta 4; in 1mo naturã et essentiam prædicamentorũ author explicat in 2do nrũ declarat, in 3tio differentiam à prædicabilibus in 4to quæ reponunt et quæ rejiciunt a prædicamentis inquirit.

Quantum ad 1mum.

Prædicamentum græce Cathegoria definit sic, prædicamentũ ẽ coordinaõ quidditativa Gñerũ et specierũ, 2dũ sub et supra, explicat hæc definiõ. Dr coordinaõ quidditativa Gñerum et specierũ, seu prædicabilium, idq ad excludenda Entia raõnis quæ ñ possunt quidditative ordinari hoc est ita disponi ut unum sit eorũ superius et prædicet de altero. Dr 2dũ sub et supra hoc ẽ 2dũ subjectionẽ et prædicaõnẽ seu subjicibilitatẽ et prædicabilitatem.

In quovis enim prædicamento superiora et inferiora reperiunt, in uno quodamque ãã primo Gñere quo nihil ẽ superius usq ad individua, quibus nihil ẽ inferius.

Quantũ ad nrũ Prædicamentorũ

Prædicamentum gñaliter dividit in 10 prædicamenta. quæ et primum, Substantia 2dũ Quantitas 3tiũ Qualitas 4tũ Relatio 5tũ Actio. 6tũ Passio, 7mũ Ubi, 8vũ Quando 9num Situs 10 Habitus.

Habitus Et hæc omia Prædicamenta continen-
tur hoc distichon
Arbor 6. servos fervore refrigerat ustos.
Ruri cras stabo sed tunicatus ero.
Arbor significat Substantiam, 6. Quanti-
tatem, servos Relationem, fervore Qua-
litatem, Refrigerat Actionem, Ustos Passio-
nem, Ruri Ubi, Cras Quando, Stabo
Situm, Tunicatus Habitum, Explicatur
Bonitas definitionis, tot et prædicamen-
ta, quot sunt Genera suprema seu Generali-
sima, sed Genera sunt suprema 10. Ergo
et prædicamenta 10. Ior patt. nam
Prædicamentum est supremum Genus; Nor
probatur tot et suprema Genera quot sunt
Generales modi essendi sed 10 sunt
Generales modi essendi Ergo et suprema Gene-
ra 10 probatur Nor Quidquid est vel est in se
ipso subsistens, vel in alio, si est per
se subsistens ut homo Angelus, lapis cu-
dr Substantia, si autem est in alio dr acci-
dens, jam autem accidens potest, novem
explicite esse in alio, Primo est in alio ita
ut accidens, ut illud extendat et sic est
Quantitas. 2do est ita, ut illud referat ad
aliud et sic est Relatio. 3tio, est in alio ita
ut illud qualificet, et in se modificet
et sic est qualitas. 4to ita est in alio, ut
connotet aliquid extrinsecum, quod iterum
fit dupliciter vel enim primo stetat ipsum
ut principium a quo et sic erit actio.

Vel 2do connotat ut objectum in quo est et sic erit passio v connotat ut mensuram durationis et sic erit Quando aut connotat ut mensuram extensionis localis, et sic erit, Ubi, v connotat ut aliquid per modum certe cujusdam coaptationis partium, locati ad locum, et sic erit Situs, v connotat per modum ornamenti super additi et sic erit habitus seu Vestitus, Etiam.

Inferes, alia praedicamenta esse necessaria quale est Substantia, alia contingentia qualia sunt reliqua praedicamenta accidentium, Item alia sunt absoluta ut Substantia, Quantitas, Qualitas, alia respectiva ut Relatio, actio, Passio, Ubi, Quando, Situs, et Habitus, Quantum ad Differentiam

Praedicamenta cum Praedicabilibus conveniunt in hoc quod habeant nomen a praedicando, differunt autem, quia Praedicamenta sunt Rerum receptacula, sive res in ordinem digestae. Praedicabilia vero sunt Nomina earum rerum et appellationes, quibus illae res tanquam titulis assignantur et a se mutuo secernuntur. Quantum ad Ultimum.

Scilicet ad ea, quae reponuntur, et quae rejiciuntur, a Praedicamentis.

Quae rejiciuntur a Praedicamentis.

Continentur hoc disticho Complexum consignificans, Fictum, Complexum vox Logica

Deus excedens privatio pars.

Explicat per complexum intelligunt propositio-
p consignificans, intelligunt syncathegore-
mata, seu voces quae nihil significan-
tes nisi cum aliis, ut sunt omnis, nullus etc:
p fictum intelligunt voces fabulosas de-
ut chymera, Cerberus: p voce Logicè in-
telligunt Entia rationis, per Deus intel-
ligitur ipse ter optimus Maximus Deus
qui est ens per se ens, Deus est infinite
ens potentiâ in nullibi limitatè e-
[illegible].

In nullo Deus est detentus carcere rerum.

Per excedens, intelligit Ens transcen-
dens, et ejus proprietates. quae sunt unum,
verum, bonum, et his opposita, nihil
falsum malum etc: per privatio intelligitur
carentia seu absentia formae ut per
caecitas. Etc: per partem intelligunt
tam partes essentiales, ut sunt materia et
forma; quam integrales, ut sunt manus,
pes etc:

Quid reponuntur in Praedicamentis conti-
nentur hoc disticho.

Vox una simplex rebus divina locari

Entia per se finita realia tota.

Hoc est ut aliquid ponat in Praedica=

camento Condiones has debet habere 1mò debet eē unum, non quo ad sonum sed quo ad significaionem. 2dò debet eē simplex non complexum. 3tiò debet habere accomodatū modum significandi, ideat ut si fuerit aliquid substantiale exprimat rōne excreto, si vō accidentale rōne abstracto. 4tò ut non sit nihil, sed verum ens. 5to ut sit Ens p se non vō per accidens. qa tale nullibi ē reperibile. 6tò ut sit finitū non infinitum 7mò ut sit reale non autem ficititum, 8vo ut sit completum, hoc est ut veniat in compositione alterius

Solvunt nonnullæ objectiones.

Obij 1mò Universalia si 5qz Eē et Prædicamenta erunt 5qz Eq negando inegnānam Universaliat, modi quibus unum respicit multa ut superiz inferiora. Prædicamenta vō sē suprema Gnera rerū. Prædicabilium. licet si vō sint tud 5qz; modi respiciendi multa inferiora attlamenē ē 10 suprema Gnera rerum prædicabilium, ut dictum est supra.

Dices sīra sī solum dec Gnera rerum, Eō tn non 10. Probr Ans Quidquid est p se subsistit v in alio sicq; est v Substantia v Accidens Eq dta Gnera

eē 2 Generice sumpta, ā autem specifice
signidē accidens et patz dividit in quē
Predicamenta.
Dices ztra: Ergo plura erunt Predicamen=
ta quam 10. Probatur illatum Accidentia
Predicamentaria quê sunt et Substantiâ
erunt quem consequenter plura. Probatur conse=
quentia. Quot modis dr unum oppositum
totidem et aliud dici debet Ergo Resp. Dis:
Quot modis dr unum oppositum, tot
et aliud oppositione speciali et perfecta Concedo
oppositione generali et imperfecta sed sup=
sa Nego taliter autem opponuntur substan=
tia et Accidens.
Objit 2do Unum est principium a quo omnia
procedunt sci: Deus, Ergo et predicamentum
erit unum. Consequentia patet quia predi
camentum et principium unum, et Resp. Dis:
Ans unum est principium effectivum seu
extrinsecum Concedo Ans unum est prin=
cipium formale univocum quod est de ratione
predicamenti Nego ans.
CAPUT 4um
De 1mo Predicamento sci: Substantia.
Postquam tractatum est in communi de Predicamen=
tis ad pertractandum illa in specie transit
Auctor incipiendo a Substantia idque eò

quod hæc sit nobilior et prior prædi-
camentis aliis, ideo facit primo definitio-
nem 2do divisionem, 3tiò proprietates af-
ferendo quod et Nos faciemus.

Quantum ad Definitionem.

Substantia definitur sic est Ens reale
per se existens ut: Angelus homo Leo Lapis:
hæc definitio est bona habet enim genus
et Differentiam pro genere ponitur Ens quod
convenit cum accidente genere, differentia vero
per se subsistens per quod differt ab eo-
dem
Nota quod substantia recte dicatur substan-
do quod ideo quod accidentibus substat ut
homo quemadmodum et paries substat colori;
item recte dicitur à subsistendo, quatenus per
se subsistit et alio non indiget, ut sit ut homo
est Leo Petrus, Paulus etc:

Quantum ad Divisionem.

Substantia dividitur dupliciter in primam et 2dam
Substantia prima seu singularis est quæ
neque dicitur de subjecto neque est in subjecto
ut sunt Individua Petrus et Paulus etc:
Dicitur autem prima quia primo à Natura producitur
vel quia primò à sensu cognoscitur, vel quia 2da
substantia per illam subsistit, unde et
prima substantia ideo propriè et
dicitur substantia.
Substantia 2da seu universalis est quod non
est in subjecto et dicitur de subjecto ut et

Gnera et Specs vg: Aãl hõ dr̃ 2da Substantiã qã 2dario ã naã producit. et ã Sensu cognoscit, et substat Accidentibus dr̃ q̃ 2da ratione 2nd Substantiæ. Quantũ ad proprietates.
Numerant 6. 1ma Substantia non est in Subjecto et ratio ẽ qã ipsa est subjectum, Subjectũ autem ñ pt̃ inesse altĩ subjecto qa alias daret pcessus ad infinitũ quod non ĉcedit. 2da 2da Substantiæ nihil est ĉtrarium.
Nota quod licet aliqua videant sibi ĉtraria ut aqua et ignis et alia nihil. ominus talia et similia ñ ẽ sibi ĉtraria 2dũ substantiã sed solũ 2dũ qualitatem et accidentales dispõnes.
3tia Substantia non suscipit magis et minus hoc est non intendit nec remittit, et rão est quia intensio et remissio est ĩ qualitate . nulla est Et hinc hõ 80 annorũ non est magis hõ quam puer 2ũ Annorũ 4ta Substantia eadem nrõ suscipit ĉtraria, non simul sed successive; ut paries idem pt̃ eẽ successive albus et niger, petrus negligens et diligens Et. 5ta substantiæ 2dæ dicunt de primis Univoce ut vg hõ

de Petro Paulo &c: 6to Substantiæ 2dæ significant hoc aliquid 2dæ quale quid, hoc est, Substantiæ 1mæ significant Individua, ut Joannem Petrum &c. 2dæ Genera et Species, ut hominis et Anl. &c: Quæ reponuntur in Prædicamento Subst. omnia excepto Deo, tam Corporea quam incorporea, illaq sive elementa sive elementata idest mixta.

CAPUT 2dum.

De Quantitate 2do Prædicamento.

Quamvis Quantitas, quo ad ordinem dignitatis prior sit et melior, statim substantiam subsequat quà Quantitas, nihilominus necessitatis ordo, de quantitate agere jubet. siquidem hæc materiam sequitur. Quemadmodum enim per januam omnes homines intrant Domum, ita ferme omnia accidentia per quantitatem recipiunt in substantiam, in qua ut in subjecto inservant; sicut in substantia 3o consideravimus, ita et in quantitate Definionem Divisionem et proprietates.

Quantum ad Definionem?

Primo Quantitas definit communiter quatenus est Accidens sic: Quantitas est Accidens reale in alio existens à qua res denominant quantæ ut ex 2dum Quantitate dr aliquid magnum

altum crassum profundum &c:
Quantitas definitur ordo sic juxta suas proprietates: Quantitas est accidens extensivum substantiae in partes, et earumdem ordinativum, ut v.g. in corpore humano, Quantitas habet potestatem quod substantia hominis sit tanta v. tanta in Petro Paulo, et quod ordo sit in partibus, ut caput sit extra manum manus, extra caput.

Quantum ad Divisionem.

Quantitas dividitur in continuam et discretam.
Quantitas continua est, cujus partes eodem communi termino terminantur ut partes lineae puncto superficies, lineis, corpus superficiebus, Tempus instantibus termino idem communi copulantibus.
Nota per terminum eundem communem intelligendum est principium unius, et finem alterius.
Quantitas discreta est, cujus partes nullo communi termino copulantur. ut v.g. numerus denarius est quantitas discreta, quia illius partes, nullo communi termino copulantur. qui terminus un=

ur partes sit initium et alterius finis d invicem sit discreta et separata.
Quantitas continua dividit in 5q. spes sci: in lineam superficiem, Corpus, locum et tempus.
Linea est, longitudo sine latitudine et profunditate.
Superficies est longitudo et latitudo, sine profunditate, ut vg superficies e[st] mensa aqua. Corpus est id q[uo]d h[abe]t longitudinem latitudinem et p[ro]funditatem ut vg liber scamnum panis. &c:
Locus e[st] superficies Corporis c[on]tinentis p[ri]mo immobilis ut vg locus Cathedra e[st] superficies aeris, qua ambit et c[on]tinet Cathedram. Tempus est mensura motus et quietis s[ecun]d[u]m prius et posterius, cujus partes momento seu instanti copulantur ut Quadrans, hora, dies, septimana Mensis, annus &c: Et e[st] 3plex Prae-sens praeteritum et futurum.
Quantitas discreta dividit in duas species, in n[umer]um et Ratione[m]. Numerus e[st] multitudo ex unitatibus c[on]flata ut vg 10 ex 10 unitatibus, Unitas vero ipsa est principium n[umer]i, adeoq[ue] p[e]r quandam qual[itatem] refert ad quantitatem, reductive

Sicut et puncta atq. momentu.
Oratio est plurium syllabarum et dictionum aggregatio, ut v.g. invidia virtute parta, non invidia, sed gloria putanda est, Et est 2plex Oratio ligata seu Poetica et soluta seu Rhetorica.

Quantu ad Proprietates.

Proprietates quantitatis sunt 3es, 1ma Quantitati nihil est contrarium ut linea superficies corpus. 2da Quantitas non suscipit magis et minus seu non intenditur nec remittitur ut v.g. una linea non est magis linea quam altera quae eodem termino copulantur. 3tia Quantitati maxime proprium est, quod Quantitatem res dicuntur aequales v inaequales, v.g. Linea quae mensurat unius cubiti est inaequalis 3cubitali.

Quae reponuntur in Praedicamento Quantitatis.

Ista omnia 1mo quae habent rationem mensurae ut longitudo, latitudo et profunditas. Ulna, Lacliro Pertica x 2do omnes partes temporis ut sunt Annus hora mensis &c. 3tio omnes species numeri ut et incipiendo a duobus, reliqui omnes numeri, quotquot numerabiles sunt ut v.g. 2. 3. 6. 50. 200. 4to

omnes partes orationis, ut et literae, syllabae &c:

CAPUT 3um.

De Qualitate 3tio Praedicamento.

Quoniam absoluta sunt priora respectivis ideò ante relationem prius Author trattat de qualitate, quae se habet, ex parte formae, recto ordine post quantitatem quae se habet ex parte Materiae. Facit autem hoc 3bq punctis 1mò definiendo qualitatem, 2dò species ejus afferendo, 3tiò proprietates ejus assignando.

Quantum ad definitionem.

Qualitas ab Auttore sic definit: Qualitas est accidens, absolutum, 2dò quod unaquaeque res, dicit esse qualis, v.g. secundum nigredinem nigra, albedinem, alba.

D. Thomas, Qualitatem sic definit.

Qualitas est accidens dispositivum substantiae. et haec definitio, est Essentialis, Disponere enim substantiam, hoc est dare modum et determinationem substantiae est ratio formalis qualitatis.

Adverte quod illa definitio, prior sit descriptiva data enim est per effectum qualem enim denominationem est effectum qualitatis. Quantum ad species Qualitatis.

Speciês Qualitatis sunt quatuor 1ma habitus et dispositio, 2da naturalis potentia et impotentia, 3a Passio, et Patibilis qualitas. 4ta forma et figura.
Adverte istas species exprimunt quidam certo vocabulis quae tamen solum perfectum et imperfectum differunt ideo sunt tantum quatuor.
Quantum ad speciem 1mam.
Habitus est qualitas firmiter radicata subjecto, difficulter mobilis ab illo. ut virtutes et scientiae firmiter radicatae in intellectu.
Scias 1mo. quod habitus est vel alius 1mo Animi, quia in Anima subjectatur. ut virtus, et scientia. 2dus Corporis, ut qui in corpore veluti in subjecto proprio residet, ut robur velocitas.
Scias 2do adhuc esse duplicem habitum scilicet: acquisitum, et infusum.
Habitus acquisitus est qui per laborem et frequens exercitium comparatur, ut sunt virtutes et artes. Infusus. qui a Deo infunditur vel per specialem Gratiam ut est habitus fidei.
Speciei &c:
Dispositio est qualitas facile mobilis a subjecto ut ea quia imperfecte sunt dialectica, ut quidam aliquid ex illa sed breviter poterit ab eadem privari

Dialcos sciend, eo quod parie et impor-
fecte didicit.

Quantu ad 2dā speciem.

Naturalis potentia est vis quaedam re-
bus ogenita, p quam naaliter potentes
sūt ad aliquid fortiter agendum. vg ignis
ad urendum. Naalis impotentia est
inaptitudo naturae ad aliquid patiendum.
vg. Asini ad lyram.

Scias quod in hac Specie 2da qualitatis repo
nunt omes omnium syderum elementorum
lapidum Plantarum et animalium
vires & proprietates potentiae naales ut sūt
vis purgativa, vis generativa, seminis,
item vis extirpativa cancri &c:

Quantu ad speciē 3am.

Passio est qualitas, quae cito orit et cito,
perit, vg: Rubor ex verecundia.
Passibilis seu patibilis qualitas, est af-
fectio quae longo tempore durat cum,
Subjectum afficit vg pallor ex aegri
tudine contractus, diu perseverat.

Scias, quod in hac Specie reponuntur
Passiones tam animi ut et ipsos metq
gaudium dolor, quam corporis ut
aegritudo albedo. Sanitas, frigus calor,
Sonus, et alia objecta Sensuum.

Quantum ad 4ta Speciem.

Figura est qualitas resultans ex terminatione quantitatis in rebus artificialibus. v. Figura est qualitas una vel multis lineis comprehensa vg. Statua, vestis, Domus, Mensa, Ecclesia, sunt Figurae. Forma est qualitas resultans ex terminatione quantitatis in rebus naturalibus vg. Forma hominis, Leonis &c. Formae et Figurae differentia continet hoc versu. Formam viventis picti dic esse figuram. Hinc patet quae reponantur in hac specie.

Quaeritur de proprietates.

Proprietas est 1ma Qualitas habet contrarium, scilicet calor contrariatur frigori haec proprietas non convenit omni speciei qualitatis siquidem formae et figurae. 2da Qualitas suscipit magis et minus hoc est intendi et remitti. sic calor in aqua potest intendi et remitti. 3tia Secundum qualitatem res dicuntur similes et dissimiles, vg. Paries unus est alteri parieti similis secundum albedinem et haec proprietas convenit, omni soli et semper qualitati.

CAPUT 4tum

De Relatione ut in ordine Praedicabile

Post Praedicamenta absoluta sequuntur respectiva quia vero Relatio est primum Praedicamentum inter Respectiva, ideo de illa hic primum agendum est. Definitionem Divisionem et alia requisita examinando, et Proprietates afferendo.

Quantum ad Definitionem.

Relatio definitur sic. Est Accidens Reale cujus totum esse est ad aliud se habere. Relatio dici potest definiri. Relatio est mutuus respectus et habitudo duorum extremorum inter se. Explicatur prima Definitio dicitur Relatio accidens ad removendas relationes increatas et divinas, quae nequeunt dici accidentia. Dicitur Reale, ad excludendas relationes rationis. Dicitur cujus totum esse est ad aliud se habere ad excludenda alia accidentia praedicamentalia, cum quibus licet relatio conveniat cum conceptu communi qui dicitur esse in, differt tamen ab illis tanquam per rationem formalem conceptu proprio qui dicitur esse Ad id est ad aliud se habere.

Quantum ad Divisionem.

Relatio in Realem et Relationem rationis dividitur.

Relatio Realis quae reperitur inter extrema realia ut inter Patrem et Filium

Dnū et servū.
Relatio rationis est quæ est inter extrema rationis, ug: inter Gnq et Speciem.
Relatio realis dividit, 2do, in creatam et increatam. Relaō increata est, quæ ē inter Personas Divinas, ui: inter Deū Patrē et Deū Filium. &c:
Relaō creata est quæ est inter res creatas, ug: inter Patrem et Filiū servum et Dnū. 3tiō relaō creata dividit in relationē secundū eē et relationem secundum dici. Relaō sdū eē est, quæ ita conjungit duo extrema ut unum sine altero ēē et intelligi n̄ possit ut ē ug Relaō ē inter Patrem et Filiū servū et Dnum.
Sciqz quod talis Relaō aliter apellat Prædicamentalis et Mutua,
Relaō sdū dici ē, quæ reperit inter ea extrema quorū unum sine alio ēē et intelligi p̄t, seu reperit inter ea quæ primario dicunt absolutum sdario vō respectivum ug: talis relatio inter scientiā et scibile inter sensum et sensibile.
Sciar quod talis Relaō aliter dr transcendentalis seu n̄ mutua.
4tō Relatio sdū eē dividit in Relaōne

æquiparantiæ et Disquiparantiæ.
Relaõ æquiparantiæ ē quæ venat inter extrema ejusdem Nõis ut cum dico Socius est Socii Socius. simile simili simile, æquale æquali &c. Relaõ disquiparantiæ ē quæ venat inter extrema diversi Nõis, vg. inter Patrem et Filium &c.
5tò Relaõ disquiparantiæ dividit in Relaonē impositionis et Superpositionis Relaõ disquiparantiæ impositionis ē quæ venat inter extrema, quorum unum est nobilius altero vg: Dñi ad servum. Patris ad Filium. Relaõ disquiparantiæ superpositionis, est, ē xtra sc: quæ venat inter extrema quorū prius est ignobilius altero ut Filij ad Patrem Servi ad Dñum.

Quæ requirunt ad Relaõnem.

R. Dupliciter. late loquendo requirunt duo sc: fundamentum et Terminum. Fundamentū est res a qua procedit Relatio utrq Pater Dñus, terminus est Res ad quam tendit et in qua finit Relaõ utrq Filij Servus. Stricte loquendo ad Relaonē prædicamentalem ꝗ requiri 1mò Subjectū Reale 2dò dr fundamentū reale

2do ratio fundandi realis quae alias dr fundamentum proximum. 3tio terminus realis et realiter existens qui alias dr correlativum. 4to tandem distinctio realis inter fundamentum et terminum.

In quibus praedicamentis fundantur relationes.

R. In 3bus. in Substantia in Qualitate et Quantitate. In Substantia ut Relatio Patris ad Filij, servi et Dni. In Qualitate ut est Relatio aequalitatis et inaequalitatis parvi et magni. In Qualitate relatio similitudinis et dissimilitudinis ut vg. paries albus est similis alteri albo.

Quot sunt causae efficientes relationum.

R. 3es. Prima Natura vg. inter Patrem et Filium. 2da voluntas et actum vg. inter Praeceptorem et Discipulum. Maritum et Socium. 3tia fortuna. vg. inter Dnum et Servum victorem et victum.

Quaenam sunt proprietates Relationis.

Proprietates relationis ut illius. 1ma Relati sunt sibi contraria. Advertendum quod haec contrarietas sit impropria sei: talis qua unum eadem ratione non sit aliud sed aut proprio sei: tali.

qua unum expellat aliud vg. Pater respe-
ctu Filij non est Filius. 2do Relativa su:
scipiunt magis et minus. id est scias non
ratio se sed ratione fundamentorum
v maxime vs qualitatis ut patet de al-
bedine in qua fundat relatio similitu-
dinis. 3tio relativa dicuntur ad convertan-
tiam ut Pater est Filii Pater, Filius est
Patris Filius ala est alati ala et alatu
est ala alatum. 4to relativa sunt
simul natura. id est posito uno rela-
tivo, ponitur aliud, et sublato uno, tollitur.
vg. Patre posito ponitur Filius et e contra.
5ta Relativa sunt simul cognitione id est
cognito uno cognoscitur aliud vg. cogni-
to Patre cognoscit statim quod ha:
beat Filium.
Nota quod proprietas 4ta et 5ta sunt
proprietates 4to modo sumptæ

Quæ reponuntur in hoc Prædicamento.
R. Omnia quæ respectum Prædicamentalem
significant sive sint nomina dignitatis
Imperator Rex Dnus. sive officiorum
ut Consul Iudex Professor sive sangui:

nittis ut Pater Filius
sive affinitatis ut vitricus noverca sive,
signa rei ut hadera sceptrum sive
[illegible] habentia adjuncta cum praepositio-
ne ut Condiscipulus contabernalis concollega

CAPUT Sum
De Praedicamento actionis.

Ab hoc capite incipit auctor tractare praedicamenta quae sunt in respectiva seu externe (sola enim relatio dicit respectum internum) et quidem 1mo de actione definitionem, divisionem et proprietates adferendo. Quantum ad Definitionem actionis. Actio 1mo definitur sic, Actio est id quod dr agere. 2do sic, est motus seu applicatio agentis ad patiens sic calefactio est actio ignis in aqua quam calefacit. Definitur 3tio sic Actio est causalitas causae efficientis. Seu est actus secundus potentiae operativae sic v.g. Combustio est actus 2dus seu causalitas potentiae operativae ignis ut causae efficientis. Quantum ad Divisionem Actio 1mo ratione objecti dividitur in immanentem et transeuntem.
Actio immanens e quae agit in ipso agente nec in rem seu materiam externam transit ut est intellectio visio &c.
Actio transiens e quae ab agente transit in rem seu Mam subjecti externam seu in passum.

Seu in passum vg: Calefactio in aqua, 2do Actio Transiens dividit ratione principij in Naturalem, Artificialem, et Violentam.
Actio Naturalis est, ut vg: motio, levium, sursu, gravium deorsum.
Artificialis est, multiplex: pingere, amere saltare &c:
Actio violenta est, ut vg: motio levium, deorsum, gravium sursum..
3tio. Actio Naturalis dividit ratione termini in Substantialem et accidentalem.
Actio Substantialis e ut est vg: generatio, corruptio.
Actio accidentalis e ut vg: diminutio, alteratio.
&c: 4to. Actio Transiens, ratione durationis dividit, in Instantaneam, et Successivam.
Actio Instantanea e, quae fit in instanti ut vg: generatio, Corruptio. &c: Actio Successiva est, quae fit successive ut alteratio loci mutatio. 5to actio ratione Finis dividit in Civile seu forense ut e accusatio, Judicatio. In publicam, ut e Reip: defensio. In domesticam ut e rei familiaris, administratio.

Quantum ad Proprietates.

Ha sunt 3. 1mo actio suscepit contrarium, vg: Calefactio, contrariat frigefactioni, 2do actio suscipit magis et minus vg: ferrum candens, magis urit, quam torrens, et hae proprietates, dud sunt ratione qualitatis. 3tio proprietas 4to modo sumpta, Actio semper infert passionem. estq simul cum illa.

Quae reponuntur in hoc Praedicamento?

R. Omnia verba, quae a Grammaticis, activa vocant idq sive significatione tantu ut adulor, miror, sive voce, et significatione, ut secare, legere docere. Item.
Adverte quod verba voce tantu activa, ut vg: timere vivere, studere. potius ad passione reponent. quia somus, ab ea, specie quae ei obycit, pcipienda passione perfectiva recipiunt seu immittant.

CAPUT 6tu
De Praedicamento Passionis.

Hic 3a agemus Defione Divisione et Proprietatib.

Quantū ad 1mū Passio definit communiter, sic 1mò
Passio ē id quo dum quod dicimur pati 2do sic
Passio ē actualis receptio termini, seu vir-
tutis seu ā quam agens transmittit
in passum Definitio 1ma ē Essentialis 2da
descriptiva. Quantum ad Divisionem.
Passio tot ht divisiones quot et actio rao q̄a
Passio est effectus actionis, unde quot modis di-
cimus agere totidem modis dicunt res pac-
ti in quas agimus. Itaq̄ alia passio ē imma-
nens quæ ē effectus actionis immanentis
ut intellectio, alia transiens, quæ est effectus
transeuntis, ut Calefactio alia substantialis
ut generari corrumpi, &c: alia est acciden-
talis ut alterari, alia naturalis ut levia
sursum ascendere, alia violenta, ut levia deor-
sum propeli; Item alia est animi ut dolere
gaudere alia corporis ut vapulare.
Quantū ad Proprietes.
Proprietates sunt 3 1ma Passio ht contra-
rium ut frigefieri calefieri 2da suscipit
magis et minus ut magi et minus calefi-
eri; 3tia semper infert actionem seu infert
ab actione ut dolor a Passione
Quæ reponunt in Prædicamenta?
Omnia passiva et Neutra. Passiva verba idq̄
non tam quo ad vocem quam quo ad si-
gnificationem ut crescere, vapulare discere
orescere. &c

CAPUT. 9num
De Prædicamentis Ubi.

40r hic

Quatuor hic agemus sc: definitionem divisionem species et proprietates enumerabimus.

Quantum ad definitionem

Ubi definit primo sic:

Ubi est id praedicamentum quod dicimur esse in loco.

Definit 2do sic est accidens resultans in re locata ex circumscriptione loci, seu brevius ubi est loci notatio v.g. in Schola in foro &c:

Quantum ad Divisionem.

Ubi dividit primo in Divinum et Creatum

Ubi Divinum est praesentia Dei in omni loco ratione immensitatis. qua omnia implet unde aliter dicitur ubi repletivum.

Advertendum tamen quod ubi Divinum est praecipue Coelum quod est veluti thronus ejus in quantum in eo praecipue et relucet potentia et et Majestas Dei tanquam in nobiliori opere unde dicit in scripturam Coelum mihi sedes est et terra scabellum pedum meorum.

Ubi creatum dividit in spirituale Sacramentale et circumscriptivum:

Ubi spirituale est, praesentia rei spiritualis ad corpora quae praesentia est in Angelis per operationem seu per applicationem suae virtutis unde tale ubi dicitur aliter definitivum.

Ubi sacramentale est praesentia unius substantiae sub accidentibus alterius, quae in ea conversa est.

Ubi circumscriptivum seu quantitativum est, modus quidam proveniens, in Corpore.

ex eo

ex hoc in eo quod sit in loco. Et hoc ubi circumscriptivum dividit in Ubi naturale et artificiale, in totale et partiale, in commune et proprium.

Quantu ad Species?

Species ubi numerant 6. Ante retro, seu sursum deorsum dextrorsu et sinistrorsu et has efficit positio, cujusvis corporis.

Quantu de proprietates?

Sunt hae 3. 1ma ubi non habet contrarium 2da n suscipit magis et minus 3a secundu ubi res dicunt distantes et propinque. Quae reponunt in hoc predicamento

Omnia Adverbia per quae respondet ad interrogationem ubi seu quae significant rem in alio loco. Item ponunt in hoc predicamento omnia adverbia loci ut sunt ante et retro.

CAPUT Octavum:

De Predicamento Quando:

In hoc Cap: agent 3. Definitio divisio et Proprietates.

Quantu de Definitionem:

Quando definit sic Quando e id 2dum quod dicimur ee in tempore, v.g Cras, heri, hodie, nunc. &c:

Definit 2do descriptive sic,

Quando e Notatio temporis seu Quando e

Adjacentia

Adjacentia temporis ad rem temporalem.

Quantu ad Divisionem.

Quando dividit sicut et tempus, in ordinem præteritum, et futurorum, in momentum quadrantem et horam. &c: Item in quando vernum, æstivum, hyemale, Nocturnum, diurnum quadragesimale Paschale, &c:

Nota, quod ponit ab aliquibus quando Angelicum sed de hoc in Theologia, et communiter rejicit ab hoc prædicamento.

Quantû ad Proprietates.

℞ has eê 3. 1ma Quando non habet ctrarium. 2da non suscipit magis et minus. 3á quando invenit his, quæ apta nata sunt habere principium et finem.

Quæ reponunt in hoc Prædicamento.

℞ Omnia per quæ fit responsio ad interrogationem quando vg: mane vespere &c:

Caput 1. gnum.

De Prædicamento Situs.

1or agemus hic definitionem divisionem species et proprietates.

Quantû ad 1mû.

Situs definit sic, Situs ē totius corporis aut partium ejus in loco positio ut est vg: stare sedere jacere, &c:

Quantû ad Divisionem.

Situs dividit 1mo 3pliciter in naturalem animalem et artificialem.

Naturalis est, quem res à Natura habent,

tantúm

Tantu illa quae perpetuò movent ut Cœli, quam illa quae perpetuo quiescunt.
ut terra, quam illa quae partim movent partim
quiescunt ut animalia. Animalis est qui pendet
à potentia operativa animali, ut est stare
sedere jacere. Artificialis est qui fit ab
arte ut situs columnae Domus Montis &c.
Situs dividit 2do in Spontaneum et vio=
lentu. Spontaneus est qui fit ab appeti=
tu, ut in Brutis v à voluntate ut in
hominibus. Violentus est qui fit à vi=
olentia hic est 2plex, aut fortuitus si
fortuitò decidat. ut si quis praecipitatus
desuper, in caput staret, aut casualis;
ut si lapis cadat deorsum. Situs divi=
dit in 3io. in proprium et comunem.

Quantu ad 3um.

Species situs sunt 3es. Stare, jacere sedere.
Stare convenit corpore erectis, ut arbori=
bus, jacere convenit corpore prostratis
et hoc 3pliciter pronè, supinè et obli=
què, Sedere convenit partim erectis par=
tim prostratis ut quibusdam anima=
libus. Quantum ad proprietates.
Hae sunt 3es 1ma Situs non habet
contrariu, 2da non suscipit magis et
minus. 3a Situs proprie assistit
Substantiae et solis arboribus..

Quae reponuntur in hoc praedica=
mento.

R. Omnes positiones corporum in
quas respondet ad quomodò se habet
aliquid

aliquid in loco, ut sedet stat. &c:

CAPUT DECIMUM.

De Ultimo Praedicamento quod est Habitus.

Examinabimus 3a Definitionem, Divisionem et Proprietates.

Habitus definitur sic: Habitus est Corporum vel eorum quae circa corpus sunt adjacentia.

Seu Habitus est accidens resultans in subjecto vestito ex adjacentia indumenti et armorum.

Nota quod hic habitus differt a specie qualitatis quia ille disponit subjectum bene vel male in ordine ad naturam, hic autem resultans ex adjacentia vestitus circa corpus.

Quantum ad Divisionem.

Habitus est duplex Naturalis et Artificialis

Habitus naturalis est ornamentum a natura concessum ut arboribus folia animalibus pili piscibus squammae.

Artificialis est qui resultat ex adjacentia vestitus arte comparatum sive ille est totius qui nimirum totum vestitum vestiunt ut pallium, sive partis qui seu partem rei vestiunt ut pileus &c:

2do Habitus dividitur Artificialis in Sacrum et profanum, Regnum et Senatorium, Plebejum et Scholasticum, Religiosum et Bellicum &c: Quantum ad proprietates.

Proprietates sunt duae sic dicendae sunt seu potius emunt communitatem. Prima Habitus habet contrarium tanquam improprie seu privative ut vestitum et Nudum &c.

2do suscipit magis et minus, nã unq alterô fit magis vestiti.

Quæ reponunt in hoc prædicamento

Ry Omnes dictiones habitum significantes, sive ad velamen sive ad cultũ corporis spectantes ut armatus galeatus annulatus.

Appendix.

De omnibus Prædicamentis.

Scias unam rẽ diverso respectu posse spectare ad diversa prædicamenta. v.g. homõ ut ẽ Ens per se ponit in Substantia ut ẽ Tantus v.g. bicubitalis v. 3cubitalis, in quantitate, ut ẽ talis hoc ẽ doctus, v. callidus in qualitate, ut ẽ Pater v Filius, Dominus, v servus, Dux v Miles &c: In Relatione, ut v.g. docet, in actione, ut studet v docet, in Passione, ut ẽ in Schola, ponit in Ubi; ut hodie v.g. 14 Iobris ponit in Quando, ut sedet v jacet, ponit in situ ut ẽ vestitus aut annulatus, aut pileatus spectat ad habitum.

PARS 3a.

De Postprædicamentis.

Postprædicamentũ ẽ modus quidã, sequens ad prædicamentũ.

Postprædicamentũ definit sic: Postprædicamentũ ẽ doctrinæ prædicamentalis complementũ.

Postprædicamenta sunt 5 primũ ẽ opposio, 2dũ prius, 3ũ motũs, 4tũ simul.

Sui habere. Et de his 3ᵃ 4ⁱ capitibus.
CAPUT 3ᵘᵐ Ultimum.
De Postpraedicamento oppositionis.
Oppositio definitur sic: Est repugnantia duorum terminorum incomplexorum seu simplicium, ut vg: Albi, Nigri &c. Dr Incomplexorum ad differentiam oppositionis quae est inter duas contrarias propositiones de qua inferius. Haec autem est inter terminos simplices.
Oppositio postpraedicamentalis est simplex Relativa, contraria, Privativa, et contradictoria.
Oppositio Relativa est Repugnantia inter Relativum et ejus Correlativum vg inter Patrem et Filium &c. Pater esse non potest esse sui Filii Filius.
Oppositio contraria est: Repugnantia inter duo accidentia quae sibi in eodem Subjecto succedere possunt, in Alterutrum inerta natura ut inter calorem et frigus inter albedinem et nigredinem. Dixi quae sibi succedere possunt quia contraria impossibile est in eodem subjecto simul esse in gradibus summis. Bene autem in remissis sive illa contraria sint mediata inter quae datur medium ut inter albedinem et nigredinem datur color fuscus, ruber, et viridis, sive immediata inter quae non datur medium ut inter virtutem et vitium. Dixi nisi alterutrum insit à natura ad excludenda accidentia naturalia ut est nigredo in corvo, candor in cigno. Talia enim sunt in se.
Oppositio Privativa est Repugnantia inter

Habitud seu formam et ejus privationem ut inter visu et caecitate, inter lucem et tenebras.
Privatio e duplex prima totalis 2da partialis.
Privatio totalis seu perfecta e quae tollit et Habitu et Potentiam ad Habitu. ut caecitas et de hac dr q à privatione ad habitu non datur regressus.
Privatio Particularis seu imperfecta, e quae tollit actu n tn potentiam ut et Tenebrae.
Oppositio contradictoria e: Repugnantia inter rem simplicem et ejus puram negationem ut inter hominem et hm n hmd inter ens et n Ens et haec oppositio e omnium maxima. haec enim sine ullo medio, aliae autem sunt cu medio aut per participationem aut saltim per ablegationem.

CAPUT 2dum

De Postpraedicamento Prius.

Prius est particula ostendens modos juxta quos ut una res aliam praecedere videtur.
Prius dr modis 5. juxta hoc distichon.
Tempore natura, prius ordine, dic et honore.
Causa causato. dicimus ee prius.
Tempore prius illud dr quod est antiquius, sic Tyberis prius est quam Roma juxta illud, Ante Romam Tyberis stetit annis mille ducentis.
Natura prius illud dr à quo non valet subsistendi consequentia vg Qual. prius est color albedine. recte enim

dico Hôc est Qal n̄ aute sic Qal ē hoc.
Ordine prius dr illud quod secundum
artis præcepta v. pri successionem incedit: uti in Dialca Definitio prior est Divisione Divisio argumentatione.
Item primo numerus est prior 2do 2dus
3tio. Ce: Honore prius dr illud quod
e dignius et præstantius, ex Rex Senatore Dnus Servo est prior.
Causalitte illud prius dr denique quod
ē Causa alterius, cum quo convertit. sic
Subjectum prius ē sua passione ut hoē
prior ē sua risibilitate igni, calore.
Ne:
Nota oppositum prioris pertenius totidē
qquor ē ztra modis dr.

CAPUT 3um.

De Postprædicamento Simul.

Simul ē particula demonstrans modos
quibus aliqua simul eē dicunt.
Simul vō aliqua dicunt totidē modis,
quot et prius, nempe: 1mō tempore 2dō
Natura 3tiō ordine, 4tō honore. 5tō
Consequntia.
Natura dicunt illa simul, quæ licet sibi invicem non sint causæ, attamen se mutuō ponunt et destruunt. sic Relativa. dicunt eē simul, nam posito uno
ponit aliud sublato tollit, ex: posito Domino
necesse ē ponere servum et ē ztra. sic dividentia dicunt eē simul, cu divisio nā

Positis illis ponit divisum vg: posito rationali et irrationali ponit dal. et e contra.
Tempore dicunt illa simul, quae in eodem instanti existunt, vg: duo gemelli, Sol, et Lumen, &c: Ordine simul illa dicunt quae sunt ejusdem ordinis vg: Species, quae sub eodem Genere collocant. ut hoc Bos Leo, &c: sub aali &c:
Honore illa sunt, quae sunt paria sedum dignitatem vg: Senatarae aleo.
Consequentia illa simul sunt quae se mutuò inferunt ut vg: Risibile et rationale: qvalet om est risibile ergo e ratonale et e contra est rationale ergo est Risibile.

CAPUT 4tum.

De Postpraedicamento Motus.

Motus definit sic est mutao, per quam res aliter se habet nunc, quam fuit ante. ut cum ex ovo fit pullus.
Motus sumit 2pliciter 1mo latissimè pro quacunq mutatione et hoc modo a Logicis consideratur 2do strictè pro sola mutaone successiva et de hoc Physici, illumq sic definiunt. Motus est Actus Entis in Potentia quatenus in potentia.
Motûs Species sunt 6, 1ma generaò 2da corruptio, 3tia augmentaò 4ta diminutiò 5ta alteraò, 6ta loci mutatio.
Generaò est mutatio, à non ee ad ee, ut patt

In hmē nascente.
Corruptio ē ē xtra Mutaõ ab eē ad non eē, ut patet in eodem hmē moriente et hi duo motus dicunt ad Substantiam.
Augmentaõ est mutaõ, à minori quantitate ad majorem ut cum hō, pinguescit.
Diminuõ est ē xtra mutatio a majori quantitte ad minorem, ut cum hō marcescit et hi duo motus terminant ad qñtitatem.
Altgraõ est mutaõ ab una quantitate ad alteram oppositam extremam v mediam, ut ab albedine ad nigredinem et rubedinem et hi motus terminant ad qntitatē.
Latiõ seu loci mutaõ ē Transitus ab uno loco in alium vg: ex Schola ad Oratorium, inde Domum &c: Et hi motus est ad Ubi: Hi omnes motus continent hoc disticho.
Auget et diminuit corrumpit tū generat.
Alterat et Mutat tū per multa loca vagat.

CAPUT 3tium.

De Ultimo Praedicamento quod est Habere.

Habere est Particula, ostendens modos, quibus aliquid dicimur Habere.
Dicimur autē Habere 8. modis.

Amo p inhaerentiâ ut Aa hi gratiâ voluntas chari-
tas scia. 2do per Continentiam sic Vena habent
sanguinem Crumena pecuniam
vinum   3tio per possessionê sic,
Ctô: habet praedia v pecuniam, 4to per
Relaonem sic Pater habet Filium, Scien-
tia Objectum. 5to: Ctô juxta positionem
sic Cracovia à meridie habet Carimiriâ
aequinoctiâ Clepardiam. Et haec sufficiant,
de Libro 2do.

LIBER 3tius.

De Definitione,

Hactenus egimus cum Auctore, de ijs quae
ad primam intellectus operationê spectabant
sc: de vocibus simplicibus, quae tandê
spectant ad 2dam ab Hoc Libro ponemus
tes docent. et in hoc quidem de definitio-
ne, tanqm primò ex 3bus instrumentis
sciendi agemus cum Authore unico,
Capite. Definitionem, Divisionem, et virtu-
tes definitionis afferendo.

CAPUT Unicum

De Requisitis ad Definitionem.

Dictum quia agemus quod Definitionem
Divisionem et Virtutes, afferendo.

Unde

Unde sit Quantũ ad termĩ.
Definitio cõmũter est id quod definit explicat. defin͂is omagd
seu est Oratio. naturam rei et termini signi=
ficaõnem explicans,

Quantũ ad Qdud,
Definitio in Communi dividit 2pliciter in
Quid Nominis, et quid Rei.
Definio, Quid Nominis est, quæ vim vocis Nmĩs
alicujus explicat ut Consul ẽ qui consulit.
Definio Quid Rei est, quæ quid res sit expli=
cat seu quæ naturam reb. per essentiam ex=
plicat. ut Phia est cognitio reb. Divinar.
et humanarum.
Definitio in Specie est 2plex 1ma Nominis.
quæ est 3plex 1ma Catalenis, 2da Ethymo=
logia 3tia Catadia hora.
Cathalenis ẽ cum vocabulũ obscurius expli=
cat per alterum notius, ut cum dico fari
id est loqui,
Ethymologia seu Notaõnis est, cum vocem un=
de sit deducta explicamus. Unde quæ vim
et significatũ ejus investigamus ut Sol=
stitium est quasi, Solis statio.
Cathadiahora est, cu positis duabus v plu=
ribus vocibus, Idem nẽ diversa significent
explicamus idq per earũ definitiones seu

Diffeâs p quas significaônẽ illas deprehendimus, ut ira post est Zelom quod odium. qã illa ê brevis hoc autem inveterat.
2da Rei definiô est 2plex. Essentialis et Descriptiva.

Essentialis est Oratio, explicans naturam et Essentiam rei vocabulis, de eodẽ prædicamento. Descriptiva ê Oratio explicans rem p accidentia propria v communia hæc aliter dr̃ accidentalis et qualificativa, Poetis Oratoribus et Historicis propria.

Essentialis definiô est 3plex Logica, Partialis, et Causalis.

Logica ê quæ ẽstat gnẽre et Differentia ut hõ est Aal rationale. Et hæc dr̃ pfecta et plena. Partialis est quæ p enumeraô nem partium rem declarat, ut hõ est qui ẽstat Corpore et Anima. qã Corpus et Anima sunt partes essentiales hominis.

Causalis definiô est, quæ per Causas rem explicat, ut Domus est Structura, ex lignis et lapidibus. ab Architecto, gratiâ habitationis extructa. Ubi per structurã formalis per lapides Materialis per Architectũ Efficiens, per Habitaô causa efficiens exprimitur.

Adverte Definitionem Causalem bene ȳtare una Causa v. duabus si semper omnibus Quantitatis de Quum.
Virtutes seu Leges definitionis sunt sequentes. 1ma Definitio debet esse adequata suo Definito id est, nec latior nec strictior seu nec plura nec pauciora debet ȳtinere, quam est res quae definit. 2da Definitio debet reciprocari cum suo definito. 3tia. Definitio debet explicare Naturam et essentiam, seu definiti per Genus et differentiam si sit Essentialis si descriptiva et Quid Rei si quid Nominis. 4ta debet esse clara apta et perspicua. 5to Unius rei debet esse tantum una definitio C. puta essentialis idque respectu unius et ejusdem Generis non autem descriptiva et respectu diversorum Generum et haec sufficiunt de Definitione.

LIBER 4tus.

De Divisione.

Sciendum Instrumentum Scientiae nempe Divisionem, recte post Definitionem cum Auctore recte Nobis explicandum esse.

CAPUT Unicum.

De Requisitis ad Divisionem.

Requisita ad Divisionem sunt, 1mo natura seu Definitio. ipsius Divisionis.

2do Divisio 3tio Virtutes et Conditiones bonæ divisionis

Quantū ad Definiōnem.

Divisio sic definit[ur]: Est Oratio totum, in suas partes distribuens, seu ut alij definiunt. Defensio est Communionis ~~estin~~ minus deductis communia.

Quantū ad Divisionem

Divisio est 2plex Nnis et rei. Divisio Nnis ē qua vox in sua significata distribuit et hæc ē iterum duplex v vocis incomplexæ v complexæ.

Divisio vocis incomcomplex est, dum æquivocam in suas significationes dividit, ut: Taurus, in Montem Aal, et Sydus Item Aries, in Sydus Aal et Machinam bellicam quâ muri arietant.

Divisio vocis complexæ est cum Oratio ambigua in plures Sensus diversos distribuit, ut v.g. Scio Milonem occidisse Clodium Item illud Aio te Æacidam Romanos vincere posse. Hæcq divisio p propriè vocat distinctio.

Divisio rei ē qua res in suas partes distribuit et hæc ē 2plex alia Substantialis alia accidentalis.

Divisio Substantialis est, quæ rem in suas partes Substantiales dividit. Et hæc itero est 3plex sc: 1ma totius Universalis. 2da totius essentialis, 3tia totius integralis.

Divisio Totius universalis seu potentialis est, cum totum universale dividitur in suas partes subjectivas vel in differentias v.g. Animal quod est totum Universale seu potentiale dividitur Bovem in Leonem etc: tanquam in partes subjectivas. Item Animal dividitur in rationale et irrationale etc: tanquam in suas differentias. Similiter etiam species v.g. homo, dividitur in Petrum, Paulum et caetera alia inferiora individua velut partes subjectivas.

Divisio Totius essentialis seu Actualis est, quando totum essentiale in partes ex quibus actu componitur dividitur v.g. homo in Materiam et formam seu in Corpus et animam et haec partes sunt Physicae, nam partes Methaphysicae ejusdem hominis sunt Animal et rationale.

Divisio Totius integralis est quando totum integrale in suas partes seu in sua membra distribuitur ut homo in caput, pedes, manus etc:

Adverte quod divisio integralis et essentialis fit Poetis et Oratoribus frequentior, vocatur partitio sicut illa vero totius Universalis proprie dicitur divisio, Usitatior est Physicis.

Divisio Accidentalis est, quae rem in partes accidentales distribuit et haec similiter

Est 3plex 1ma Subjecti in Accidentia 2da accidentis in Subjecta. 3tia accidentis in accidentia.

Divisio Subjecti in accidentia est quando Substantia dividitur per accidentia ut v.g. parnes alius est albus alius niger.

Divisio accidentis in Subjecta est quando accidens quodcumque dividitur per Subjectum ut album aliud est Cygnus aliud nix, aliud lac. Divisio accidentis in accidentia est quando accidens, cujuscumque Prædicamenti dividitur per quæcumque nomina ut dulce aliud est flavum ut v.g. mel, aliud album ut lac saccarum.

Quantum ad virtutes seu Condiciones bonæ divisionis.

Hæ sunt 4. 1ma divisio si commode fieri potest, debet esse bimembris. Dico si commode fieri potest, quia necessitate exigente. debet potest aliquid in plura membra dividi ea tamen paucissima ut fecit Artes dividendo qualitatem in 4. Species. 2da Divisio debet esse per membra opposita sese excludentia idque si non propria saltem improprie oppositionem quæ est inter ea quorum unum non est aliud, et sic dividit Ens in Substantiâ et accidens. Substantia in aetnam

Et 2dam. Hinc
Mala illa Divisio quâ terra dividit in Europam Asiam Affricam, Americam et Galliã, qñ Gallia includit in Europa.
3tia debet eẽ adequata sao divisio idest debet exhaurire naturam sui divisi ita ut membra dividentia simul sumpta nec plus nec minus dicant quàm sunt divisum.
4ta Divisum sit major qualibet parte dividenti Hinc
Mala divisio illa, Aal aliud ẽ rationale aliud sensitivum, qñ sensitivũ æquat Aali nam omne Aal est sensitivum.
Vitia Divisionis oriunt, si hæ virtutes defuerint, quemadmodum et definitionis, illius virtutibus opposita vitia oriunt et hæc sufficiant de divisione.

L I B E R 3tius.

De Locis.

Post Definitionem et Divisionem, duo sciendi instrumenta, antequam 3um sci: argumentationem aggrediat Auctor, hoc Libro prius agit de Locis ex quibus argumenta oriunt, idq̃ ẽ 3bus Capitibus, 1mo de Locis in Communi, 2do de Locis Insitis, 3tiò de Assumptis, quod à Nobis faciendu esset, nisi facilitas in discendo et intelligendo Propoñes consequenter, et ipsam argumentationem aliquid hic interjiciendum

suaderet

Svaderet, hoc verò caput de Locis reyciendum in alium locum post argumentationem. Dè re enim loci corendorum argumentorum, ibi locum habere debent, cum priùs sciverimus qd sit argumentatio, quod ipsum ex mente Artis liquet, qui libros, Topicorum, sic collocavit et Author p̄sentis Dialecticæ nostræ. Inde et sint ordinem. Itaq; in gratiam Studentium pro meliori Consilio, sit.

APPENDIX
De Termino.

Occasio hujus appendicis ē ex definitione ipsius definionis quæ ē talis (: vide Librum 2ni:) Definitio est Oratio naturam rei, aut termini significationem explicans. Et deindè cum termini rerum Dialecticarum sc: propoõnum, et argumentaõnum, sint elementa, sicut lapides, sunt, ɪma elementa, domus, ideò notitiam illorum, habere prævniam non incongruum erit. Idq; quò ad Definitionem, quàm quò ad divisionem et proprietates, qā verò terminus significat, ideò ɪmò de signo agemus.

CAPUT Imum.
De Signo.

Quid sit signum et quomodo dividas.

Patet ex titulo, quod hic agemus de Definitione et Divisione. Itaq;

Quantum ad Definitionem.

Signum sic definit est id quod potentiæ cognoscitivè

Gnoscitivè aliud à se repræsentat, nil vg: Campanæ sonus, qua ad Ecclesiam pulsat ē Signum quia potentiæ nostræ intellectivæ, aliud à se nimirùm devotionem futuram, repræsentat.

Quantum ad Divisionem.

Signum dividit multipliciter. 1mò in formale et instrumentale.

Signum formale ē quod seipso absq̄ prævia sui cognitione aliquid repræsentat ut vg: Conceptus seu species expressæ ab intellectu, sunt signa, item species expressa sensibilis in potentijs exterioribus, respectu aliarum, potentiarum, quia ista si prius cognoscimus, v sentimus, quàm pro ea res, ipsas cognoscamus, v sentiamus.

Signum instrumentale est quod præsupposita sui cognitione, aliquid aliud à se repræsentat, ut vg: imago Xsti Dñi, est, signum instrumentale, quia prius ipsa cognoscit, deinde vero res p illa representata. et de tali signo hic agemus.

Ulterius Signum instrumentale dividit 3pliciter, primò in Naturale 2do. ad placitum, 3tio ex consvetudine. ~~remota~~.

Naturale ē quod ex natura rei aliquid repræsentat quamvis impositione et consvetudine remota, et sic repræsentat idem apud omnes, ut fumus ignē,

Ad placitum est, quod repræsentat, aliquid ex impositione voluntatis p publicam auctoritatem, quomodò pulsus campanæ ē signum devotionis, et hæc vox hôo, significat naturam humanam, ex hominum voluntaria, impositione.

Signum ex Consvetudine est, quod ex solo usu repræsentat

Præsentat, sine publica impositione, sicut v.g.
Mappa super Mensam, significat prandium.
Signum ad placitum dividit, in manifestativum tantum
2do in manifestativum, et suppositivum simul.
3tio in proprium, 4to in improprium. 5to in specu-
culativum, 6to in practicum, 7mo in remonerati-
vum, 8vo in demonstrativum, 9no in prognosticum.
Manifestativum tantum est, quod rem aliquam po-
tentiæ cognoscitivæ repræsentat, et pro illa re in
oratione non ponit ut v.g. hedera ante Domum, ap-
pensa, significat vinum, venale, non tamen pro
eo supponit, in oratione non enim dicimus in hoc
scypho, e hedera si sit vinum.
Signum manifestativum et suppositivum simul
est, quod rem repræsentat, et pro ea in oratione
supponit ut v.g. hæc vox vinum.
Proprium est quando vox usurpat juxta pro-
priam significationem, sicut v.g. hæc vox leo,
significat verum leonem, quod est animal irrationale.
Improprium est quando vox significat per me-
taphoram, et translationem, ut cum leo si-
gnificat Xstum juxta illud: Vicit Leo de tri-
bu Juda.
Speculativum est, quod tantum significat
rem quandam, et non causat illam, v.g. cum
imago Xsti, repræsentat Xstum, non autem Xstum
producit.
Practicum est, quod causat id, quod signifi-
cat, sicut v.g. Annulus, Regis potest dici si-
gnum, sigilli in literis impressi in cera,
et

Et talia censent signa, à Theologis Sacramenta novæ legis v. gratiam, et significant et efficiunt in anima.

Signum Rememorativum quod facit nos, sua præsentia, recordari alterius, ut cum v. g. aliquis vult non oblivisci alterius digitum filô ligat.

Signum demonstrativum est, quod aliquam occultam rem, demonstrat præsentem, ut v. g. ramus ante Tabernam, Signum Cerevisiæ, quod ibi vendit.

Signum Prognosticum ē quod futura annuntiat cujus modi est, varius Solis color, dum occidit. juxta illud Poëtæ

Cæruleus pluvias denuntiat igneus euros.

Item v. g. varius color Lunæ.

Signum prognosticum ē juxta illud Poëtæ

Pallida Luna pluit, rubicunda flat alba serenat.

CAPUT 2dum.

De Definitione Termini.

Terminus communiter, definit sic, Est id ex quo simplex conficit propositio. 2º Terminus per imitationem, sic potest definiri. Est Vox significativa ad placitum, ex qua simplex conficiet propositio.

Explicat definitio dr Vox loco Generis nam vox convenit, tàm significativis, quàm non significativis vocibus, et deinde per vocem, excludunt, à ratione Termini omnia signa, quæ non sunt voces, ut sonus, campanæ, imago Cæsaris, &c:

Cætera

Cætera vide de Voce in Libri 1mi Cap 4to.

Dr Significativa hæc particula, et cum reliquis ponit, loco differentiæ, per illam differt Terminus, à vocibus non significativis quales sunt vg: blictri, Syntaxis, Tirfix,

Dr ad placitum, per quod differt terminus à Vocibus significantibus Naturalr ut sit gemitus, singultus, infirmi. &c:

Dr ex qua, simplex, conficit propoô, ut excludat ista propositio, seu oraô quæ non est 1mi elementum, componens, sed est aliquid compositum, et totum, ut si aliquando componit non simplicem, sed Hyppoteticam, compoônem.

Adverte dixi per imitationem, nam hæc definitio, imitando Aristotelem, composita est q Nomen, verbum, et Orationem, per vocem definivit, tanquam per signa notiora.

Adverte 2do quod Aristoteles, libro 1mo priorum, sic definivit, terminum, est id, in qd resolvit propositio, tanquàm in Prædicatum et Subjectum.

Hinc desumpta ê vulgata Definitio Termini. Terminus est extremum propositionis vg: in ista propoône, Deus ê laudabilis, duæ voces extremæ sunt termini media copula, sc: est, n potest dici terminus, sed potius vinculum, terminorum, sicut Calx, aut Cæmentum, in Domo non est propriè pars ejus, sed nexus

partium

Partium CAPUT 3um.

Quomodo dividit Terminus ostendens.

Terminus 1mò dividit in Mentalem, Vocalem et Scriptum.
Terminus Mentalis ē Conceptus ex quo simplex conficit propositio.
Vocalis ē vox significativa, ad placitum, ex qua simplex conficit propositio.
Scriptus ē scriptura adplacitum, significans, ex qua simplex conficit propoō.
De Termino Vocali ad pñens pcipua consideratio est.
Terminus 2dò dividit in Subjectum et Prædicatum.
Subjectum est de quo aliquid enuntiat vg: in hac propoōne Deus est justus, Deus ē Subjectū qā alius Terminus, sc: justus de illo enuntiat.
Prædicamentum est quod enuntiat de alio sc: de Subjecto. vg: in eadem propoōne, justus ē, Prædicatum, qā nuntiat de alio sc: de Deo.
Terminus 3tiò dividit, in Cathegorematicum, Syncathegorematicum, et Mixtum.
Cathegorematicus ē, qui perse aliquid significat ut hōo lapis, Cœlum. &c:
Syncathegorematicus est, qui per se non significat, sed solum, alteri conjunctus. Unde ē veluti aliorum, pedissequus, et solet vocari Signum, quod designat Universalitatem, aut, particularitatem, propositionis, qualia sunt, omnis, Nullus, aliquis, quidā, &c: Mixtus est qui virtualiter continet,

Utrumq;

Utrumq. Prædicatum et in utrumq. resolvit, ut vg. Nemo idem est acsi nullus Homo. Nihil idem ē acsi nullum Ens.

Nota 1mò quod terminus Cathegorematicus, idem valet latinè quod significativus, seu Prædicativus, semper vº est talis, qui in Propositione est integrum, Subjectum, et Prædicatum, vg: in hac propositione Homo est Aal, tota duo Homo est Aal, sunt termini Cathegorematici.

Nota 2do, quod Terminus Syncathegorematicus, idem valet latinè, quod consignificativus. Undè aliter appellatur Modus Subjecti et Prædicati, qui per se non potest eē Subjectum, v Prædicatum. Sed tantum illa modificare, hoc est significare. seu qualiter et non aliquid significare,.

Terminus 4to dividit in Univocum, æquivocum, et Analogum.

Univocus ē qui significat rationem aliquam, in pluribus simpliciter, eandem, ut vg: Homo dr de Petro Paulo Joanne. &c:

Analogus est qui significat rationem simpliciter quidem, diversam, aliquatenùs, tamèn similem, ut Pes dictus de pede Animalis, montis columnæ et Mensæ.

Æquivocus est qui significat res, omnino diversas, ut Canis dictus de Sydere, pisce et Aali domestico, latrabili. Cætera vide supra

Supra, in Antepraedicamentis.

Terminus 2do dividitur in Concretum, et Abstractum.

Concretus est, qui significat formam, ut in Subjecto existentem, seu ut habitans ab aliquo, v.g. pulcher.

Abstractus est, qui significat formam, ab omni Subjecto separatam, et quasi in seipso existentem, ut v.g. pulchritudo.

Explicatur pulchritudo est Terminus abstractus, quia significat illam qualitatem, praescindendo ab omni Subjecto, jam vero pulcher, est Terminus Concretus, quia significat pulchritudinem, in Subjecto existentem.

Similiter albedo, bonitas, humanitas, &c: sunt Termini Abstracti, Homo autem, bonum, album, sunt Termini Concreti.

Adverte quod Terminus Concretus, significat aliquid Constitutivum, ut quod, abstractus vero ut quo.

Terminus 3tio dividitur in Connotativum et Absolutum.

Connotativus est qui significat aliquid per modum alteri adjacentis vel inhaerentis, ut album, vestitum, calcum. &c:

Absolutus est qui significat aliquid per modum per se stantis, quemadmodum Substantia sive in se sit Substantia, ut Homo, sive Accidens, sine Subjecto concipiatur, ut albedo.

Adverte

Adverte Terminus Connotativus, aliter dr adjectivus, Terminus, absolutus, aliter dr Substantivus.

Terminus 1mò dividit in Complexum, et in Incomplexum.

Complexus ē cujus partes separatæ significant, juxta significaonem, totius ut Homo, albus.

Unde excluduntur à ratione Termini Complexi, Nomina illa, quorum partes separatæ significant, aliter tamen quam in toto. ut Dnus Sacerdos. Magister, Tertulianus. Perversq.

Incomplexus seu simplex est, cujus nulla ps separata, significat aliquid ut Homo Leo. Bos.

Terminus 2dò dividit in finitum et in infinitum,

Infinitus ē, qui afficit negatione infinitante, ut non homo

Finitus ē qui tali negatione caret.

Nota duplicem ēē Negationem, 1ma est, quæ tantum afficit Terminum, et dr infinitans, quia reddit terminum infinitum, ut non Homo 2da quæ afficit Copulam, ut ut lapis non ē Homo et dr Negatio Negans. Semperq; afficit propositionem negativam, et hæc dr malignantis Naturæ. destruit enim quidquid post se invenit.

CAPUT 4um

De Alijs Termini Divisionibus

Terminus

Terminus qui dividit in Commune et Singularem,

Communis ē qui significat plura, divisim, ut Ly: Hoō qui significat omnes homines, et pt de illis divisim prædicari. ut vg: Petrus est Hoō, Paulus est Hoō Joannes est Hoō. &c:

Ubi Nota, quod ad rationem Termini Communis sufficit, quod ex modo, sua significationis non repugnat ipsi, supponere pro pluribus, Unde Ly Sol, Luna, Mundus, et hoc Nomen Deus, sunt Termini Communes.

Singularis est qui unum tantum significat, ut vg: Petrus, hic Hoō.

Terminus Communis 1mo Subdividit in Non-Transcendentem, Transcendentem, et Supertranscendentem. Terminus communis n transcendens ē qui n de omnibus sed de aliquibus, tantum pdicat ut Hoō. &c:

Terminus Communis n transcendens ē qui ~~non~~ in de omnibus rebus, invenit et significat oīa non determinans, ad aliquid in particulari significandum, et tales termini Communiter 6 enumerant, illa dictione contenti. REU BAU sc: Res, Ens, verum, Bonum, aliqd unum, et hi termini dicunt transcendentes, quasi suprà omnia, ascendentes Et earum ultimas differentias penetrantes.

Supertrascendens est, qui tam ea quæ sunt, quàm ea quæ nonsunt, significat, ut cognoscibile, imaginabile. – – – –

Terminus 2do Singularis Subdividit in Collectivum, determinativum, Demonstrativum singularem ex suppositione et Vagū

Terminus singularis collectivus, — —
qui significat plura copulatim in singu-
lari nro vg: taliter ut repugnet eis sup-
ponere pro pluribus divisim ut populus
Civitas gens &c:
Terminus singularis determinatus ē qui si-
gnificat aliquam rem determinatam ut Pe-
trus et omnia Nomina propria.
Terminus demonstrativus ē terminus cōmu-
nis affectus ā pronomine Demonstrativo ut
hic Hoc ille Paulus.
Terminus singularis ex suppōne ē, qui fa-
cta aliqua suppōne unum tantum signifi-
cat, quamvis possit plura significare. ut
Filius Beatæ Mariæ Virginis significat
Xtū, supposito enim quod beata Virgo non
habuerit alium Filium quam Xtum tunc
illa oratione significabit Xtum.
Terminus singularis vagus ē, qui significat
unū sed in determinando an sit hoc v. illud,
ut quidam hoc cætera vide de Individuo
Libro 1mo Capite.

CAPUT 3tium.

De aliis Termini Divisionibus.

Terminus 1o dividit 6: facta comparatione
ad invicē Terminorum: in Terminos con-
sequentes seu pertinentes, et in Terminos in
consequentes seu impertinentes.
Termini impertinentes ut quorum unus non in-
fert alterum nec repugnat illi ut album et
dulce.

Dulce Doctus et Justus.
Termini pertinentes sunt 2plices primò tales, quorum unus infert alterum, ut Aal et Vivens, et tales Termini dicuntur pertinentes sequelâ. 2dus tales quorum unus repugnat alteri ut album et Nigrum et tales Termini dicuntur pertinentes repugnantia.
Termini pertinentes sequelâ etiam dividuntur in convertibiles et non convertibiles.
Termini Convertibiles sunt qui se mutuo inferunt, ut hoo et rationale.
Termini non convertibiles sunt inter quos non est mutua illatio, licet sit ex una parte ut hoo est Aal.
Termini repugnantia pertinentes sunt secundum dividuntur in disparatos et oppositos.
Disparati illi sunt, qui licet sint diversi non tamen vere oppositi ut hoo et Bos.
Oppositi sunt qui repugnant sibi vel contrariè ut albû et nigrum vel Contradictoriè ut album et non album Privatiòe ut lux et tenebra vel Relativè ut Pater et Filius.
Terminus ultimò dividitur in Terminos primæ intentionis et 2dæ Intentionis.
Terminus etiam intentionis est qui significat rem 2dum statum quem non habet in se ipsa, seu à parte rei sic hoo seu Bos, significat rem secundum quod existit à parte rei.
Terminus 2dæ Intentionis est, qui significat rem secundum aliquem Statum, quem recipit ab Intellectu ut Prædicatum Genus Species &c: Res enim à parte rei nec est prædicatum nec Subjectum, nec Genus &c:

sed

Sed id recipit ab intellectu. Unde quia 1mo rem consideramus directè ut est in se, deinde vò reflexè 2do statum quem habet ab intellectu. Ideo Termini qui significant rem ut sunt in se dicunt 1mæ intentionis id est, 1mæ considerationis.
Termini illi vò qui significant id quod res habet à Nostro intellectu dicunt 2dæ intentionis id est, id est, 2dæ considerationis cæ-tera de hac re vide Capite 6to de speciè Libri 1mi.

CAPUT 6tum

De Proprietatibus Terminorum

Proprietates Terminorum numerant 6. 1ma suppositio, 2do Amplificatio 3tio Restrictio, 4ta alienatio, 5ta diminutio. 6ta appellatio. De suppositione hic agemus, Capite sequenti de Regulis suppositionis. 8vo de 4. nempe de Amplificatione Restrictione, alienatione, et diminutione 9nò de appellatione.
Hic agendo de suppositione agemus duo, Nempè. Definitionem et Divisionem investigabimus. Quantum ad 1mum.
Scilicet de Definitione.
Suppositio definitur ut ē usus seu acceptio Termini loco alterius, seu ē acceptio Termini pro se v pro suo significato. seu ut alij definiunt et bene. Est acceptio Termini de aliquo pro quo intelligatur iuxta exigentiam Copulæ. Ut em ut ait Aristoteles 1mo Elenchorum Cap. 1mo res ipsas pro-

Se;

Se in disputatione afferre n̄ possimus, uti-
mur Terminis pro rebus, et illarum loco voces
statuimus, quemadmodum Computatores
utuntur Calculis loco pecuniarum, tale usus vo-
cat, suppositio.
Dr̄ de quo verificat, ut scias suppositionem
Termini opportere eē quod res aliqua desi-
gnabilis ut correspondeat Termino, Unde ser-
mo dr̄ eē de subjecto non supponente si ni-
hil designabile correspondeat Termino ut si
dicatur Adam mihi loquitur, Centauri pugnant
Istæ propōnes sunt de subjecto non suppo-
nente, qā ex his rebus quæ exprimuntur per
Terminos, nec Adam, nec Centauri, etiamo nul-
li sunt de tempore de quo loquor, et forte
nunquam fuerunt ut Centauri.

Quantum ad Divisionem.

Suppositio varie dividit 1mo dividit in ma-
terialem et formalem.
Materialis suppositio ē positio seu acceptio
Termini pro seipso, ut vg. Aiō ē vox, v hoō
ē Nomen. Ubi voces ut vides n̄ exercent offi-
cium significationis sed materialiter se ha-
bent.
Formalis suppositio ē Usus et acceptio Termini
pro suo significato, seu loco rei significatæ
et dr̄ talis, qā voces, ad pro sumuntur for-
maliter, ut sunt signa.
Adverte quod hic de formali agemus suppo-
one.
Suppositio formalis dividit 2do in propriam
et impropriam.
Propria ē, usus Termini pro re quam pro-
prie significat ex hominum instituto, ut
vg. Usus Nominis hujus hoīs pro animali

Rationali

Raonali. Impropria seu metaphorica ē usus termini p[ro]
aliquo improprie seu metaphorice.
significat ob aliquam illi similitudinē cum
suo proprio significato ut usus hujus No:
minis Nero, sed significandū hominem cru:
delem.
Suppositio formalis propria subdividit 1mō
in simplicem, et Realē seu personalem.
Simplex ē usus seu positio termini pro
suo primo et non immediato significato
per se.
Realis seu personalis ē positio termini
secū significativam mediati quam im:
mediatū.
Explico sciendū vocē quamlibet duo ha:
bere significata. 1mū immediatum.
Ad quod sci: significandū primo et per
se ē instituta. 2dū mediatum quod si:
gnificat n[on] pridem ex primaria destina:
tione sed quasi 2dario et extrinsece, sic
hoc per se et immediate significat na:
turam humanā 2dario tamen et me:
diate significat omnia individua conten:
ta sub specie humana v: ē xtrā Plato
1mō per se significat individuū naturæ
humanæ sci: filium Aristonis, sed 2dario
m significat humanā Naturam in plato:
ne existentem. Sic m albus p[er] se 1mo signi:
ficat albedinem subjecto inhaerentem 2da:
rio t[ame]n et mediate significat m subje
ctum in quo est albedo, itaq[ue] dum tales
voces et similes, usurpant solum pro im:
mediato significato ear[um] suppositio est
simplex

Simplex si usurpet pro utroq; suppo=
sitio e Realis Ergo dum dico hoõ est spe=
cies, albũ e desidem hoõ et albũ suppo=
nunt simpliciter, Nam hoõ sumit ibi pro
sola Natura humana, non vo pro Indivi=
duis et albũ pro sola albedine; Non vo
pro subjecto; Unde non valet consequen=
tia hoõ est species, sed Petrus e hoõ Ergo
Petrus e species. At vo si dicam hoõ est
vivens; suppositio e Realis, qã hoõ i=
bi sumit pro suo significato, tãm imme=
diato, quàm mediato non enim sola na=
tura hominis, sed etiam omnia ejus
individua sunt viventia.
Suppositio Realis subdivit 2do in Comuné
et discretã.
Suppositio Realis seu Personalis Comunis
e, quando invenit in Terminis Comunibg,
ut hoõ currit.
Suppositio Realis discreta quando invenit
in Terminis singularibus ut cũ dico Petrg
currit.
Suppositio Realis Communis subdividit 2tio
in Naturalẽ et accidentalem.
Accidentalis e Usus Termini pro existen=
tibus 2dũ têpus denotatũ per Copulam,
v 2dũ existentiam Predicati, ut in hac
Propõne hoõ disputat, Ly hoõ Rati=
one Copulæ supponit pro hominibus et
ratione predicati supponit pro viris dis=
putare enim non convenit mulieribus et
hæc suppositio solū reperit in propõne
de Mãa

De Maâ contingenti

Suppositio Naalis e usus Termini pro o=
mnibus suis significatis indepen̄dente à
tempore et hæc contingit de propositio=
nibus de Materia Necessaria v naturali ut
hoô ê aâl. in quibus Copula ê dr̄ absoluti
à tempore ideò hæ propões sunt eternæ
veritatis.

Suppositio communis 2ō modo adhuc
dividit in Distributivam Copulativam
Determinatam et Confusam.

Distributiva est Termini ~~sui~~ usq communis.
pro omnibus suis significatis seorsim
et copulatim sumptis ut in hac proône
hoô est aal.

Copulativa ê usus termini communis pro
omnibus suis significatis non seorsim sed
simul et collective sumptis ut in hac pro:
poône Xati Apostoli sunt 12.

Determinata ê usus Termini communis
pro omnibus suis significatis seorsim et dis:
junctivè tantum sumptis, ut aliquis hoô
ê albus, quod si resolvat, non dicet hic hoô
est albus et ille hoô est albus, sed tantum
hic v ille hoô, est albus

Confusa est, usus Termini Communis, pro o=
mnibus suis significatis simul et disjun:
ctim sūptis ita tñ ut supponat determi:
natè pro aliquo, sed confusè pro omnibus.
simul, seu disjunctivè sumptis ut vg ad
equitandum, requirit equus, quod si ex
ponat

v. fuis illa regnit
Datur fuit illu terminu quod ad aliquē
quod si ad aliquē equū de=
terminaret et esset falsa propoō.
Suppoō 3tia subdiuidit 2pliciter 1mō in cō=
plete ē pro singulis Generum, quæ dr cō=
pleta et ē usus Termini communis non
solū pro omnibus speciebus, sed et pro
omnibus individuis eorū, sic supponit
Aāl in hac propoōne, Omne aāl est Vi=
vens, 2do in illā quæ ē pro Generibus
singulorū, quæ dr incompleta, Est usq
Termini communis, pro omnibus Specie=
bus, non tn pro omnibus Individuis eorū
ut in hac propoōne Omne Aāl fuit in
Arca Noë, idest, ex omnibus speciebus,
aliquod aāl fuit in arca Noë

CAPUT 1mum

De Regulis ad cognoscendam suppoōnem.

Sex ita enumerant Regulæ. 1ma ē quando
Terminus communis nullo signo affectus et pro=
positio ē in Materia contingenti, supponit deter=
minate ut in hac propoōne hō currit si autem
propositio fuerit in materia naturali aut re=
mota tunc supponit distributive ut hō ē
rationalis.
2da Signum universale affirmativum subie=
ctū immediate afficiens, facit supponere dis=
tributive Prædicatum vō confuse et ut in hac
propoōne omnis hō ē Aāl. Si vō fuerit
Signum Universale negativum tam Prædi=
catum quam Subjectum supponunt distribu=
tive ut in hac propoōne nullus hō est equus.

Nota

Nota tn̄ quod ab hujus Regulae 1ma parte excipitur suppoō copulativa quae non variat ratione Signi Universalis, ut omnes Apostoli sunt 12 ubi Ly Apostoli, non supponit distributive sed copulativè

3tia Regula Signum particulare affirmativum facit Terminum proximum supponere determinatè remotum vero relinquit ac si nullum signū esset ante Propositionem. ut in hac propoōne aliquis hoō est Aal. Si autē Signum fuerit particulare negativum Terminum quidē proximum facit supponere determinatè Remotum vero distribuit Rāōne negaōnis. ut in hac propoōne aliquis hoō non ē albus.

4ta Regula Terminus affectus pluribus Signis eodem modo supponit atq̄ in sua aequipolenti propoōne. Quo aūtem signa aequipoleant infra dicet.

5ta Regula Signa mixta ex universali et particulari, partim Terminum universalisant, partim particularisant, ideoq̄ partim distribuunt, partim determinant Terminos immediatos, ut in hac propoōne alterocculus ē dexter, Cujus Sensus ē, omnium duorum oculorum vel iste vel iste dexter.

Quando autē Termini st mixti ex Cathegorematico et Syncathegorematico de illis judicandū ē ac si Cathegorema et Syncategorema forent disjuncta ut in hac propoōne semper hoō disputat. Tempus includens distribuit relliqui Termini supponunt confusè.

6ta

Sexta Regula quilibet Terminus cui applicatur actio verbi per numeralia Adverb. Supponit confuse nam remanet, sensus confusus an cantaverit duas Missas. v. eandem bis cantaverit et hæc signa appellentur, specialis confusionis. Unde pro complemento. Adverte quod suppositio præcipuè variatur videlicet propter Terminos syncathegorematicos qui et ideo dicuntur signa. Ut autem et Termini in duplici differentia alij Universales. sive sint affirmativi sive negativi ut nullus, alij et particulares sive affirmativi ut aliquis sive affirmativi ut quidam non pro his enim discernendis hæ sunt Regulæ datæ.

ALIUS RUM

Quid sit ampliatio Restrictio alienatio et Diminutio.

Ampliatio est extensio termini à minori ad majorem suppositionem.

Ampliatio est duplex alia temporum alia suppositionum.

Ampliatio temporum est quando non solum terminus supponit pro termino signato per copulam sed etiam pro alio tempore ut v. g. rosa est corruptibilis, ubi Ly Rosa non solum supponit pro Rosâ existente hoc tempore designato per Copulam sed etiam pro Rosa quæ fuit esse in aliquo alio tempore, Dantur autem apud Logicos 5. temporum differentiæ. Sc: Præsens.

Præte:

Præteritû futurû possibile et imaginati-
vum.
Ampleatio suppositorû ē quando supposita
Termini extendit ad plura subjecta utq:
Justi resurgent gloriosi, Ly justi non solû
pro justis qui nunc sūt sed extendit se in
ad illos qui fuerunt et erunt.
Adverte ampleatio suppositorum reperit
in terminis cōmunibus, ampleatio vero tem-
porum reperit in in singularibus.
Restrictio est coarctatio Termini a
jori ad minorem suppoñem.
Restrictio ē 2plex, alia tēporû alia sup-
positorum.
Restrictio Temporû ē quando Terminus
supponit n pro Termino pro
copulâ sed pro alio utq: latro est
beatus ubi Ly: latro supponit pro tem-
pore præterito, idest ille qui fuit la-
tro ē beatus.
Restrictio suppositorum ē quando Ter-
minus coarctat aliorum ~~supponit~~ n pro ~~tempore~~ ter-
~~minato~~ ~~pr~~ copulâ sed pro alio ut
quod fieri pt 4. modis, 1mo per addi-
tionem casus obliqui utq: Doctrina
Divi Thomæ ē præstantior, alyi 2do per
additionem Nominis utq: vaso aure-
um. 3tio per appositionem substanti-
vi minus communis utq: Animal elephas
est irrationale 4to per appositionem
alicujus adverbij, utq currit velociter
alia

Alienatio ē translatio Termini a propria significatione ad impropriam ut dicit Leo de Tribu Iuda ubi Ly Leo, transfert ad significandum Christum.
Diminutio ē deductio Termini ab integra ad non integram significationem quod fit p appositionem alicujus particulae diminuentis, ut Petrus ē albus ratione dentes ubi Ly albus, quod poterat stare simpliciter, diminuit per Ly ratione dentes. et hoc solet vocari dictum, ratione quod aliquando in Terminus totaliter detrahitur à sua significatione ut v.g. homo irrationalis ē Bruti. et hoc dr proprie remotio.

CAPUT Tertium

Quid et quotuplex sit appellatio.
Appellatio definitur sic, est applicatio significati unius Termini ad significatum alterius.
Pro intelligentia hujus definitionis
Nota Terminum concretum habere duplex significatum unum materiale alterum formale ut v.g. album hit materiale significatum ipsum subjectum in quo ē albedo formale vero ipsa albedo quae ē in subjecto
Appellatio ergo ē applicatio significati formalis, unius Termini ad significatum sive materiale sive formale unius alterius.
Terminus qui appellat dr applicans appellatio dividitur in materiale et formale ille vero, qui appellatur dr applicatus
Materialis ē, quando applicat significatum formale

Formale unius Termini supra significatū
m[ateri]ale alterius ut in hac propo[siti]one Petrus
Xtus ē magnus, Ly magnus n[on] applicat magnus Petro ra[ti]one Philosophiæ quæ
quæ ē forma in Petro sed ra[ti]one corporis
quod se habet materialiter in hac propo[siti]one. Formalis ē, quando applicat significatum formale unius, supra significatū
formale alterius ut in hac propo[siti]one Petrus
ē Xtus magnus ubi Ly magnus non
appellat supra Petrum ra[ti]one corporis
sed ra[ti]one Philosophiæ

CAPUT Tertium
De Regulis dignoscendæ appellationis

Prima q[uan]do Subjectū ē Terminus concretus
Prædicatū vero Terminus connotativus tunc
hic appellat supra materiale Subjecti
unde ista propo[siti]o ē hæretica Xtus ē
creatus, ista vero ob eandē ra[ti]onē veram
Xtus ē æternus.

2da quando Subjectū Propo[siti]onis constat ex
Substantivo et adjectivo et Prædicatum ē
adjectivum tunc Prædicatū appellat supra
Substantivum, si autē Subjectū constat
Termino Substantivo et Prædicatū
duobus adjectivis tunc ultimum
appellat supra primum et utrumq[ue] supra
Subjectum vide exempla per totum
Caput in divisione appellationis.
3tia Regula quando Prædicatum est
Termi

Terminus 2dae intentionis appellat imme-
diate supra immediatum subjectum et fa-
cit supponere simpliciter ut hoc est Spes
Ita quando verba significantia aliquem
actum sive internum sive externum appli-
cant supra significationem formale Termi-
ni cui junguntur, ut: Petrus facit Domum
non significat quod faciat materialia Domus,
sed tantum formam. Ita nomina numeralia
ut duo 3a &c: applicata Terminis Sub-
stantivis non appellant solum supra signi-
ficatum materiale sed etiam supra formale et
ideo utrumque multiplicant. Unde ista
propositio est haeretica in Divinis sunt 3es Dii;
si autem talia Nomina applicent Nomini-
bus adjectivis solum appellant supra signi-
ficatum materiale et illud tantum multiplicant.
unde haec est vera et Catholica propositio
in Divinis sunt 3es aeterni si Ly aeterni,
accipiantur adjective non vero quando accipian-
tur Substantive quomodo sumit S. A-
thanasius in Symbolo dum ait non sunt
tres ~~simul~~ aeterni sed unus aeternus.
Nota hic quod in argumento est mala
consequentia si variatur appellatio Termi-
ni circa quod valde vigilandum est nam
in his variationibus fundantur plures fallacie
tiae Disputationis.
Nota 2do ut istae ~~fallationes~~ variationes ambajuum
~~appellationum~~ faciliq expediant recurrendum
est

Est ad particulas reduplicatas est
est ut quatenus 2dit quid reduplicative ustl:
unde si quis quaerat an Xtus é æternus sit.
dicendum esse æternú quatenus é Deus
ñ quatenus hõ an album sit dulce, dicen=
dum ñ esse dulce reduplicativè ut album,
sed ut saccaru ū lac. an medicus can=
tet dicendu cantare ñ ut medicus sed ut
Musicus.

LIBER 6tus

De Quæstione.

6to hoc Libro tractat auctor de quæstione definiendo et dividendo illã. de unico cap.

CAPUT Unicu

De Definione et Divisione Quæstionis.

Quantu ad Definionem.

Quæstio latinè græce problemma definitur: est Oratio probabilis, de qua in contrarias par=
tes disceptare licet.

In hac Definione Oraõ ponit loco gñris cæ=
teræ particulæ ponunt locõ differentiæ per
quas Quæstio differt â propoõne.

Licet enim tã propoõ quã Quæstio fiant ex
ijsdẽ Terminis sc: Prædicato et subjecto
qui Termini vocant proprie in Quæstione
datu et quæsitum. Tamen in propoõne una
tantũ pars, Contradictionis sumit, in Quæstio=
ne vẽ utraq pars, hoc ê et affirmativa et ne=
gativa quod exprimit in Definione cũ dicit
de qua in contrarias partes.

Quantu ad Divisionem.

Quæstio est six seu in Communi ê 2plex finita
et /.

Et infinita. Quaestio finita graece Hypothesis à Cicerone vocat controversia et causa, Quaestio infinita graecè Thesis à Cicerone vocat propositū Consultatio et locus cōmunis

Quaestio Infinita definit sic: Est oratio probabilis nullis circumstantijs locorū temporū et negotiorū clausa de qua in contrarias partes disceptare licet. vg: an bellū sit gerendū,
Quaestio finita definit sic: Est oratio probabilis certis circumstantijs Personarū locorū temporum ac negotiorū clausa de qua in contrarias partes disceptare licet. vg an bellū praesenti anno cū hoste in oneribus patriae gravandus sit gerendū nec ne.
Quaestio finita ē, duplex Cognitionis et actionis.
Cognitionis ē quae ad solā veritatis cognitionē tanquam finem ordinat. vg: an quaestio probabilis sit Objectū Dialectices, Quaestio Actionis ē, quae ad aliquam actionē tanquā ad finē ordinat vg: an justitia ē virtus tribuens unicuiq quod suū ē nec ne.
Quaestio finita secundo ē duplex una cuju 3a Gnera altera cujus sit 4 genera.
Quaestio cujus sunt tria genera. 3a genera est cujus sunt 3a Gnera et demonstrativum Deliberativum et judiciale ad rhetoricam spectat,
Quaestio cujus sunt quor Gnera sc. Praedicatū Gneris Praedicatū Definitionis Praedicatū Proprij et praedicatū actionis Propria ē Dialectici

Dialecticis.
Adverte Quæstio Dialectica sumitur ex Prædicatis, C. Et sic quæstio non tam ex Prædicato, sed etiam ex Subjecto constat, et ab utroque servi ducuntur argumenta: et quia Dialectica mul: li certo Genere est adstricta, ideoque Dialectica quæstio, ex quaternario Prædicatorum nostro quaternaria desumitur.
Itaque Generis quæstio est in qua Prædicatum Genus in dubium vocatur, cui quæstioni inserviunt loci à Genere à Specie, à Simili, dissimili, Causis et effectis.
Definitionis quæstio est, in qua Prædicatum definio in dubium vocata, seu in qua quærimus an definitio sit attributum seu prædicatum sui Definiti, v.g.: an animal rationale sit homo, cui quæstioni inserviunt loci; à Definitione, à partibus, à toto, à negatione, à Conjugatis Genere &c:
Proprij quæstio est, in qua quærimus de propria passione sui Subjecti v.g.: an possit risibilis cui quæstioni idem loci inserviunt, qui et Definitionis quæstioni.
Accidentis quæstio est, in qua quærimus de accidente sui Subjecti, v.g.: an homo sit albus, cui quæstioni inserviunt loci, à Simili; Contrarij et alij loci assumpti qui tamen omnibus his 4 quæstionum generibus sunt communes.

LIBER Imus.
De Propositione.

ab hoc

Ab hoc Libro descendit ad ea quae judicandi
et disserendi Viam aptant, idq; hoc et sequenti-
bus libris et quidem de Propositione relati de
Mat. proxima Argumentationis. Postquam
anterioribus Libris egerit de Terminis seu
vocibus simplicibus tanquam mat. remota
Nota duo: tractat quem librum expedit ca-
pitibus 3bus patebit ex processu.

CAPUT Primum.

De Definitione et Divisione Propositionis

Patet ex titulo hujus capitis de quo agendum
venit sc: quomodo definiatur et dividatur propositio,
itaq; Quantum ad Definitionem.

Propositio definitur sic: est oratio perfecta verum vel
falsum significans.

Explicatur dr oratio ad excludendas voces incom-
plexas, quae orationes dici n possunt. Dr per-
fecta ad excludendam orationem imperfectam, quae
propositionem n constituit vg: homo albus Dr verum
v falsum significans ad denotandam naturam
propositionis per hoc n destruit, licet aliquando
veritatem quae est conformitas intellectus nostri
cum rebus et aliquando falsitatem contineat
quae est difformitas seu inadequatio in-
tellectus nostri cum rebus. Etiam cum propositio
definitur per orationem

Quaeres primo quid sit oratio seu quomodo
definiatur. Oratio est vox significativa ad
placitum cuius partes separatae significant.

signi

significant juxta significationē totius vg: Deg ē Bong,
Ratio ē quia rationale quaelibet vox interior orationis separata significat juxta significa-
tionē hanc quam habet in toto. Etiam
Vide 1mo quod oratio seu vox una comple-
xa ex unitate ordinis manifestans affectus
loquentis conceptum. Unde voces disparatae
quae non connexae non sunt oratio nec syn-
cathegoremata quod nisi consignificent.
Vide 2do cum omnes oratio velut suis par-
tibus integralibus Nomine et verbo constet.
Ideo: quaeres 2do quid sit Nomen
Nomen ē vox simplex significativa ad
placitum, sine tempore cujus pars sepa-
rata non significat finita et recta
Explico definitionē dr vox ad excludendos
terminos mentales et scriptos, item sonos qui
n sunt voces. Dr simplex seu incomplexa,
ad distinctionē orationis quae ē composita
seu complexa vox. Dr significativa ad re-
movendas voces n significativas quales
sunt literae syllabae voces blictri. Synta
para Scripsi Bindrix Dr ad placitum.
ad excludenda signa naturalia quales
sunt gemitus et risus, Dr Dr sine tempo-
re ad differentiam verbi quod cum tempore
significat vg lego legis legebam legam &c:
Nota quod sic aliqua verba significent
tempus vg Annus dies hora. vel con
notent

Notent v.g.: prandium cœna &c. non tñ significant cũ tempore Raõ quia non significant aliquam actionem exerceri: in aliqua differentia temporis præteriti sc: præsentis et futuri nec conjungit aliquo exercet quod soli verbo et participio convenit. v.g.: hæc vox curro non solum significat cursum, sed etiam significat quod hic a me cursq exerceat, et quidem de præsenti: ideoq̃ significat cũ tempore. jã võ vox cœna v prandium significat actionem scilicet comedtionẽ quia tñ ñ significant com modo sint fuerint et erit, ideo ñ significat cũ tempore Dr in eadem definione, cujus ps separata ñ significat, ad differentiam Oraõnis, cujus partes separatæ significant. Adverte, quod dent aliquando plures partes etiam in vocibus nominis v.g.: Dominus, Erasmus Tertulianus quæ separatæ a= clue significant quod actu formaliter, nomen ñ convenit, hoc est, ñ juxta significationem totiq. Dr finita ad excludendos Terminos infinitantes, tanqm ineptos ad propoões scientificas quod nihil determinate affirmant v.g. non hoõ ñ lapis Dr recta, ad excludendos casq obliquos, qui st ttũ inflexiones nominum.

Quæres

Quæres 2tiò quid sit Verbum

Verbum sic definitur Est vox simplex signi ficativa ad placitum cum tempore cujus pars separata non significat finita et recta, hoc est recti modi nempe Infinitivi tempo= ris Infinitivi Præsentis

Explicatio hujus definitionis patet ex explicatione Nominis modo adhibita.

Nota quod adhuc propositio definitur sic Est oratio denuntians unum de alio,

Scias quod hæc definitio sit Essentialis, jam vero illa à principio capitis data est descri= ptiva ratio nam essentia propositionis est quod unum de alio enuntiat, jam vero susci= pere verum vel falsum est proprietas propo= sitionis, Consequens ex hoc quod enun= ciet unum de alio, si enim res ita est sicut enuntiatur, propositio dicitur vera si vero ali= ter sit quam enuntiatur propositio erit falsa. Quantum ad Divisionem.

Propositio ut sic, seu in communi conside= rata quadrupliciter divi: 1mo ratione sub= stantiæ 2do ratione quantitatis 3tio ratione qualitatis, 4to Ratione materiæ.

Substantia propositionis (: aliter vocatur ab a= liis forma:) Est ipsa copula seu Verbum. quæ prædicatum connectit Subjecto, Sicut enim v.g. Ma= teria Domus Et lapides forma vero est ordo certus lapidum, sic Materia propositionis est objectum

Objectū ejusdem, forma vero est ordo sive copula Prædicati cum Subjecto.
Quantitas propositionis est extensio propositionis ad plura significata vel restrictio ejusdem ad pauciora
Qualitas propositionis est affirmatio vel negatio alicujus propositionis
Materia propositionis est objectum circa quod versatur propositio v.g. Deus est optimus.
Materia hujus propositionis est Ipse Deus, et bonitas ipsius.
Primo Propositio ratione substantiæ seu formæ est duplex Cathegorica et Hypotetica.
Cathegorica est quæ constat uno subjecto et prædicato v.g. homo est animal, et hæc est duplex aut simplex aut modalis de quibus infra
Hypotetica seu composita est, quæ duas vel plures propositiones, Cathegoricas aliqua conjunctione junctas continet v.g. si Petrus est homo Petrus est animal.
2do Propositio ratione quantitatis est 4plex Universalis Particularis, Indefinita et Singularis.
Universalis est quæ habet subjectum commune et signum seu Cathegorema et Universale qualia sunt omnis nullus v.g. nullus homo est animal. nullus homo est lapis.
Particularis est, quæ habet Subjectum commune, et signum seu syncathegorema particulare, qualia sunt Omnis quidam, v.g. quidam

hoo

Hoô ē bonus, aliquis, hoô n̄ est bonus.
Indefinita ē quæ ht Subjectū comune nullo Syncathegoremate affectum vg: hoô est Animal, hoô ē sapiens.
Singularis ē quæ ht Subjectū singulare seu Individuum absq nullo Syncathegoremate, vg: Petrus vigilat Paulus studet,
Adverte etiam Syncathegorema ex parte Prædicati positū vg: aliquod ad est omnis hoô. Propositionem facit particularem.
2do præposita particula n̄ Syncathegoremati Universali facit particularem affirmativā vg: non omnis hoô ē doctus: id est aliquis hoô ē doctus.
3tio Syncathegorema additū casui obliquo Subjecti non communicat propositioni esse particulam vg omnis hominis equus currit.
4to Secus, de syncathegoremate universali negativo casui obliquo, Subjecti addito, sentiendum, quod patet ex intentione loquentis reflectentis vg: nullius hnis equus currit.
3tio Propositio raōne qualitatis ē 2plex affirmativa et Negativa.
Affirmativa ē quæ aliquid inesse Subjecto affirmat vg Petrus scribit,
Negativa ē quæ aliquid inesse Subjecto negat vg: Bos non ē Asinus.

4to

2tio Propositio ratione Materiae est 3plex necessaria seu naturalis seu vera remota seu impossibilis seu falsa contingens seu possibilis seu fortuita.
Necessaria seu naturalis seu vera est in qua Praedicatum necessario et naturaliter inest Subjecto vg: homo est rationalis.
Adverte in tali propositione Praedicatum respectu Subjecti vel est Genus, vel Species, vel Differentia vel Proprium.
Remota seu impossibilis seu falsa est, in qua Praedicatum nulla ratione potest inesse Subjecto, vg. homo est lapis,
Contingens est in qua Praedicatum potest vel inesse vel non inesse Subjecto vg: Petrus est albus, doctus,
Adverte 1mo quod propositio Uni Necessaria, sive Universalis, sive particularis, semper est vera, affirmative si vero negative
Propositio impossibiles est contra vera negativa falsa affirmativa.
Propositio contingens, tam affirmative quam negative aliquando est vera, aliquando falsa.
Adverte 2do ex materia seu objecto, provenit veritas, et falsitas in propositione,
Adverte 3tio ex conjunctione, quantitatis propositionis, oriuntur 4. Genera earundem.
1mo Universalis affirmativa vg: Omnis homo est rationalis, 2do Universalis Negativa, vg: nullus homo est lapis, 3tio particularis, affirmativa, vg: quidam homo est mortalis.
4tio particularis Negativa vg: quidam homo non est doctus.
Haec 4 Genera propositionum, designabit 4. vocabulis istis. A. E. I. O juxta distichon.

Asserit

Asserit A. negat E. d. constant communiter amb.
Asserit I. negat O. constant particulariter amb.
A significat propositionem Universalem affirmativam E. propositionem Universalem negativam I. significat propositionem affirmativam O particularem negativam.

CAPUT 2dum.

De Propositione et Specie.

Postquam definita et divisa est, propositio in communi, sequens est, ut in specie distinguatur, et quoniam propositio est 3plex scilicet Cathegorica, Modalis, et Hyppotetica ideo est praesens, Caput 3bus constabit punctis. 1mo de Cathegorica 2do de Modali 3tio de Hyppotetica.

Punctum 1mum.

De Propositione Cathegorica.

Scias quod partes propositionis Cathegoricae sunt duae subjectum et Praedicatum ratio quia propositio Cathegorica his 2bus veluti terminis concluditur, in subjectum materiae praedicatum vero formae locum obtinet.

Quid sit Praedicatum quid sit subjectum vide supra Cap: 1i: 3ti.

Propositio Cathegorica ut dictum superiori Capite est 2plex Simplex et Modalis. Propositio Cathegorica simplex est quae nullo determinatur modo, de quo in praesenti. Propositio Cathegorica, Modalis est, quae aliquo modo determinatur, de quo sequenti puncto.

Propositio Cathegorica, simplex est 3plex 1ma de 2da adjacente, 2da de 3tia, adjacente, 3tia de verbo adjectivo. Propositio de 2da adjacente est illa quae constat subjecto et loco Praedicati copula, verbali idest verbo substantivo, vg: Petrus, est. Propositio de 3tia adjacente est quae constat subjecto copula et Praedicato vg. Petrus legit. est 3tio, de verbo adjectivo vg illa est quae constat subjecto et loco Praedicati verbo adjectivo vg: Petrus legit.

Adverte ex his 3bus propositionibus solum de 3tio adjacente esse perfectissimam, illae posteriores, de 2do adjacente et verbo adjectivo, reducuntur. Et quidem, illa sc: de 2da adjacente reducitur per adjectionem Nominis hujus Ens seu Petrus existens totius participij sic Petrus est Ens.

Petrus.

Petrus est Ens seu Petrus ē existens hic
vo si de verbo adjectivo per additionem, copu
præsentis aut præteriti temporis si verbum ē Desinens
vg: Petrus legit resolvitur Petrus ē legens ite
Cælum movet resolvit Cælum ē motum, &c:
Nota apud Dialecticos excepto verbo est, omnia ver;
ba eē adjectiva, verbum est quod dr̄ substantivū
verum aliter dr̄ nexus seu copula, seu unio ex:
tremorū sē Prædicati et Subjecti.

Punctum 2dum
De Propōne Modali.

Propō modalis est, supra definita, sē quæ
est illa, quæ aliquo modo determinat, modi
determinantes illam recensent communiter
4: primus necessarium, 2dus impossibile 3us
Contingens ~~et 4tus~~ possibile
Adverte quod hi modi sive adverbialiter sive no:
minaliter sumant modificant propōnem,
Necessarium, est quod ita Prædicatum jun:
git Subjecto ut et necessariō insit vg: necesse
est hōm eē Anl.
Impossibile ē quod ita Prædicatū jungit Subje:
cto ut ei necessariō repugnat Subjecto vg:
Impossibile est hōm eē bovem.
Contingens quod ita Prædicatū jungit Sub:
jecto ut ei contingens sit ut vg hōem irasci
ē contingens.
Possibile ē qd ita prædicatū jungit Subjecto
ut ei possibile insit ut vg: Possibile hōem eē
doctum.
Adverte duos postremos modos sē contingens
et Possi

quod pt in eē et n̄ inesse subjecto eò tamen differens, quod contingens illud proprie dr quod ē pt in n̄ eē,

Possibile quod n̄ ē, pt tamen eē,

Nota Propoō modalis, cōmuniter sexpliciter dividit, 1mò penes modi formaōnem, 2dò penes modi locaōnem 3tiò penes modi significaōnem, 4tò penes quantitatem 5tò penes qualitatem 6tò penes sufficientem enumeraoonem.

Propoō modalis penes modi formaōnem est 2plex Nominalis et Adverbialis.

Nominalis ē in qua modus formatur nominaliter

vg: Petrum currere ē contingens,

Adverbialis est in qua modus formatur adverbialiter vg: Petrus currit contingenter.

Propoō penes modi locationem est 3plex. 1ma in cujus principio ponitur modus, vg: contingit hnem eē justum, 2da in cujus medio ponitur modus vg hnem contingit eē justum. 3tia in cujus fine ponitur modus vg: hnem justum ē contingens.

Propoō penes significaōnem est 2plex 1ma est in sensu composito in quarum pugnantes de eodem enuntiantur conjunctim, et cum dico possibile ē hnē videntem eē cecum idest ut videns, simul sit cecus et in hoc sensu propoōnes sunt falsæ.

2da in sensu diviso in qua res pugnantes, de eo:

de eodem disjunctim enunciant ut cum dico possibile hmē sanum eē ægrum id est ut idem postea sit æger, et in hac sensu propones sit veræ.
Propoō modalis penes quantitatem ē cplex Universalis et Particularis.
Universalis ē quæ his denotat modis necessarium et impossibile.
Particularis his denotat modis ctingeni et possibile.
Propoō modalis penes qualitatem ē cplex, affirmativa et negativa.
Affirmativa ē quæ nō ht annexam particulā non
Negativa ē quæ nō ht annexam particulam nō et hæc propoō negativa ē cplex una negativa de modo, secunda de dicto 3tia de utroq:
Rad cum om quælibet propoō modalis duabq contet partibq, quarum altera est hæc et dr modus, altera vō ē orad, contans subjecto et Prædicato, et vocat dictum, ideo, qñdo ante aliquem ponit negatio, fit propoō negativa de modo, vg: nō est necesse hmm currere, qndo vō negatio ponit ante dictū fit propoō negativa de dicto vg: cum dico, necesse ē non currere hmem, quando vō negatio ponit et ante modum et ante dictum fit propoō negativa de utroq cū dico nō ē necessariū nō currere hmem
Propositio penes sufficientem enumeraōnem

decem

decem triplex ratio cum enim sint 4. modi et
unus quisque modus 4. constituat propositiones,
1mam affirmativam totaliter 2dam negativam
de modo 3am negativam de dicto 4tam
negativam de utroque; Ideo ex multiplicatione 4.
propositionum, per 4. modos proveniunt 16 propositio:
nes, quas propositiones omnes vocant 4 vocabulis
à recentioribus inventis, id est 3syllabis his,
HAbEbUnt BEAtI MEdIAs virtute.
A veteribus autem quadrisyllabis notabant,
PUrpUrEA, IlIACE, AmAbImUS EdentUli
In quibus tam veterum quam recentiorum voca:
bulis considerandae sunt 4. vocales scilicet A, E, I, U
Ex quibus A significat propositionem totam affirma:
tivam. E Negativam de dicto. I. de modo. O.
U. de utroque negativo juxta hoc monostichon
Nil negat A negat E dictum I modum sed U totum.

PUNCTUM 2um.

De Propositione Hypotetica.

Hoc puncto examinabimus partes et species propo
sitionis Hypoteticarum tum veritatem et falsi:
tatem. Quantum ad Partes.

Scias quod propositio Hypotetica sit superiori capi:
te cum definita quod scilicet sit illa quae duas
vel plures propositiones, Cathegoricas aliqua con:
junctione junctas continet, v.g. Si Petrus est
homo Petrus est animal.

Sciendum 2do quod partes Hypoteticae pro:
positionis sunt duae Antecedens et Consequens.
v.g.

vg: in hac propoōne Hipotetica si Petrus ē hōo Petrus ē aāl Ideo,
Prior pš si Petrus, ē hōo dr āns, pš vō posterior
sci: Petrus ē aāl, dr consequens seu sequela,

Quantū ad species.

Species Propositionis Hypoteticæ sunt 3es Condicionalis disjunctiva et Copulativa.

Condicionalis ē cujus partes junguntur conditione conditionali: hac vg: si Petrus ē Animal Petrus ē vivens.

Disjunctiva ē cujus partes disjunguntur conjunctione disjunctiva vt aut aut Petrus currit aut sedet,

Copulativa ē cujus partes conjunguntur copulatione conjunctiva et vg: sapiens et justus est

Quantū ad veritatem et falsitatem.

Propoōd Condicionalis Hypotetica est vera tunc, quando oppositum consequentis repugnat antecedenti vg: si bos ē aāl, est oppositum consequentis sci: non aāl, repugnat antecedenti nempe: Bovi, ideoq predicta conditionalis est vera, Jam vō qa condicionalis hujus, est si hōo ē Rex ē oppositum consequentis nempe non ē Rex non repugnat antecedenti sci: hōi, idcircò præfata condicionalis est falsa.

Propositio disjunctiva ē vera quando altera pš est illius vera ē autem falsa, quando utraq pš illius ē à veritate aliena vg: temperantia aut est virtus aut vitium. quia hujus disjunctivæ una ē vera altera falsa pš ideo et illa disjunctiva ē vera. Quiā vō hujus Cœlum aut ē callidū

sunt frigidũ, utraq; pš ē falsa. Ratione et propoö disjunctiva ē tota falsa.
Propoö copulativa ē vera quãdo utraq; pš ē illius vera. falsa vö cũ n̄ tãl utraq; sed m̃ alterutra pš illius ē falsa vg: quâ hujus copulativa justitia, ē et bonos prœmiare et malos punire, utraq; pš ē vera, ideò et ipsa copulativa est vera.
Jam vö hujus virtus et honestatem parit et divitias accumulat. Altera pš ē falsa, ideò etipsa copulativa est falsa.
Adverte q̃d quẽadmodũ propoö simplex Cathegorica ita et Hypotetica ratiõe qualitatis ē 2plex affirmativa et negativa.
Adverte 2dò quod ad Hypoteticã propoonem referunt̃ raonalis et causalis seu illativa propões.

CAPUT 3um.

De Proprietatibus Propoonum

Proprietates propoonum comuniter recensent 3es oppositio œquipolentia et conversio.
Nota proprietates propoonũ ē in 2plici diffeã aliæ sũt quæ consequunt̃ omnem enuntiationẽ seu propoonem absolutè et tales sũt veritas et falsitas, aliæ sũt quæ consequunt̃ propoõnem ratiõne illius extremorũ hoc est subjecti et Prœdicati et tales sũt suppoõ amplicatio restrictio alienatio diminutiò et appellatio de quibus egimus supra. aliæ deniq; quæ consequunt̃ propoonẽ ex

Sa capita 71

ex comparatione unius ad alterum et de talibus quae dictioni propositionis, de quibus certa convenio, dicemus de quibus suis punctis.

Punctum secundum.

De Oppositione.

Hoc puncto expediemus Definitionem et species Oppositionis.

Quantum ad Definitionem

Oppositio definitur est affirmatio vel negatio unius de eodem vel melius est duarum propositionum idem subjectum et predicatum habentium in quantitate vel in qualitate vel in utroque simul disconvenientium repugnantia.

Dicitur duarum propositionum ad differentiam oppositionis praedicamentalis quae est inter terminos simplices. Dicitur idem subjectum et predicatum habentium ad excludendas propositiones quae diversis terminis conficiuntur, tales enim propositiones non opposite sed diversae dici debent.

Quantum ad Species.

Oppositio est quadruplex Contraria subcontraria Subalterna et Contradictoria.

Contraria est Repugnantia duarum propositionum in sola qualitate qualis est inter duas propositiones Universales, quarum una est affirmativa altera negativa. ut: omnis homo est mortalis nullus homo est mortalis et istae propositiones, in materia necessaria et impossibili nunquam simul sunt verae, in vero contingenti semper sunt falsae.

Oppositio subcontraria est duarum propositionum particularium sola

Sola qualitate repugnantium disconvenientia.
qualis est oppositio inter propositiones aut affirmativas quarum una est Universalis altera particularis aut inter negativas quarum iidem est una Universalis altera particularis.
Dr oppositio subalterna, quâ una alteram tollit, vel quâ collatae alter se habent vg. omnis homo est mortalis, quidam homo est mortalis, nullus homo est mortalis, quidam homo non est mortalis, et tales propositiones in materia necessaria et impossibili semper simul et aut verae aut falsae in materia vero contingenti nunquam est vera vel falsa.
Oppositio Contradictoria est, discrepantia seu Discordantia duarum propositionum tam in qualitate quam in quantitate, simul, et tales propositiones in nulla materia simul verae aut falsae esse poterunt. Sed.
Advertendum quod tales propositiones debent esse de eodem subjecto de eodem tempore de eadem significatione talis Oppositio est inter propositiones quarum una est universalis Affirmativa et altera est particularis negativa et e contra omnis homo est mortalis quidam homo non est mortalis, nullus homo est mortalis, quidam homo est mortalis quod in aliis patet in schematibus subjectis.

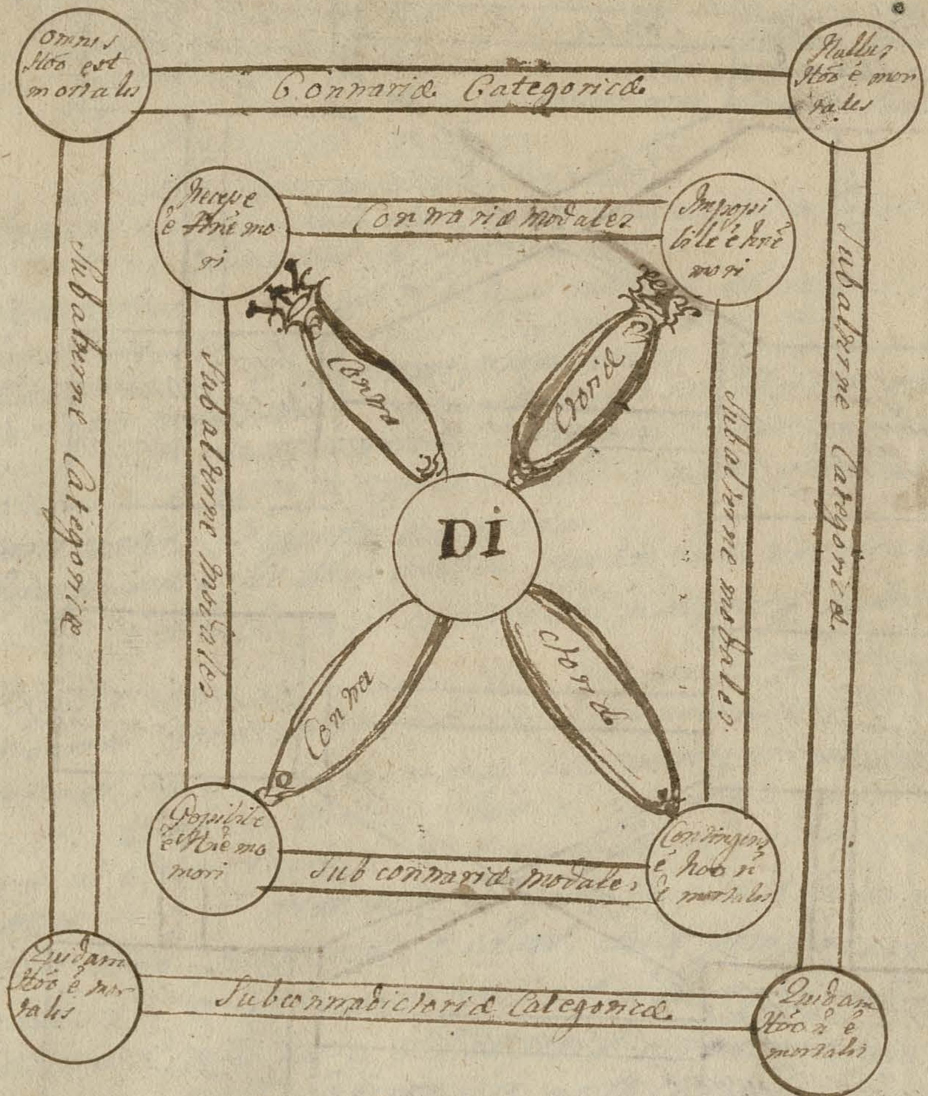
Omnis Hō est mortalis
Contrariæ Categoricæ
Nullus Hō ē mortales
Necesse ē Hm̄ mori
Contrariæ modales
Impossibile ē hm̄ mori
Subalternæ Categoricæ
Subalternæ modales
Subalternæ modales
Subalternæ Categoricæ
DI
Possibile ē Hm̄ non mori
Sub contrariæ modales
Contingens ē hō n̄ ē mortalis
Quidam Hō ē mortalis
Subcontradictoriæ Categoricæ
Quidam Hō n̄ ē mortalis

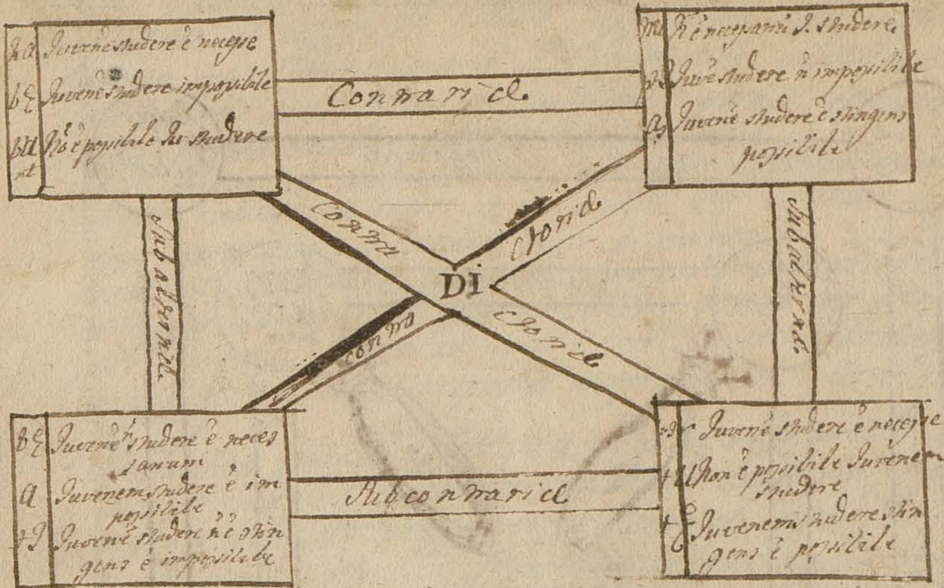
Juvenē studere ē necesse
Juvenē studere impossibile
Contrariæ
Juvenē studere ē stingens possibile
DI
Subalternæ
Juvenem studere ē impossibile
Juvenē studere ē necesse
Non ē possibile Juvenem studere
Juvenem studere ē possibile
Subcontrariæ

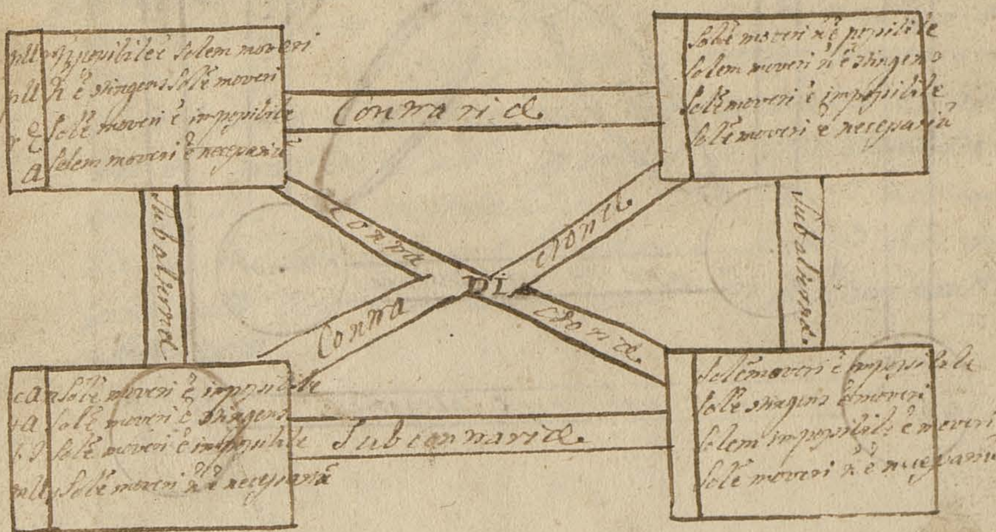
Solē movēri ē impossibile
Solem movēri ē necessariū
Contrariæ
Solē movēri ē impossibile
Solē movēri ē necessariū
DI
Subalternæ
Solē movēri ē impossibile
Subcontrariæ
Solē movēri ē impossibile

Nota quod hæc schemata ut videre e dare
ut propositionis Cathegoricæ tam simplicibus
quam modalibus.
Nota 2do quod propositiones Hypothetica cum non
habeant quantitatem sed solam qualitatem hoc
est affirmationem et negationem, ideo non possunt
habere oppositionem consequenter nec æquipollentiam.

Punctum 2dum

De Æquipolentia Propositionum.

Agemus hic de ~~modo~~ definitione æquipolentiæ et
modis. Quantum ad Definitionem.
Æquipolentia ab aliis dicitur æquivalentia ab aliis æ=
qualitas seu consecutio. Definitur autem sic.
Æquipolentia est duarum propositionum oppositarum,
propter negationis oppositionem in eadem si=
gnificatione, convenientia, seu artificiosa concor=
dia, hoc est una propositio idem valeat quod al=
tera valet. Quantum ad modos.
Æquipolentia fit 3bus modis, juxta hunc versiculum.
Præ contradic, post contra ~~præ~~ præ postque sub=
alter.
Explico 1mo Præ contra dic, hoc est ut duæ pro=
positiones contradictoriæ sibi æquipoleant præ=
ponat particula non omni illarum v.g.: ex his
contradictoriis Omnis homo est mortalis aliquis
homo non est mortalis, sic æquipolentes erunt, non
omnis homo est mortalis aliquis homo est mor=
talis 2do post contra idest, duæ propositiones
contrariæ v subcontrariæ ut sibi æquipole=
ant particula non, debet poni in alterutra
propositione post subjectum ante copulam v.g.:
ex his propositionibus Contrariis omnis homo
est

est mortalis nullus hoˢ ē mortalis sic æqui-
polentes erunt. omnis hoˢ ē mortalis nul-
lus hoˢ ē mortalis.
Item ex his subcontrarijs aliquis hoˢ ē mortalis
aliqs hoˢ n̄ est mortalis sic æqpolentes erunt
aliquis hoˢ est mortalis etc. Ad 3tium subz
alterid est quod propones subalternæ sibi æz
quipolleant requirit alterutri propōni duas
addi negationes unam ante subjectu altera
post subjectu, v.g. subalternæ n̄ omnis hoˢ
est mortalis quidā hoˢ est mortalis sic æz
quipolentes erunt non omnis hoˢ est n̄ mor-
talis quidam hoˢ non est mortalis
Adverte 1mo 3 negationes tm̄ valere qntu
unā.
Adverte 2do quod eodem modo dicendum et
docendum sit de æquipolentia propositionum
modalium quando quidem hic allata tm̄
sint exempla propositionum simplicium.

Punctum 3um.

De Conversione Propositionum.

Agemus hic de Definitione Conversionis et de mō
in conversionem propositionū quibuscunqꝫ quæ
illæ sint propones et quæ convertunt.

Quantū ad 1mum.

Conversio propositionum sic definit. ē Mutatio subjecti
in locum prædicati et prædicati in locū sub
jecti v.g. omnis hoˢ est aal. ergo aliquod aal est hoˢ
Nota quod in omni conversione de qua infra

prior

Prior propositio dr̃ conversa seu illata
2da dr̃ convertens seu inferens.

Quantũ ad Numerum seu Divisione Conversionem.

Conversio ē 3plex 1ma simplex 2da per accidens, 3tia, per Contrapositionem.
Conversio simplex ē mutaõ Prædicati in Subjectũ et Subjecti in Prædicatũ servata eâdem quantitate id est universaliter et particulariter, v.g: aliquis hoõ est justus pr conversionẽ aliq̃s justus est hoõ. Conversio p accidens ē mutaõ Prædicati in Subjectũ et Subjecti in Prædicatũ, variata quantitate ita ut ex Universali fiat particularis propoõ v.g: omnis hoõ est rat. aliquod rat. est hoõ: per Contrapoõnẽ conversio est, Mutaõ Prædicati in Subjectũ et Subjecti in Prædicatũ, mutatis terminis finitis in infinitos v.g: Omnis hoõ est rat. Omne non animal est non hoõ, quid sit autem Terminus Infinitus videat liber 5tus.
Quæres, quæ propoões convertuntr; respondeo Propoões convertibiles contineri hoc disticho.
Est simpliciter fecit, et est. convertetur Eva per accidens
Ast O p contrapositionem sit conversio tota
Explicat sed simul profactiori explicatione intellectionis
Advertendũ ad hoc distichon capite primo positum ubi asserit A. negat E. dic: Feci corresponderet conversioni simplici hoõ est E. significat quod Universalis Negativa et I. significat quod particularis affirmativa conver-

convertuntur simplici conversione, vg. nul-
lus hõ est lapis, nullus lapis est hõ. Ite aliqs
hõ est justus aliquis justus est hõ. Eva corr-
spondet conversioni p accidens hoc est. signi fi-
cat quod universalis negativa A. quod univer-
salis affirmativa convertunt conversione per
accidens id est in suas particulares, nempe Uni-
versalis negativa in particularẽ negativã Uni-
versalis affirmativa in particularẽ affirmativã,
sic nullus hõ est lapis aliquis lapis non est hõ.
Item omnis hõ est aal, aliquod aal est hõ, ax
O correspondet conversioni per contrapositio-
nem hoc est, A universalis affirmativa, in uni-
versalem affirmativam O. vero significat quod
particularis negativa in particularem negativã
convertunt conversione p contrapositionẽ, vg.
Omnis Leo est Animal, Ergo non omne non Aal.
est Leo,, vel, Ergo omne non aal, est n. Leo, Itẽ,
aliquis hõ non est justus, Ergo aliquis non ju-
stus non est hõ.
Quaeris 2do quae sint propositiones Regulae conver-
tibiles. Rx 6. ctma quod in conversione solum
possit mutari quantitas caeterum suppõ am-
pliatio et caeterae proprietates terminorum de-
bent omnino manere invariata quare ob
variatam ampliationem non est bona con-
versio vg. omnis hõ fuit juvenis Ergõ aliquis
juvenis fuit senex Item ob variatã suppõne
hac vg. Petrus est in Caelo Ergõ Caelu est in
Petro

Porro. ~~Altera~~ 2da est quidquid se tenet ex parte
Praedicati in conversa toti se debet tenere ex
parte subjecti in convertente, et e contra.
3tia in omni conversione, valet negâ à con
versa ad convertendam, non tamen semper à conver=
tenda ad conversam, quia valet ~~semper~~ dicere om
nis hôo est ~~aliquis~~ album ergo aliquod album
est hoc, non è contra, aliquod album est hoc,
Ergo omnis hoc est album. 4ta propositiones de
2do adjacente et de verbo adjectivo non con
vertunt nisi prius resolvantur in propositiones
de 3tio adjacente sic aliquis hoc currit sic ali
quis hôo est currens, Ergo aliquod currens,
est hoc, sed ~~quoddam currens~~ 5ta in=definita
e maximè in Materia contingenti ~~semper~~ sic con
vertenda erit. Aequivalere enim debet particulari
vg: hôo currit idest quidam hôo currit, sic sim
pliciter quidam hôo currit Ergo quoddam currens
est hôo 6ta Regula circa propositiones mo
dales licet alij varias et intricatas pro modales Regulas
tradant, secutus tamen expeditiorem viam dico
quod si propositiones modales, sint divisae idest si
modus exprimatur adverbialiter ut in illa vg: hôo
contingenter est albus eodem modo loquendum
de illis ac de simplicibus seu absolutis si vero
propositiones modales sint compositae idest si mo
dus exprimatur nominaliter, ut in ista contin
gens est hominem esse album imprimis conversio
in illis, non habet locum. quia modus qui se te
net ex parte praedicati nullatenus debet
variari

variari. Demde ex propositionibus sola contradicto-
ria in illis reperit, quia omnes istae propositiones sunt
quasi singulares. Dum enim dico necessario est omnis
homo esse rationalem, idem est ac si dicerem, haec
propositio homo rationalis necessario est vera, in sin-
gularibus autem propositionibus sola opposita con-
tradictoria reperitur caetera praeterea.
Adverte quod in illis potest attendi alia opposi-
tio proveniens ex modis quam D. Thomas explicat
cat opusculo 42. nam necessarium, uti jam supra
dictum habet similitudinem cum signo univer-
sali affirmativo, quia quod necessarium est, semper
est, impossibile cum signo universali negativo
quod enim est impossibile nunquam est possibile vero
et contingens ad signo particulari nam quod est
contingens, et possibile aliquando est et aliquando
non est, unde necesse est esse, et impossibile est esse sunt
contraria. necesse est esse et possibile est esse sunt sub-
alterna sicut impossibile est esse possibile est non
esse, jam vero necesse est esse et possibile est non esse
impossibile est esse et possibile est esse sunt contradi-
ctoria unde si apponatur illis particula negativa
juxta Regulas praedictas poterunt reddi in-
vicem aequipollentes et haec quantum ad librum
primum spectabant dicta sufficiant.

LIBER 2us.

De Argumentatione.

Postea quod spectabant ad secundam mentis ope-

ratiocinem sequit ratis agendum de speciantibus ad 3tiam mentis operationem de argumentatione, tam in genere quam in specie.

CAPUT Primum.

De Argumentatione in genere.

Prius hic definitionem argumentationis examinabimus, deinde numerum afferemus.

Quantum ad 1mum,

Argumentatio defi[n]itur est argumenti explicatio per partes quae ex propositionibus certa lege et ordine inter se connexis conficit. Seu est oratio, in qua unum ignotum per aliud notum deducit v. declarat. Dr in 1ma definitione quae ex propositionibus certa lege, ad denotandas varias species argumentationis, quae mox referent;

Quantum ad 2dum.

Argumentationes sunt aliae principales aliae minus principales. Principales sunt 4. Syllogismus, Enthymema, Inductio, et Exemplum. Minus principales etiam sunt 4. Sorites, Dilemma, Violatio, et Enumeratio.

Adverte Aristoteles in Libro Topicorum, duas tantum posuisse species argumentationis sc: Syllogismum, et Inductionem, sed quia istae species sunt Generice et explicite, nam implicite et specifice posuit plures, sc: ad syllogismum: Enthymema, Dilemma, et Violatio. ad Inductio, et Sorites.

CAPUT 2dum

De

De Argumentatione in Specie, et quidem 1mò de Syllogismo.

Principalē et praecipuā speciē argumentationis aggredit in hoc Capi. Author, puncta, in 1mò Definitionem et Divisionem examinando in 2do principia constitutiva in 3tio Regulativa explicando, Quantum Primum.

De Definitione et Divisione Syllogismi

Quantum ad Definitionem.

Syllogismus ab Arte definitur, Est oratio in qua quibusdam positis, aliud quidpiā ab his, quae posita st, necessariò sequitur, explicat definitio, Dr oratio, ad excludendos Terminos simplices et incomplexos, Dr in qua quibusdā positis idest, duabus, praemissis propositionibus; Dr positis idest, recte in figura et modo ejus dispositis, Dr quidpiā, aliud ab his quae posita sunt idest conclusio, q à praemissis non quoad idem materiam et idem formam e aliquid aliud Dr necessario, sequitur quia ad positionem propositionum, recte dispositarum, velut ad positionem causa convenienti conclusio tanquam effectus necessario ponitur si n ex necessitatis consequentis seu rei, saltem ex necessitate consequentiae seu formae quae necessaria conditio conclusionis praemissis unde Cōes syllogismi nunquam negari solet sed tantum aliqua ex praemissis. Syllogismus est graeca vox latinè significat Ratiocinatio.

Quantum ad Divisionem

Syllogismus dividitur 1mplicĭter 1mo dividitur ratione substantiae in Cathegoricum, qui constat Cathegoricis propositionibus seu simplicibus seu modalibus, et in Hypotheticum qui constat propositionibus Hypotheticis. 2do ratione quantitatis in universalem, qui con-

vèrsal

Universaliter concludit et in particularem quae parti:
culariter concludit. 2tio ratione qualitatis in affirma:
tivam qui affirmativam infert conclusionem et
in negativum qui negative concludit, 3tio ratio:
ne constitutionis in communem qui ex propositionibus
universalibus constat ~~et particularem qui ex propositionibus~~
~~particularibus~~ constat, seu cujus medius terminus
est communis et in expositorium seu particularem
seu singularem qui ex propositionibus constat singularibus,
seu cujus medius terminus est singularis, 4to ratione materiae
in appodicticum seu demonstrativum qui ex necessa-
riis propositionibus indubitatisque aliquid concludit ali-
quid vere et necessarie in Dialecticum seu probabi-
lem seu Topicum, qui ex propositionibus verisimilibus con-
cludit verisimiliter et in sophisticum seu captiosum
qui constat ex propositionibus sub specie veri falsum continen-
tibus 5to, ratione reductionis in perfectum qui nullo
indiget ad conclusionem evidenter inferendam
et hic fit in modis directis primae figurae, et imper-
fectum qui ad conclusionem evidenter inferen:
dam indiget reductione, et talis est in omnibus
omnium figurarum modis praeter 4 modos dire-
ctos primae figurae, 6to ratione terminorum in
rectum terminis in concreto positis constat,
ut omnis homo est rationalis Petrus est homo ergo est ratio-
nalis Et in obliquum, quod terminis in casibus obli-
quis positis constat ut: contradictorium est opposita
ratio sed albedinis et nigredinis sunt contradictoria Ergo
albi et nigri est opposita ratio

Dam

Punctum 2dum
De Principiis Syllogismorum constitutivis
Sciendum 1mo principia Syllogismorum constitu
tiva esse duplicia alia materialia alia forma
lia Materialia sunt ipsa materia Syllogismo
rum haec est res omnes circa quas versatur syllo
gismus. Estque duplex Remota et proxima
Remota sunt termini ipsi qui semper sunt 3 in o
mni syllogismo nec plures nec pauciores
primus majus extremum quod habet locum in jori et
conclusione 2dus minus extremum habet locum
in nori conclusione, 3tius medium habet lo:
cum in majori et nori estque terminus singula
res in quovis syllogismo bis ut pro
bat inquocunque syllogismo exemplo.
Proxima ex quibus proxime et immediate
fit syllogismus sunt propositiones 3es, 1ma jor
quae primo loco ponitur, constatque semper me
dio et 1mo medio extremo 2da nor quae
sub jori subsumitur et constat nori extremo
et medio 3tia conclusio quae constat jori et
nori extremo sensumque concludit.
Formalia principia sunt certa coordinationes
medij termini cum extremis et talia
principia constant figura certa et modo.
Figura, dicitur formale principium remotum
modus principium proximum ratione qua modus pro
ximior est syllogismo quam figura ut cuilibet
bet patet.
Figura definitur sic est diversa dispositio medij ter
mini in jore et nore propositionibus. Sunt au
tem figurae 3es 1ma 2da 3tia.
1ma

78

1ma est in qua medium in 1a propositione ponitur subjecto in 2a pro Praedicato.
2da est in qua medium in 1a et 2a propositione ponitur pro Praedicato.
3tia est in qua medium in 1a et 2a propositione ponitur subjecto, juxta hunc versum.
Prima prius subjicit medium mox praedicat ipsum.
Altera bis dicit 3tia bis subjicit.
Modus describitur, est certa coordinatio propositionum inter se ratione quantitatem et qualitatem.
Modus est omnium figurarum multiplex sc: supra dictarum numeratur et primo quidem sunt Novem modi 2da 4. 3tia 6. modi qui omnes hoc Tetrasticho annotantur.
BArbArA cElArEnt DArII FErIo bArAlIpton
CElAntEs dAbItIs fApEsmO FrIsEsmO.
CEsArE CAmEstrEs FEstInO bArOcO
fElAptOn dIsAmIs bOcArdO fErIsOn. dAtIsI. dArAptI
In singulis istis modis syllabae spectantur in vocalibus, quemadmodum, unde priores tres vocales observandae sunt quorum singulis respondere debent in syllogismo singulae propositiones eodem ordine et eadem quantitate et qualitate quam indicant vocales, v.g: in barbara vocales A. indicant debere esse omnes propositiones,

universales affirmativas id vo ut in feri
verales et indicat jore universale nega
tiva I. none particulare affirmativa c
oclusione particulare Negativa et sic
de alijs modis
Figura hit modos duplices alios directos
alios indirectos.
Modi directi seu directe concludentes h
e praedicamentes majus extremum in conclusione
subjicientes vo extremum subjacientes sunt Barbara
Celarent Darij ferio. Exempla singulorum
modorum.
BArOmne Aal est sensibile
bA Omnis hoo est Aal.
x. rA Ergo omnis hoo est sensibilis.
2dus Modus e cum ex jori universali negatia et no
universali affirmativa oclusio Universalis Negativa
colligit.
cE Nullum Animal est Planta lapis
lA Omnis hoo est Animal.
rEt. Ergo nullus hoo est Planta lapis
3tius modus e cu ex jori universali negativa et nor
particulari affirmativa conclusio particularis col
ligit patet in modo.
dA. Omnis hoo e rationalis
rI aliquod Animal e hoo.
I Ergo aliquod Animal e rationale.
4tus modus e cum jore Universali Negativa et n
particulari affirmativa oclusio particularis Nega
tiva colligit talis modus e.
fE Nullu Aal e lapis.
rI. Aliqs hoo est Animal.
O. Ergo aliquis hoo n e lapis

Modi 1mae figurae indirecti seu indirecte concludentes, hoc est praedicantes minus extremum in conclusione, maius extremum subjicientes sunt 5.

Exempla singulorum.

bA. Omne animal est sensibile.
rA. Omnis homo est animal.
lIpton. Ergo aliquod animal est sensibile.

cE. Nullum animal est lapis.
lAn. Omnis homo est animal.
tEs. Ergo nullus lapis est homo.

dA. Omne animal est sensibile.
bI. Aliquis homo est animal.
tIs. Ergo aliquod sensibile est homo.

fApEsmO. Omne animal est substantia.
Nullus est lapis ~~substantia~~ animal.
Ergo aliqua substantia non est lapis.

frIsEsomO. Aliquis lapis est substantia.
Nullum animal est lapis.
Ergo aliqua substantia non est animal.

Adverte modos 1mae figurae directos esse [illegible] in seu indirectos autem solummodo [illegible] doctrinae causa.

Modi 2dae figurae sunt 4. Cesare Camestres Festino Baroco et hi modi sicut et 1mae figurae 4 habent usum frequentem valde.

Exempla horum modorum.

CEs. Nullus equus est rationalis.
A. Sed omnis homo est rationalis.
rE. Ergo nullus homo est equus.

CAm. Omnis homo est rationalis.
mEs. Nullus equus est rationalis.
trEs. Ergo nullus equus est homo.

Fes Nulla lapis est aal.
api Aliquis hoo est aal.
no Ergo aliqis hos non est lapis

B.A Omis hoo est aal.
r.oc Aliquis lapis n' est aal.
co. Ergo aliquis lapis ~~n est hoo~~

Modi 3tiæ figuræ sunt 6 Darapti Fela-
pton Disamis Datisi bocardo Ferison.
Exempla singulorum.

D.A Omē est sensibile aal.
r.A Omē aal ē substantia
pti. Ergo aliqua substantia est sensibilis.

Fe. Nullū aal ē lapis,
la Omē aal ē substantia
pton Ergo aliqua substantia n' est lapis.

Di.s Aliquod aal est rationale
am. Omē aal est substantia
is. Ergo aliqua substantia ē rationalis.

Da Omis planta est vivens,
ti. Aliqua planta est fructifera
si. Ergo aliquod fructiferū est vivens.

bo.c Aliquod aal n est lapis
ar. Omē aal est substantia,
do. Ergo aliqua substantia non est lapis.

Fe. Nullus lapis est rationalis
ri. Sed aliquis lapis est substantia.
son. Ergo aliqua substantia non est rationalis.

Hinc facile vitium formæ, cognosci poterit,
si medius terminus n' sit recte in posi et Non di
posita, ac ad quam formam pertineat ex disp
sitione propositionum patebit, si modi forma
[illegible]

Illis n̄ āveniant ūsi supra z ver tanti
Terminos qui singuli bis debent poni
ztus appareat ut in hoc observare li
cet omnis studiosg est laude dignus
d Paulg est Studiosg Ergo oēs Paulg est
dignq laude. Iste Syllogismq qā habet
Terminos 4. n̄ doctq dignus, Paulus Stu
diosus ideō recte n̄ concludit. Et ille in I
figura one brutum est Aal, nullus hō est
brutū Ergo nullg hō est Aāl. male conclu
dit qā in nullo modo ēē pt prout et ille ob
parem rāonem oēs hō est Substantia
nullg hō est brutum, Ergo nullū brutum
est substantia
Adverte bene et ad figuras v ad modos fi
gurarū sic bonos formabis Syllogismos.

Punctum 3ū

De Principiis Syllogismorū Regulatr:

Principia Syllogismi Regulativa ūt Zplicia alia dirigentia alia perficientia.
Dirigentia principia Syllogismi sūt quibus immediate probant Syllogismi perfecti et hæc sūt duo dici de omni et dici de nullo, sed de his principiis infra cap: 5to.
Perficientia principia sūt quibg immediate probant. Syllogismi imperfecti, et talia principia, dicitur reductio, de qua pūnti puncto agendū est, inquirendo quid et quotuplex sit reductio.

Reductio Logi[ca] est imperfectorum modorum
et indirecte concludentium ad 4 modos primae
figurae perfecta revocatio.

Quotuplex est Reductio?

Opinio circa istam divisionem Dialecticorum
reductionis est triplex alii enim duplicem
ostendunt, ostensivam scilicet et ducentem
ad impossibile. Alii quadruplicem assignant,
scilicet simplicem, per accidens, per trans-
positionem et per impossibile, et hanc
postremam reductionem meliorem esse,
ut pote sufficientiorem.

Reductio simplex et per accidens quid sit
desiderantes scire videant Caput 2dum Libri
primi. Ubi vero reductio syllogismorum est
adhibenda mox patebit per transpositionem
est, quando per in loco minoris est et contra
transponitur.

Reductio per impossibile est, quod docet
quando adversarium diversas proposi-
nes concedentem et conclusionem ex illis
illatam negantem ad conclusionis con-
tradictionem reducere debeamus.

Reductio per impossibile est, juxta 3es
figuras triplex primo in prima figura
contradictoria conclusionis debet po-
ni ad locum maioris per debet ad minori poni
et tandem conclusio inferri 2do in 2da,

2da figura contradictorium conclusionis pro Mino-
ri sed vero Major debet integra manere, tan-
dem conclusio infert contradictoriam ut
in Baroco. 3tio in 3tia figura contra-
dictoria conclusionis pro Minori, Major inte-
gra manere et tandem conclusio con-
tradictoria inferri ut in Bocardo. quod
his continet versibus major si

Major sit, non sit contradictoria lex.
Excipe Celantes in quo pervertitur ordo.
Servat Majorem, variatque 2da minorem,
3tia Majorem variat servatque minorem,

Dr excipe Celantes quia istius modi redu-
ctio fit e contra, hoc est, Minore ponendo pro
Majore, jam vero contradictorium conclusio-
nis pro Minore et tandem conclusio infer-
ri, ut patebit mox in exemplis per redu-
ctione per impossibile allatis.

Notandum pro omnibus convenientibus
doctrina continetur his versibus,

Litera prima jubet, simili cum voce notari,
S vult simpliciter verti, P vero per accidens
M vult transponi, C per impossibile duci.

Hoc est quoties modi imperfecti reducen-
di sunt, toties modorum illorum litterae sunt
considerandae a quibus incipiunt et ideo
modos a simili litera incipientes reduci
debent ut Festino ad Ferio, Darapti ad
Dary

Deinde considerandæ sunt literæ in medio cujuscunq modi istæ S. P. M. C. in qua enim syllaba modi imperfecti inventæ fuerint denotant illam propositionem esse convertendam quæ S. denotat convertendam esse propositionem simplici conversione, P. conversione per accidens, M. denotat propositionem illam esse transponendam, C. denotat propositionem illam ad impossibile hoc est, ad contradictoriam deducendam esse et in qua syllaba modorum imperfectorum nulla ex his literis invenitur per hoc ostenditur illa propositio integra est relinquenda quod melius in exemplo patebit. Exempla modorum primæ figuræ indirecti ut dictum supra sunt 5. Baralipton Celantes Babitis Fapesmo et Frisesomorum.

Ba Omne animal est Substantia
ra Omnis homo est animal
lipt Ergo quædam substantia est homo

Iste modus propter Barbara propter B. etiam propter literam reduci debet inversa Conclusione per accidens propter P. sic: Ergo omnis homo est substantia.

2 Ce Nullum animal est lapis
la Omnis homo est animal
res: Ergo nullus lapis est homo.

~~Iste modus~~ debet reduci ad Celarent propter
C nempe conclusione simpliciter propter
S. sic Ergo nullus homo est lapis.
d:A Omnis homo est Animal.
b:I Quaedam substantia est homo
t:is. Ergo quaedam Animal est substantia,
Iste modus debet reduci ad Darii propter
D conclusione conversa simpliciter pro-
pter S sic Ergo quaedam substantia est Animal.
F:ap Omne Animal est substantia
E:s Nullus lapis est Animal
E:mo Ergo quaedam substantia non est lapis
~~Iste modus~~ debet reduci ad Ferio propter F.
~~majore~~ primam literam, sed majore conversa
per accidens propter P sic Aliqua sub-
stantia est Animal, minore vero conversa simpli-
citer propter S sic: nullum Animal est la-
pis et eadem minore transposita, propter
M in locum majoris sic vg: Nullum animal est lapis
~~ali~~

Fr:Is Quaedam lapis est Substantia
E:s:m Nullum animal est lapis,
mo Ergo quaedam Substantia non est lapis.
Iste modus itidem debet reduci ad Ferio propter
F. majore conversa et Minore simpliciter propter
S. factaque transpositione in locum sui adinvicem,
propter M. prodibit reductio sic
F:E: Nullus lapis est Animal.
R:I Quaedam substantia lapis
O: Ergo quaedam substantia non est Animal.

Exempla modorum 2dae Figurae

Modi 2dae figurae sunt 4. Cesare Camestres, Festino Baroco et omnes imperfecti licet sint directi.

cEs Nullus equus est rationalis,
A Omnis homo est rationalis
rE Ergo nullus homo est equus.
Iste modus debet reduci ad celarent propter C. iore conversa simpliciter propter S. sic nullum rationale est equus.

2dus.
cAm. Omnis homo est rationalis
Es Nullus equus est rationalis
trEs. Ergo nullus equus est homo.
Iste modus debet reduci ad Celarent propter C iore transposita in locum noris propter M. et nore in locum iore sed primo conversa simpliciter S. sic Ergo nullus homo est equus.
cE Nullum rationale est equus.
lA omnis homo est rationalis
rEnt Ergo nullus homo est equus.
fEs Nullus lapis est animal.
tI. Aliquis homo est animal.
nO. Ergo aliquis homo non est lapis.
Iste modus reducendus est ad Ferio propter F. iore conversa simpliciter propter S. sic nullum animal est lapis.
BAc Omnis homo est animal
rO Aliquis lapis non est animal.
cO Ergo aliquis lapis non est homo
Iste modus debet reduci ad Barbara propter B idque per impossibile propter C taliter servata iore

83

Sere juxta dicta supra. Hic
tandem conclusionis contradictionis sumptoris in loco Nonis
est impossibile propter 6. sic: Omnis lapis est
hoc. Tandem contradictorium, nonis pro con=
clusione, sic omnis lapis est aal prodibit Syllo=
gismus talis
b. Ar. Omnis hoc est aal.
bA Omnis lapis est hoc
rA. Ergo omnis lapis est hoc

Exempla modorum 3tiae figurae
Ultimi modi et 6 itaque hi Darapti Felapton,
Datisi, Disamis, Bocardo, Ferison, et sunt im-
perfecti licet sint directi.
1. dA Omne aal est sensibile,
rA Omne aal est substantia
ptI. Ergo aliqua substantia est sensibilis
Iste modus debet reduci ad Darii propter D.
nore conversa per accidens propter P. sic:
Aliqua substantia est aal.
2. Fe Nullus aal est lapis
lA Omne aal est substantia,
ptOn. Ergo aliqua substantia non est lapis.
Iste modus debet reduci ad Ferio nore conversa per
accidens sic aliqua substantia est aal.
3. dIs Aliquod aal est rationale
Am Omne aal est substantia
IS. Ergo aliqua substantia est rationalis
Iste modus debet reduci ad Darii propter
D. nore conversa simpliciter propter S. Nore
vero transposita in loco ejus propter E. deinde
conclusione ~~inver~~ conversa simpliciter pro-
pter S. prodibit Syllogismus talis Darii

dA Omne aal est Substantia
rĩ Aliquod rationale est aal
ĩ. Ergo aliquod rationale est substantia
4 dA Omnis planta est vivens,
rĩ aliqua planta est fructifera
sĩ. Ergo aliquod fructiferũ ẽ vivens
Iste modus debet reduci ad Darij propter
S facta conversione noie simpliciter pro=
pter S. Aliquod fructiferũ est planta
Tandem
5 boc- Aliquod aal n̄ est lapis
ar- Omne aal est substantia
dO.- Ergo aliqua substantia non ẽ lapis.
Iste modus debet reduci ad Barbara propter
B. c p.t impossibile propter C. taliter juxta
supra dicta. sumpto contradictorio conclusio=
nis in locu jõris deinde servata nõre sumpto
contradictorio jõris in locu conclusionis pro=
dibit syllogismus
bAr Omnis substantia ẽ lapis
bA Omne aal est substantia
rA. Ergo omne aal est lapis.
6. fE- Nullus lapis ẽ rationalis
rĩs Aliquis lapis ẽ substantia
On. Ergo aliqua substantia n̄ ẽ rationalis
Iste modus debet reduci ad Ferio propter
f conversa nõre simplr propter S. ei:
Aliqua substantia n̄ est lapis. Et haec jã
sufficerent de reductione modorum quidem
supra simplicis reductionis exempla patu=
ere nihilominus.

Sciõs.

Sciau qd cũ ista reductio sit propter quosdam momentaneos ut cũ directe intulerint conclusionẽ ex præmissis, quod fit in 2da et 3tia figura, adhuc negant ostendunt eandẽ inferri unde talis reductio comuniter appellatur ostensiva cũ moveantur temere negantes conclusionẽ etiã directe illatã ex præmissis quia contra hos negantes alia est necessaria reductio quæ fit omniũ modorũ per impossibile,

Sciau 2do quod quidẽ Baroco et Bocardo sũ reducti p impossibile ad Barbara. sed hæc lex in aliis modis ñ servatur reducendis per impossibile ut sci: sub prima littera notantur. Hinc

Sciau 3tio quod pro reductione modorũ per impossibile qui ad quem sit reducendus hoc ostendit monostichon.

FEbAEr AcIr ObIt terrAs SphAErAmq quOtEmnIs.

Hoc monostichon extat quidem 10 syllabis quarũ primæ 5 syllabæ deserviunt 5 modis imperfectis primæ figuræ sc: FEbAEr AcIr. sequentes 4 syllabæ nempe ObIt terras deserviunt modis 2dæ figuræ. Tandẽ ultimæ 6 syllabæ hæ SphAErAmq quOtEmnIs. deserviunt 6 modis 3tiæ figuræ.

In his syllabis observandæ sũ syllabarũ litteræ vocales, A e i o u hæ enim ostendunt qualitatem et quantitatẽ ~~propositionis~~ conclusionis in

modo ad quem reducendus est modus imperfectus. Sic primæ syllabæ Bha vocalis e quia correspondet primo modo Barbara ostendit hunc modum reducendum esse ad modum habentem conclusionem universalem negativam qualis modus est Celarent. Deinde secundæ syllabæ bi vocalis i quia respondet modo Celantes ideo hunc modum reducendum ostendit ad modum habentem conclusionem particularem affirmativam qualis modus est Darij et sic consequenter est de aliis modis faciendus quod ostendo in Exemplo. Et pro tali reductione, serviunt illi duo versus supra positi.

Major fit non fit contradictoria major,
Excipe Celantes in quo pervertitur ordo.

Exempla modorum indirectorum primæ figuræ pro reductione per impossibile.

1 Ba- Omne Aal est Substantia
ra- Omnis hoo est Animal.
lipt. Ergo quædam Substantia est hoo.

Iste modus propter syllabam Be debet reduci ad Celarent, sumpto contradictorie conclusionis pro majori scilicet nulla Substantia est hoo. Deinde majore posita pro minori inferetur conclusio contradictoria minoris. Sic

2 ce- Nulla Substantia est hoo,
la- Omne Aal est Substantia
rent. Ergo nullum Aal est hoo.

2. cE Nullus Aal est lapis.
lAri Omnis hõ est Aal.
tEs. Ergo nullus lapis est hõ
Iste modg propter syllabã Bi debet reduci a
Darii, Drĩ vō excipe Celantes, hoc est in Celantes
reducendo debet Nor sumi pro Majori id vō con
tradictoriã Cõclusionis pro minori, sic Aliquis la-
pis est hõ, tandem contradictoriã majoris infer
pro conclusione sic procedit Syllogismg.
2 dA Omnis hõ est Aal.
rI. Aliquis lapis est hõ
I. Ergo aliquis lapis ẽ Aal.
3 dA Omnis hõ est Aal
bI Quiddam Substantia ẽ hõ
tIs. Ergo quiddã Aal ẽ Substantia.
Iste modg propter Syllabã Ter debet reduci ad
Celarent eõ modõ quo Baralipton reciq prodibit.
Celarent.
Ce Nullus Aal ẽ Substanã.
la Omnis hõ est Aal.
rEnt Ergo nullg hõ est Substanã.
4 fAp Omne Aal ẽ Substanã,
Es Nullus lapis ẽ Aal.
mo. Ergo quiddã Substantia n ẽ lapis.
Iste modg propter syllabã A. debet reduci ad
Barbara sumpti contradictoriã eodẽ modõ quo
in Baralipton prodibit Syllogismg talis. bar
bAr Omnis Substantia est lapis
bA. Omne Aal est Substantia.
rA. Ergo omne Aal est lapis.
5 frIs Quidã lapis est Substantia.
Es Nullus Aal est lapis.
mO Ergo quidã Substantia n est Aal.

Iste modus debet reduci ad Darii propter sylla
bam RI eodem modo adstus contradictorii quo
in Baralipton hoc est sumpto contradictorio con
clusionis pro jore jore vero posita integra pro
Nori tandem illatione facta contradictoria
Noris undecim est.

dA- Omnis substantia est accidens.
rI- Quidam lapis est substantia
I. Ergo quidam lapis est accidens.

Exempla modorum 2dae figurae pro reductio
ne ad impossibile modorum 2dae figurae servit
ille versiculus.

Servat Majorem variatq 2da Minorem.

1 cEs- Nullus equus est rationalis
A- Omnis homo est rationalis
rE. Ergo nullus homo est equus.

Iste modus debet reduci ad Ferio propter literam
Ob seu syllabam sumpto contradictorio conclusio
nis p nori sic aliquis homo est equus tandem
pro conclusione inferas contradictoria Nori
jam autem jor semper integra et suo loco ma-
nere debet, in hac 2da figura prodibit syllo-
gismus ejusmodi

2 fE- Nullus equus est rationalis
rI- Aliquis homo est equus.
O. Ergo aliquis homo non est rationalis.

2. cAm- Omnis homo est rationalis
Es- Nullus equus est rationalis
trEs- Ergo nullus equus est homo.

Iste modus debet reduci ad Darii propter sylla-
bam it ut dixi in Cesare servata jore,
sum-

Sumpto vò 3tradictorio conclusionis pro Nore et Nris conclusione

dA. Omnis hoṁ est rationalis
rI. Aliquis equus est hoṁ
I. Ergo aliquis equus est rationalis
fEz. Nullq lapis ē Aāl
4I. Aliquis hoṁ est Aāl
nO. Ergo aliquis hoṁ n̄ ē lapis,

Iste modq debet reduci ad Celarent, propter syllabam ter eodem modô quô Cesare et prodibit sic

CE. Nullq lapis ē Aāl
lA. Omnis hoṁ est lapis
rEnt. Ergo nullq hoṁ est Aāl.

4. Baroco propterq syllabam roc debet reduci ad barbara ut jā reductio supra.

Exempla modorum 3tiæ figuræ.

In reductione ad impossibile 3tiæ figuræ servit ille versicq

Ptia jorem variat servatq Norem.

I dA. Omne Aāl est sensibile
rI. Omne Aāl est substantia
ptI. Ergo aliqua substanā ē sensibilis

Iste modq debet reduci ad Celarent propter syllabâ illico respondentem spha sumpta contradictorio conclusionis pro jore nore vò in qm conservata tandem sumpta contradictoria joris pro illatione conclusionis prodibit sic

2 CE. Nulla substaā ē sensibilis
lA. Omne Aāl est substantia
rEnt. Ergo nulled Aāl est sensibile.

fE Nullus Aal est lapis
lA Omne Aal e. Substantia
ptOn Ergo aliqua substantia n. e. lapis.
Iste modus debet reduci ad Barbaram pro-
pter syllabas rom admatar Darapti su-
ptis propositionibus contradictoriis.
bA Omnis substantia est lapis.
bA Omne Aal est substantia.
rA Ergo omne Aal est lapis.
Dilig.
dIs Aliquod Aal est rationale
Am Omne Aal est substantia
Is Ergo aliqua substantia e. rationalis
Iste modus debet reduci ad celarent propter
syllabas quas admatar Darapti sumptis proposi-
tionibus.
cE Nulla substantia est rationalis
lA Omne Aal est substantia
rEnt Ergo nullus Aal est rationale
4 dA Omnis planta e. vivens.
tI aliqua planta e. fructifera
sI. Ergo aliquid fructiferum e. vivens.
Iste modus debet reduci ad ferio propter syllabam
o servatis omnibus ut in Darapti est prodictum.
fE Omne fructiferum e. vivens
rI aliqua planta e. fructifera
O Ergo aliqua planta n. e. vivens.
5 to 6 Bocardo propter syllabas am debet reduci ad
Ar Barbara cujus reductio jam supra videatur.
Ferison E Nullus lapis e. rationalis
rI Aliquis lapis e. substantia
sOn Ergo aliqua substantia n. e. rationalis.
Iste modus debet reduci ad Darii propter syllabas
nis

ntis sumptis propositionibus ut in Darapti.
dA - Omnis Substantia est rationalis
rA - Aliquis lapis est Substantia.
I. Ergo aliquis lapis est rationalis.
Et haec dicta de reductione omnium modorum in specie sufficiant. Ubi
scias quod quemadmodum syllogismi Categorematici reducti sunt, etiam syllogismi modales eodem modo reducendi erunt servatis iis quae circa conversionem propositionis modalis et ~~propositionum modalium~~ oppositionem earundem dicta sunt Libro citato.

CAPUT 3um.

De Syllogismo Expositorio modali et Hippotetico.

Syllogismus expositorius est in quo medius est terminus singularis in utraque propositione eg. Petrus est rationalis, Sed Petrus est risibilis Ergo quoddam rationale est risibile.
Et expositorius quia quod videtur obscurius in universali, exemplo subiecto velut digito monstrat exponitque, unde et singularis appellatur cuius efficacia est in argumentis ab exemplo ductis.
Hinc alii syllogismum hunc sic definiunt Est, in quo ex medio seu argumento singulari conclusio generalis colligitur. Et ratio est colligit enim conclusionem indefinitam, jam vero indefinita propositio, aequivalet universali, ut in exemplo altero. Cicero est Pater Sed idem Cicero est Orator Ergo aliquis Orator potest esse Pater.
Adverto in syllogismo expositorio, terminum singularem magis esse communicabilem pluribus distributionem eo modo quo in Syllogismis constantibus termino communi medius terminus distribuit, de quo magis Theologi quam

Phi

Ptus ut de essentia Divina communicabili
pluribus Personis Divinis.
Adverte 2do hunc Syllogismum posse fieri
in omnibus 3bus figuris vg: in 1ma Petrus e
Musicus, sed quidam Petrus e Petrus Ergo qui-
dam Petrus e Musicus. vg in 3tia. Petrus e
rationalis sed Petrus est visibilis Ergo quod-
dam rationale e visibile, Tandem Syllogi-
smus modalis e qui constat propositionibus modalibus
confectus eodem modo quo et Cathegoricus. quin
quod ad Syllogismos modalis addatur modi,
quantitatem et qualitatem propositionem signi-
ficantes vg exemplum in Barbara.
bAr- Omne grave tendere deorsum e necesse,
bA- Omne plumbum est grave
rA- Ergo omne plumbum tendere deorsum e necesse
Syllogismus Hypotheticus e qui constat propositionibus
Hypotheticis. Datur pro triplici propositionis Hypo-
teticae divisione triplex conditionalis disjunctivus
vg et copulativus.
Syllogismus Hypotheticus conditionalis e qui
ex propositionibus conditionalibus constat et hic Syllo-
gismus 2bus modis tractat 1mo ab antece-
dentibus ad consequentiam cum positione an-
tecedentis ad positionem consequentis procedit
argumentum vg: si Petrus e homo, Petrus e
rationalis Sed Petrus est homo Ergo Petrus e
rationalis. 2do a consequentibus ad ante-
cedentia cum destructione consequentis,
ad destructionem antecedentis procedit argu-
mentum vg: et consequentia vg: si lapis e homo la-
pis

Sis est heros Sed sapiens non est [illegible] Ergo non est heros
Contra repugnantibus ad posito antecedente consequens tollit, et sublato consequente antecedens ponit, et e contra, sublato antecedente consequens ponit, et posito consequente antecedens tollit v.g. qui dies est nox non est, Sed dies est ergo nox non est, et si nox non est dies est, Sed dies non est ergo nox est.
Syllogismus Hypotheticus disjunctivus est, qui ex hypotheticus disjunctivus conficitur et hic Syllogismus duobus modis fit. Uno a positione antecedentis ad destructionem consequentis, et e contra v.g. aut Petrus sanus aut eger est, Sed Petrus est sanus, Ergo non est eger. Ido a destructione antecedentis, ad positionem consequentis et e contra v.g. aut Petrus damnabit si non convertes aut salvabit, Sed qui convertit salvat Ergo et Petrus si convertet salvabit.
Syllogismus copulativus est qui ex propositionibus copulativis efficitur, habet autem iste Syllogismus unum generale modum argumentandi et negationem conjunctionemque, taliter duplicitur Uno a positione antecedentis ad destructionem consequentis v.g. non et Sapiens est et miser, Sed Sapiens est Ergo non est miser, Ido a destructione antecedentis ad positionem consequentis, v.g. non et Sapiens est et miser, si miser est, Ergo non est Sapiens.

Adverte,

Adverte omnes Syllogismos Hypotheticos esse reducibiles ad Syllogismos Cathegoricos

idq; sive fuerint affirmativi sive negativi, vg: Syllogismus affirmativus si virtus est expetenda prudentia ergo prudentia est expetenda sed virtus est expetenda, ergo et prudentia. Item reducitur sic. Omnis virtus est expetenda sed prudentia est virtus ergo est expetenda. Item vg: Syllogismus Negativus. Si terra quiescit terra non movetur. Sed terra quiescit ergo non movetur. reducitur sic. Nullum quiescens movetur sed terra quiescit ergo non movetur.

Adverte 2do quod ut maxime ad modos cuiusvis figurae sint reducibiles Syllogismi Hypothetici, quemadmodum volenti experiri patebit,

Adverte 3tio quod adhuc detur Syllogismus de medio negativo vg: qui non habet oculos non videt sed lapis non habet oculos ergo lapis non videt Sed hunc Syllogismum revoco ad conditionalem nam locum particulae conditionalis videtur tenere pronomen qui. Deinde et tales Syllogismi, in quibus pronomen vicem gerit. Conditionalis particulae in de medio affirmativo, vg: qui habet oculos videt sed Petrus habet oculos ergo Petrus videt reducuntur isti Syllogismi. Sic si lapis non habet oculos non videt sed lapis non habet oculos ergo non videt et si Petrus habet oculos videt, sed Petrus habet oculos ergo videt

videt.
Scias adinventores Philosophi quia Magistros
Quia acciderunt miseros cramibe repetita
Nec repetendum invenerunt argumentatione
di hypothetica duos modos.
Amg. Si Sol e dies est, Sed Sol e verum
Ergo et secundo.
Tollen. mod. Si lapis e hoc lapis, e Sal. sed
2ndo e falsum, Ergo et 1mum. v. Si lapis e
rationalis lapis e hoc. Sed consequens e
falsum Ergo et illud ex quo sequitur.

Caput 4tum.

De 4ta figura legibusque omnium.

Figurarum
Duo hic agemus nempe 4tae figurae afferemus et leges seu Regulas omnibus figuris.

Quantum ad 1mum.

Galenus et Macrobius asignant 4tam figuram
et illud ab antonomasiam, Gallenica figura
appellatur. Haec 4ta figura opposita est 1mae
in qua sc: medius terminus majori ponitur
Praedicato in minori pro Subjecto et haec
figura habet modos 4. his vocibus contentos
bamana Camecne frimene, dimrai.

Amg. bAm Omne bonum e laudabile
ma Omne laudabile e honestum
na Ergo omne bonum est honestum
2do. CA Omnes Sapiens e fortis
mE Nullus fortis dolore afficit
nE Ergo nullus Sapiens dolore afficit.
3tio frI Quidam voluntas e honesta,
mE Nullum honestum est contemnendum,
nO Ergo quidam voluntas non e contemnenda
4tio Dim Quidam Nero fuit Tyrannus
rA omnis Tyrannus e crudelis
I Ergo aliquis Nero est crudelis
Ista omnes modi reducibiles sunt ad modos
1mae,

fre
1ma est perfectior per solam transpositionem propositionum propter literam M. juxta illud
M. vult transponi atque sit bamana ad
bar: Omne laudabile est honestum.
ba Omne bonum est laudabile
ra Ergo omne bonum est honestum.
Et sic de aliis modis usque Barbara et Celarent &c.
Hinc colliges 3es sufficienter esse assignatas ratio quia ut patet ex definitione figurae diversa medii dispositio constituit figuram, non autem diversa dispositio propositionum qualis est figura Galenica.

Quantum ad 2dum.

Leges seu Regulae omnium figurarum, sunt duplices. aliae Generales aliae Speciales.

Quantum ad Reglas Generales.

1ma in omni figura vel Major vel Minor debet esse Universalis.
2da in omni figura vel Major vel Minor debet esse affirmativa, nunquam vero ambae negativae. 3tia in omni figura conclusio debiliorem partem sequi. hoc est si alterutra praemissarum sit negativa conclusio debet esse Negativa si altera sit praemissarum particularis, et conclusio particularis.
4ta In omni Syllogismo 3es debent tantum esse Termini scilicet major extremitas Minor extremitas, et Medius Terminus.
5ta Medius Terminus non debet intrare conclusionem, neque debet esse plus de medio in minori quam fuit in Majori.
6ta In omni figura si conclusio est falsa etiam praemissarum si non ambae saltem alterutra,
debet

debet eē falsa n̄ tamen ē xtrâ hoc ē si p̄missæ falsæ, in consequentia debet eē falsa, licet falsum nisi ex falso sequatr, tamen verum ex alterutra p̄missa falsa sequitr, et aliquando ex utraqz falsa, infertr conclusio vera v.g.

bAr Omnis lapis est aal,
bA Omnis Cervg ē lapis
rA Ergo omnis Cervg est aal.

7ma Medium in aliqua p̄missarum, debet suppo-nere distributive Ratio, quia est dictum, ex par-ticularibg v in distributis nihil concludit Leō, quia Terming Universalis supponens disjuncti-vè dividit veluti in diversas portiones ac proinde ē quodammodō multiplex nec manet formaliter ung.

Quod autem requiritr ad artem Syllogisticā unde n̄ valet Petrg ē Substantia Sed ar-bor ē Substantia, Ergo Petrg ē Arbor.

Aliquis hoē est albg. Sed aliquod album est aal, Ergo aliquis hoē est aal. Nam album et Substantia, supponunt n̄ totum, in p̄missis Sed

Adverte quod quia Terming Singularis non dividit in plures partes, Sed est perfectē, ung ideo pt eē medium aptum, ad bene con-cludendum. Et quantū ad hoc, æquivalet,

Termini

Termino Universali distributo sed optime con-
cludit, D. Petrus fuit peccator; Sed D. Petrus
est Salvatus, Ergo aliquis Salvatus fuit
peccator. Tales Syllogismi dicuntur expo-
sitorii de quo vide superius caput.
Istae omnes Regulae continentur his versibus,
Partibus ex puris, nil sequitur atque negatis,
Si qua praeit partis, sequitur conclusio partis;
Si qua negata praeit conclusio atque negata,
Debiliores erit, semper conclusio partis.
Constituet totum, firmus sibi Terminus actum,
Et curabis idem vel semel sumere spanium.

Quantum ad Regulas speciales.

1ma figura Regulae sunt istae, 1ma major
semper sit Universalis, sed libera in qua-
litate, excepto friseomo, 2da. Minor sem-
per sit affirmativa excepto faperomo et fri-
seomo: libera tamen in quantitate.
3tia est Conclusio, libera est, in quantitate et
qualitate.
2dae figurae Regulae sunt istae 1ma Ma-
jor est semper Universalis, Sed libera in
qualitate, 2da Minor libera in quan-
titate et qualitate. 3tia Conclusio semper
Negativa est libera tamen in quantitate
3tiae figurae Regulae sunt istae 1ma Major
est libera, in quantitate et qualitate,
2da Minor est semper affirmativa Sed
libera,

91

Sed libera in quantitte.
Ultia Conclusio semp particularis sed libera in qualitte. etc.
Ipso modo omnes species figurarum continent hoc Distichon.
Sit Minor affirmans nec major sit specialis
Ultima negans prodeat nec Majorist Specialis
Sit Minor affirmans conclusio sit specialis.

Caput 3tium.

De Principiis Regulativis Syllogismorum et de Reliquis argumentationum Speciebus.

Quantum ad primum.

Principia Regulativa seu dirigentia Syllogismorum sunt duo, dici de omni et dici de nullo. Primo dici de omni appellatur principium affirmativum et hoc regulantur Syllogismi affirmativi; 2do dici de nullo appellatur principium negativum et hoc regulantur Syllogismi negativi.

Principium affirmativum dici de omni est, quando aliquid universaliter affirmatur de aliquo Subjecto, affirmatur etiam de quovis inferiori contento sub tali Subjecto, eg. quia Animal universaliter affirmatur de homine, sic Omnis homo est Animal, Ergo de Petro Paulo Joanne et aliis inferioribus contentis sub homine affirmatur Animal. Sic: Petrus est Animal, Paulus est Animal, etc. omnes sunt Animal. Etc.

Principium negativum dici de nullo est, quidquid universaliter negatur de Subjecto negatur etiam de omni inferiore contento sub illo Subjecto, eg. quia lapis universaliter negatur de animali eg. nullum Animal est lapis, Ergo et de homine et de Leone et de Bove et de aliis inferioribus

inferioribus animalis negatur, sic lux non est lapis
homo non est lapis, ergo non lapis &c:
Primum principium innititur huic axiomati Me-
thaphysice quae sunt eadem uni tertio sunt
eadem inter se, hoc est: Si Major et Minor
extremitas sunt eadem uni tertio scilicet me-
dio, tunc major et minor extremitas sunt ea-
dem inter se in conclusione exempli gratia in Barbara.
Omne animal est substantia. Omnis homo
est animal, Ergo omnis homo est substantia.
quia homo et substantia sunt eadem animali
ideo homo et substantia sunt eadem inter se in
conclusione.
2dum principium seu negativum innititur e[x]tra
huic, quae non sunt eadem uni tertio, non sunt
eadem inter se, hoc est: Si major et minor ex-
tremitas non sunt eadem tertio scilicet medio, neque
erunt eadem inter se in conclusione exempli gratia in
Celarent. Nullum animal est lapis. Omnis homo
est animal, Ergo nullus homo est lapis.
Quia homo et lapis non sunt eadem tertio scilicet ani-
mali neque sunt eadem in conclusione. Hoc vero
omnia, et caetera principia his similia, et a-
xiomata, reducuntur in hoc notissimo et communissimo
principio, quodlibet est aut non est, impossibile
simul esse idem et non esse, his principiis regulantur
Syllogismi directi omnium figurarum.

Quantum ad 2dum.

Reliquae argumentationes sunt sequentes, sed supra
annotatam agendo de argumentatione Cogni-
tione

Primo.

Ima, Enthymema ē Syllogismus imperfectus sive truncatus constans ex duabus partibus seu propositionibus antecedente et consequente cui propter exigentiam rei major vel minor propositio deest vg: Justitia ē virtus, Ergo est honesta, vel Omnis virtus ē honesta Ergo et justitia erit honesta In 1ma deest major, in 2da minor, ut patet et hac ratione dr Syllogismus imperfectus seu truncatus. 2da Inductio ē, argumentatio ex pluribus particularibus, sufficienter enumeratis, colligens Universale, vg: Petrus ē rationalis, Paulus ē rationalis, Joannes ē rationalis &c. Ergo omnis homo est rationalis.

Adverte valere inductionem etiam e contra sc: ex universali inferendo particularia vg: Omnis homo est rationalis Ergo et Paulus et Franciscus est rationalis.

3tia. Exemplum est Argumentatio unum particulare per aliud particulare propter aliquam similitudinem probans vg: Scipio Grachum seditiosum interfecit Ergo et Cicero Catilinam.

Adverte 1mo Argumentationem apud Philosophos ab Exemplo esse argumentationem a pari.

Adverte 2do Sicut Enthymema ē imperfectus Syllogismus ita Exemplum imperfecta inductio.

4ta. Species argumentationis Sorites ē argumentatio acervalis et similis gradationi, estque pro diversitate illationis vera vel falsa.

vg:

vg: Petrus est homo. Homo est Animal, Animal est Vivens, Vivens, est Corpus, Corpus est Substantia. Ergo Petrus est Substantia.

Falsa vg: qui bene bibit bene dormit, qui bene dormit non peccat, qui non peccat Regnum Cœlorum intrabit Ergo qui bene bibit Regnum Cœlorum intrabit.

3tia Species vg: Dilemma est Cornutus Syllogismus in qua duabus partibus propositis, utraque ratione subjecta refellitur, vg: aut bonum habes Præceptorem, aut malum, si bonum cur illum non honoras, si malum cur illo uteris.

6ta violatio, est argumenti ab Adversario allati, in eundem retorsio vg: si quis dicat, Juvenes non sunt admonendi, quia si boni sunt non egent admonitione, si mali contemnent eam, Invertes sic, imo si boni sunt admonitione excitandi, si mali, eadem perterefaciendi et boni reddendi sunt,

7ma Enumeratio est, cum omnes partes enumeratæ referuntur vg: Cœlum non constat terrâ igne aquâ, aere ex quibus mixta componuntur Ergo Cœlum non est mixtum sed simplex. Casus 6tum.

De medio Inveniendo.

Medium est ratio sive Causa demonstrans conclusionem seu rem in conclusione ita esse, vel non esse hoc est ostendit subjectum cum prædicato cohærere si in parte affirmativa, vel non cohærere si in parte negativa.

Medium

Medium inveniendi é 2plex modus unus facilis, alter difficilius.
Prius facilem afferemus post difficilem,

Quantum ad facilem modum

Facilis modus inveniendi medium, 3bus Regulis continetur.

Regula 1ma pro propositionibus universalibus affirmativis. Ad probandas conclusiones Universales affirmativas, quaerendi et eligendi termini de quibus universaliter dici possit Praedicatum conclusionis, et qui possit dici, de Subjecto ejusdem conclusionis: Ratio hujus Reg. est, ex illo principio, dici de omni, quia in propositione Universali affirmante praedicatum, dicitur convenire omni Subjecto, quod ostendit in exemplo. v.g. haec propositio est probanda Mors est bona. In hac propositione Mors é Subjectum, bona Praedicatum, est igitur probem bonum convenire morti juxta praefatam Regulam cogito apud me quaenam sint res, de quibus dicitur bonum, et quae possint aliquo modo convenire morti, et statim occurrit integrum agmen, sc: bonum est frui Xsto, liberari à miseriis vitae, eripi à periculo peccandi adire meliorem vitam. Item quod Deus approbat, quod Xstus elegit quod Sancti desiderant est bonum, quae omnia possunt convenire morti, unde ut vides, magna copia mediorum subonit ad probandam propositionem istam, complicando vero Terminos sic facies syllogismum. v.g. in Barbara quod

quod facit ut fruamur Xsto ē bonū Sed
mors facit ut fruamur Xsto Ergo mors ē
bona. Item quod eripit a miserijs vitæ
est bonum Sed mors eripit à miserijs vi
tæ Ergo ē bona. Item quod liberat à pe
riculo ~~vitæ est~~ peccandi est bonū Sed mors
id facit Eº ē bona. Item quod Sancti desi:
derant ē bonū Sed Sancti mortem deside
rant Eº mors ē bona.
Regula 2da pro propoñibus Universalibus
negativis: Ad probandas conclusiones ne:
gativas quærendi sunt et eligendi Termini
qui repugnent prædicato conclusionis et
tamen conveniant eidē subjecto conclu:
onis. Ratio hujus Regulæ ē ex illo prin:
cipio dici de nullo, Si enim aliquid repu:
gnat prædicato quod tamen dicat de sub:
jecto profectò prædicatū ñ erit idem cum
subjecto.
Ostendo in Exemplo v.g: hæc ipsa propoñ
probanda mors ñ ē bona debeo cogitare
quænam repugnant bono et tamen con:
veniant morti et statim offert se ingens
copia talium rerum, sc: quod privat vi:
ta quod ē contrarium inclinationi na:
turæ quod omnia fugiant quod nos sepa:
rat ab amicis quod privat omnibus vitæ
bonis quod adimit spatium pœnitentiæ,
non est bonum, quæ tamen omnia con:
veniunt morti conferendo hæc sic pro:
dibunt syllogismi, quod privat vita ñ
ē bonū sed mors privat vita Eº mors ñ
ē bona. Item quod ē contrariū inclinationi
naē,

nãl, sed amor ē contraria inclinaõni
naturæ Ergo mors n̄ ē bona. Item quod o-
mnes fugiunt n̄ ē bonū, sed mortem o-
mnes fugiunt Ergo mors n̄ ē bona.
Adverte ad propōd negativā probãt convenit
simpliciter, ideo ad illam probandam, n̄
sola utilia sunt quæ repugnant Prædicato
et conveniunt Subjecto sed n. ē ætrā quæ
repugnant Subjecto et conveniunt prædi-
cato ut patet in Exemplo Nam vg quia bo-
næ convenit eē gratā eē conveniens naturæ,
omnia repugnant morti ideo sic possū argu-
ere vg. in Camestres. Omne bonū est gra-
tum, sed mors n̄ ē grata, Ergo n̄ ē bona. Itē
Omne bonū convenit Naturæ sed mors non
convenit naturæ Ergo n̄ ē bona.
Regula 3tia ad probandū utramq. præfatā
conclusionem. possumus etiā procedere ab
inconvenienti: cogitando pro affirmativis,
quæ nam inconvenientia sequerent si Prædi-
catū n̄ conveniret Subjecto et ē contra pro ne-
gativis quæ nã inconvenientia sequerent si
prædicatū conveniret Subjecto vg: Si mors
n̄ esset bona quid sequeret reperieq̃ quia
Xsto nunquā electa fuisset, nec à Sanctis
expetita, nec à Deo amicis suis commune-
re immissa. Unde sic Argumentum, Si mors
n̄ esset bona, n̄ esset à Xsto electa sed mors fu-
it electa Ergo ē bona. Itē Deus bona amicis suis
pro munere dat, sed si mors esset mala non
daret illam pro munere amicis suis. Ergo mors
ē bona. Ad probandā vō mortem n̄ esse bonā

possum

Posse adhibere inconvenientia quæ sequerent si
Di esset bona vg: quod liceret sibi eam in-
ferre quod n esset effectus peccati quod ipsa
vita esset mala, Unde sic arguo si mors esset
bona liceret sibi eam inferre, sed non licet
ergo n est bona, sic de alijs dicendum.
Adverte pro particularibus doctrinam n̄ affe-
ro, nam si sunt affirmativè eodem modo quo
universales affirmativæ sunt negandæ sine-
gativè etiam adimatur negativarum univer-
salium probari debent, nam particulares con-
tinent sub universalibus deinde particulares
propones, raro etiam occurrunt in scientijs,
scientiæ enim solummodò sunt Universales.
Nota quod ad inveniendatailiter media non
parum conducit, si percurramus locos intrinse-
cos et extrinsecos, ut sunt definitiones divisio-
nes Genera differentiæ Species Causas effectus
comparata, Testimonia præjudicia scilicet
Exempla &c: Ubiq tamen debemus videre, ut
prædicato et subjecto alicujus propo̊nis
assumptæ ad probandum, conveniant v re-
pugnent medium. et hæc de facili modo in-
veniendi medij Quantum ad difficilem modum
Modi difficilis inveniendi medii vulgo dr Pons
Azinina, putarem ex eo dicto, quod segni-
or in discentibus doctrinæ hujus intelligentia
appareat præcipuè tamen in nolentibus v n
conantibus atq ad ardua et difficilia refugien-
tibus quibus delicti animis et sicut Tullius loquar
non opus est verbis sed verberibus pandatur
argo

Ergo ingenia, urgete conatus generosa Aqui-
lae pelorum montes, circa talem modum circa quem
haec sunt observanda.
Sciendum 1mo quod sint 4 Regulae 1ma ser-
vit conclusioni universali affirmative secunda
particulari negative 3tia universali negative
4ta particulari negative.
Sciendum 2do quod pro istis 4 Regulis sint non-
nullae dictiones à Dialecticis inventae sunt au-
tem hae.
Fe Cana Ca Geti Da Fenes He Bare Ge
Ge Bali Stant, Sed non Stant Fe Bas He Daco
Das He Cas.
In istis dictionibus observandae sunt 1mo vocales
in primis et mediis syllabis, A et E, A denotat
praedicatum conclusionis E. ejusdem conclusionis Sub-
jectum. Jam ex vocalis 3tia syllabae denotati-
psa conclusionem cujus medium, quaerere vis
itaque A. denotat Universalem, qualis est v.g. in Bar-
bara, qualis est in Celarent in Cesare, I. ut in Dari-
pti Datisi, Particularem affirmativam, O par-
ticularem negativam ut in Ferio Baroco. In istis
dictionibus observandae sunt consonantes B. D. C.
D, F, G, H. Itaque B semper denotat consequens
Praedicati, C. antecedens ejusdem de repugnans
ejusdem f. denotat consequens Subjecti G an-
tecedens ejusdem H repugnans ejusdem.
quod totum distichon istud declarat.
Praedicat A, D. sequens, C praecedit D ut
E subit f sequitur G praecedit H ut extra.
Dr. consequens idest quod consequitur Subjectum
v praedicatum seu quod de illis praedicatur

vg: Sic Petrus est Ergo homo est, Ubi homo dicitur conse-
quens, Petrum recte enim dico Petrus est homo.
Dicitur Antecedens idest quod antecedit Subjectum vel pre-
dicatum seu quod subjecit illis vg Bos est Ergo animal
est Ubi Bos dicitur Antecedens respectu Animalis ut patet
cum dico Bos est Animal, dicitur repugnans, idest non
convenit Subjecto vel Predicato vg: homo est Ergo
Asinus est, Ubi Asinus repugnat homini, male
enim dico homo est Asinus.

Regula Ima.

Ad inferendam Conclusionem universalem affir-
mativam, vg: Omnis homo est Substantia sume
dictionem quaerere vis accipe dictionem Secana,
cujus ultimae Syllabae litera A denotat con-
clusionem Universalem affirmativam. Quaere
ergo medium tale quod consequatur Sub-
jectum conclusionis propter consonantem f,
annexam vocali E. quod Subjectum Conclusio-
nis denotat, et quod antecedit ejus Predica-
tum conclusionis propter consonantem C an-
nexa vocali A. quod Predicatum Conclusio-
nis denotat, et tale medium est nobis vg Animal.
Animal enim consequitur hominem recte enim dico, homo
est Ergo est Animal, vel homo est Animal, et ideo animal ante-
cedit Substantiam, recte enim dico Animal est Ergo
est Substantia vel Animal est Substantia, ~~recte e~~
Atque sic invento tali vel simili medio forma-
bis Syllogismum in barbara talem Omne
Animal est Substantia Omnis homo est Animal Ergo o-
mnis Homo est Substantia. Eadem Regula
valebit ad inferendam particularem Conclusi-
onem negativam mutata dictione Secana in
Secani

Rgla 2da ad inferendam conclusionem particularem affirmativam in 3a figura v.g.: Ergo quaedam substantia est animal. Si medium quaerere vis accipe dictionem Ga Geti cujus ultima syllaba vocalis I. denotat conclusionem particularem affirmativam, quaere ergo medium quod et subjectum conclusionis antecedat propter consonantes G et G. annexas vocalibus A et E. et tale medium nobis homo est qui animal et substantiam antecedit recte enim dico homo est animal homo est substantia. atque sic invento medio formabis syllogismum in Darapti v. Datisi; v. Disamis sic,
dA-Omnis homo est Substantia animal.
rA-Omnis homo est Substantia,
ptI.-Ergo quaedam Substantia est animal.
dA-Omnis homo est animal
tIs-Quidam homo est Substantia.
I.-Ergo quaedam Substantia est homo.

Regula 3tia, ad inferendam conclusionem negativam v.g.: E nulla justitia est vitium. Si vis quaerere medium accipe dictionem Daphenos, cujus ultima syllaba vocalis E. denotat conclusionem negativam Universalem quaere ergo medium tale quod consequatur subjectum conclusionis, propter consonantem, et quod repugnet praedicato quod repugnat propter consonantem et tale erit virtus quod consequitur subjectum conclusionis C. recte enim dico Justitia est virtus,
repugnat

Repugnat Praedicato verò D. male enim
dico virtus est vitium atque ideo invento me
dio formabis syllogismum
Ce Nulla virtus est vitium
la. omnis Justitia est virtus
rent Ergo nulla justitia est vitium.
Regula 4ta ad inferendam conclusionem est par
ticularem negativam vg: Ergo quaedam arbor
non est lapis tu vero quaerere medium accipe di
ctionem Fedaco cujus ultima syllaba vo
calis O. designat Conclusionem particularem
negativam, quaere ergo medium tale quod
consequatur subjectum, propter consonantem
F. et repugnat praedicato propter consonantem
D, et tale medium erit quercus quod convenit
arbori recte enim dico quercus est arbor et re
pugnat lapidi, male enim dico lapis est
quercus, atque ideo invento medio formabis syl
logismum in Ferison.
Fe- Nulla quercus est lapis
ri- Quaedam quercus est arbor,
son- Ergo quaedam arbor non est lapis.
Scias, Reliquos modos 3syllabos esse utiles,
dissyllabos vero esse inutiles, ut Febas Hedas
Hecas esse inutiles, tamen illos spectare ad
modos in quibus ex puris particularibus,
aut ex puris negativis, nil concluditur, un
de dicuntur non stant, seu non concludunt.
Scias 2do quod juxta Auctores medius
terminus

Terminus varie invenit in hoc ponte Asi-
nino nam ad Fe lana invenit medius ad
Barbara Fenj mutato modo Fe lana in
Fecani, juxta Gageti ad Darapti Disa-
mis Datisi, juxta Daphenes ad Celarent,
Cesare, mutato vo in Daphenes ad Ferio,
Festino. Juxta Hebare ad Celantes Ca-
mestres Baroco, Etc: juxta Gedaco ad Fa-
pesmo, Friesmo, Felapton, Bocardo Feri-
son. Juxta Gebali ad Dabitis Baralipton,
quod totum his continet versibus.
Barbara cum Fenj per Fe lana syllogizanti,
Per Gageti vo Disamis, Datisi atq Darapti,
Cesare per Daphenes Ferio Festino Celarent.
Hebare Celantes, Camestres atq Baroco,
Fap Felap Frism per Gedaco Bocardo Ferison,
Per Gebali Dabitis Baralipt medius tibi sume.
Deinde facilioris adhuc intellectus gratia
pro more et consuetudine annexas subdo
figuras,

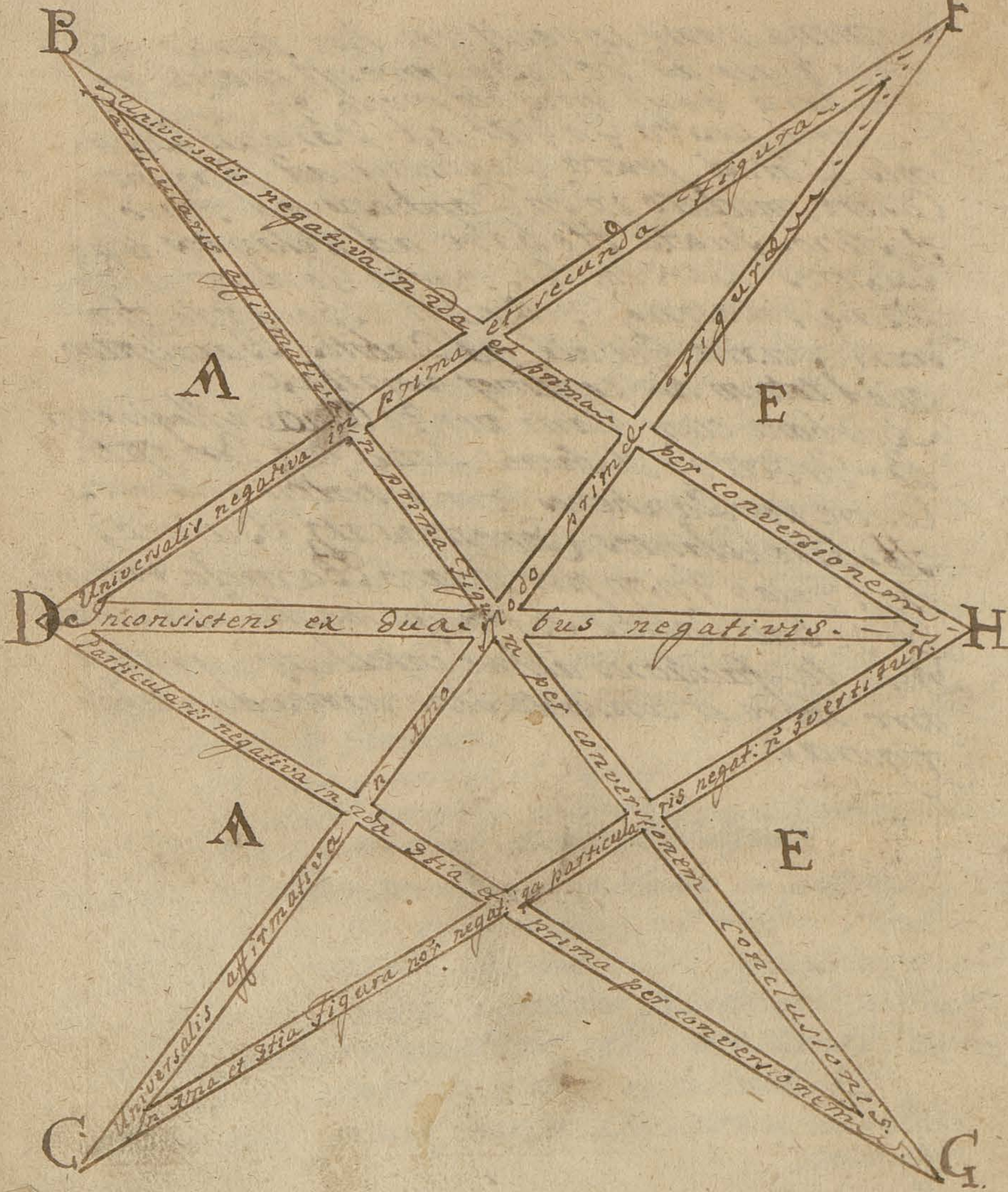
B
F
A
E
D
H
A
E
C
G.
Universalis negativa in 2da et primam per conversionem
Particularis affirmativa in prima Figura per conversionem conclusionis.
Universalis negativa in prima et secunda Figura
Universalis affirmativa in 1mo modo prima Figura
Inconsistens ex duabus negativis.
Particularis negativa in 2da 3tia et prima per conversionem
In 1ma et 3tia Figura no: negat: qa particularis negat: n: 3vertitur.

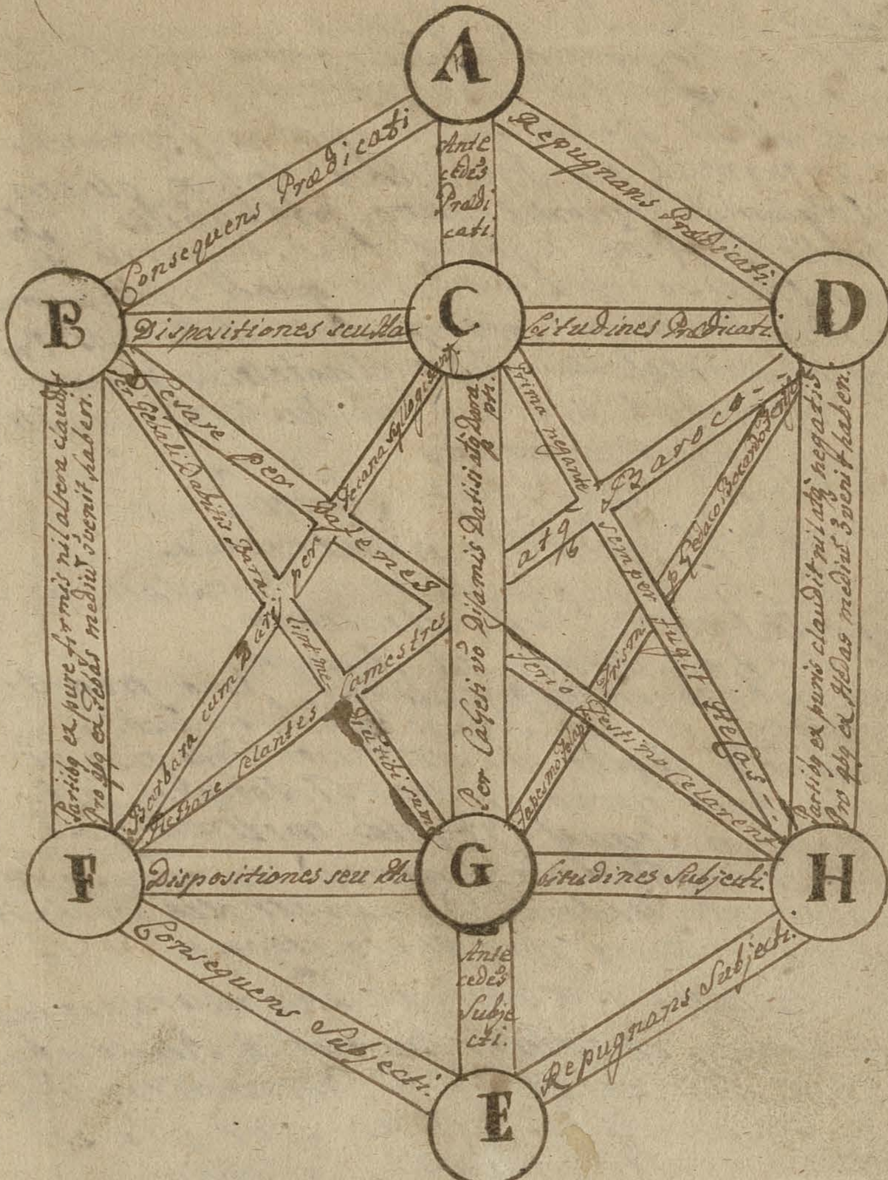
A
B
C
D
F
G
H
E
Consequens Prædicati
Ante cedēs Prædi cati
Repugnans Prædicati
Dispositiones seu Ha
bitudines Prædicati
Dispositiones seu Ha
bitudines Subjecti
Consequens Subjecti
Ante cedēs Subje cti
Repugnans Subjecti

LIBER 1mus

De syllogismo ut sic egimus nunc de eodem agendum est ut applicati ad Materiam quae ab sit 3plex sc. Necessaria, Probabilis et apparens, seu Sophistica 3plex etiam Syllogismus Demonstrativus, probabilis et Sophisticus. Hinc agemus de Syllogismo Demonstrativo et dicendum est quod syllogismus Demonstrativus correspondet Libris posteriorum Aristotelis. Libri Aristotelis plura de illis tradidit nos hic cum Auctore capitibus 3bus aliqua adferemus.

CAPUT 1mum.

De Natura Demonstrationis.

Sed hic agemus Acceptionem, Divisionem, Definitionem, Demonstrationis.

Quantum ad 1mum. Demonstratio sumitur 3pliciter. 1mo pro Ostensione, in quo sensu Poeta inquit, Pulchrum est digito monstrari. 2do pro significantia, hoc modo Cicero, Actorem 3tiis in Verrem loquens, Legatos mittunt qui ei consuetudinem Coronidum annorum demonstrent. Quidem, Demonstratio accipitur 3pliciter 1mo pro Narratione. 2do pro ratione rerum ac Personarum laudandarum et taliter sumitur à Rhetoribus quod ab illis vocatur Genus Demonstrativum. 3tio pro omni probatione sive illa sit apparens, sive probabilis, sive vera.

4to

quo sumit pro 1a ratione evidentissima et quod sit perfectam veritatis. et hoc modo sumit Demonstratio a Dialecticis seu Logicis. Quantum ad 2dum.

Demonstratio simpliciter definitur 1mo sic: Demonstratio est Syllogismus generans scientiam. Haec Definitio est data per causam finalem continetque Genere et Differentia, Syllogismus ponit pro Genere, generans scientiam pro differentia. Per hoc enim differt Demonstratio a Syllogismo probabili seu Dialectico, qui opinionem, et a Sophistico qui generat deceptionem seu errorem et non scientiam. Quid sit scientia vide supra libro 1. Cap. 1mo.

Secundo Demonstratio definitur sic: Demonstratio est Syllogismus constans ex principiis veris, primis, immediatis, prioribus, notioribus et Causis Conclusionis. Definitio haec data est per Causam materialem

Explicatur. Dicitur ex principiis idest ex praemissis, nam et cujusque Syllogismi ita et Demonstrationis principia sunt praemissae per praemissas intelliguntur, fortasse per ideo, quod praemittantur conclusioni.

Dicitur primis idest indemonstrabilibus seu non habentibus alias praemissas seu priores, per quas probari possint. Dicitur veris idest necessariis

necessarijs et immutabilibq, nam ex fal=
sis v probabilibus, fortuitis, contingenti:
bq, et ijs quae st, nō poterit fieri demon:
strad, cujus finis e scire, scientia autem,
e verorum stantium, aeternorum, et aliter
se non habentium. Dr immediatis, idest
nō habentibq medium inter Subjectum
et Praedicatū. Dr prioribq idē illis, qua
conclusione sunt priora, non quidē tempore,
sed natura. Dr notioribq nā propter
quid aliquodē tale, illud ipsum ē magis
stale Unde si conclusio in demonstratione
ē nota, propter praemissas, multo magis
ipsa praemissae debent eē notiores.
Nota notiora aliqua eē duplicia, primo quo ad
nos, adō quo ad naturam. Notiora quo
ad nos dicunt, quae cadunt sub sensus nostros
ut st singularia, et ex talibq est infirma
demonstratio. Notiora quo ad natu=
ram st, quae a sensibq nostris sunt remo=
ta, et sub solum intellectū cadunt, talia
sunt Universalia et causae rerum. Et ex
talibq ē firma demonstratio Dr adex:
tremum ex Causis Conclusionis Ex quibq
idē Conclusio, tanquam effectq, et Causa,
necessario sequit, nam cū demonstratio
sit instrumentum comparandae scientiae,
scientia vero ē cognitio rerum per Cau=
sam, consequenter Demonstratio debet con=
fici ex Causis Conclusionis.

Quantum

Quantũ ad 3ũ

Demonstratio dividit 2pliciter in Demonstraonẽ propter quid et Demonstraonẽ propter quia. Demonstrao ppter qd aliter vocat à priori, et p causas. Demonstratio qa aliter vocat à posteriori et p effectus. Rão qa causa ē prior suo effectu. Deinde Demonstratio ppter quid. aliter vocat adhuc demonstratio potissima atq nobilissima. Idq ideo, quod generet pfectã et verã scientiam. Demonstratio propter quid sic defi. ē quæ pro medio habet Causã proximã et immediatã ut cũ vg. cũ risibile p raônale. Vel respirare per habens pulmones, vel eclypsari Solem, per suppoonẽ Lunæ, Luna, p interpositionem umbræ terræ inter Solẽ et ipsã ec. pbr Demonstrao qa ē illa quæ pro medio habet, v effectum v causã remotam, v signum aliquod necessariũ. Effectum. vg. cum homo risibilis ee pbat quia ridet. Causa remotam vg. cum paries probat non spirare, qa non ē aâl.

Adverte quod definitiones supra allatæ serviant et conveniant soli Demonstraoni

oni propter quid. non Demonstraoni quia. Quia cu sit à posteriori, n à priori
Nota q̃d dent aliæ divisiones demonstraonis, sic dt Demonstraò alia universalis, quæ universalibus, alia particularis, quæ particularibus, alia affirmativa quæ affirmativis. Alia Negativa quæ negativis ĩstat propoſnibus &c.
Alias divisiones, 2dũ diversitatẽ conclusionis colligite, v̂ 2dũ reductionem, sic alia erit Demonstratio simplex, de qbs egimus supra.

CAPUT 2dum.

De Partibus et Principijs Demonstraonis.

Ubi jam patet duo hĩc indagabimq; partes sc: et principia.

Quantũ ad 1mum.

Partes Demonstraonis sunt 3es, principia, Subjectũ, et Passio.
Principia sunt duæ premissæ propones sc: major, et Minor. Subjectũ autẽ et passio sunt, in quæ Conclusio resolvit. vg: in hoc syllogismo Demonstrativo.
Omne aial raonale ẽ risibile Sed omnis hoõ est rationalis. Eõ omnes hoõ ẽ risibilis. Ubi hoõ ẽ Subjectum, risibile autem est Passio. Major vo et minor propositio, sunt principia, per quæ demonstraƫ passio ineẽ Subjecto, ut in proposito. risibilitas

demonstratur inesse homini et hae 3es demonstrationis partes communiter vocantur praecognita eo, quod ante demonstrationem sint praecognoscenda. Nam omnis doctrina et disciplina intellectiva, ut est demonstratio, fit per praeexistenti cognitione, ut habetur primo posteriorum. Porro praecognitiones, sc: praenominationes, quae sunt praeviae notiones, per se ad ulterius rei notiam comparandam ordinatae, à Logicis, numerantur 3es, 1ma quid nominis, 2da quia est, 3tia quid rei.

Praecognitio quid Nominis est quâ praecognoscimus quid Nomen significat.

Praecognitio quia est quâ praecognoscimus quid significat res per Nomen existens.

Praecognitio quid rei est quâ praecognoscimus, quid res significata per Nomen importet. Sciendum quod Subjectum praecognoscitur praecognitione quid nominis, quia est, et quid rei. Passio praecognoscitur praecognitione quid nominis tantum. Principia tandem praecognoscuntur, praecognitione quid nominis et quia vera sunt. Per praecognitiones ab aliis taliter numerantur: 1ma an sit, 2da quid sit. 3tia quotuplex sit, 4ta quale sit.

Quantum ad 2dum.

Principia sunt 2plicia, 1ma essendi 2da cognoscendi. Principia essendi sunt quae dant rebus esse et sunt in Physicis Materia et forma Principia cognoscendi aliter vocantur propositiones et axiomata. Principia essendi noscuntur

Explicia communia et Propria.
Communia sunt quæ nulli certæ scientiæ appro-
prianç sed omnibus accommodari possunt qua-
lia sunt v.g. quodlibet ē, aut n ē, impossibile
ē simul idem ēē et non ēē.. 2º minus Uni-
versalia, quæ non quidem omnibus, pluri-
bus tamen scientiis accõmodanç.
Qualia sunt v.g. Omne totu ē majus suâ
parte, si ab æqualibus æqualia demas quæ
remanent sunt æqualia.
Propria principia sunt quæ uni alicui scien-
tiæ certæ appropriantur. Et horum alia vo-
canç dignitates, alia propositiones.
Dignitates, ū maximæ sunt illa principia,
quæ ita sunt manifesta ut absq ulla demon-
stratione, et probatione cognoscanç et intelli-
ganç, ut in Physica hoc principiû ex ni-
hilo nihil fit naturaliter.
Propoñes sunt, illa principia quæ etsi vera
sint, tamen docentis, opera, reddenç ma-
nifesta. v.g. apud Geometras punctum ē
cujus nulla pars ē.
Propoñes vero dividunç in definitiones,
Suppoñes, et postulata. Definitiones sunt
principia, rem per genus et differentiam
explicantia v.g. homo est ē, rationale. Sup-
poñes sunt principia seu propoñes in-
demonstrabiles quæ in aliqua scientia sup-
ponunç v.g. in Ethyca virtus in medio-
critate consistit. Postulata deniq sunt
principia, quæ nobis postulamus concedi ab
au-

auditore ad aliquid probandũ ut si velimus probare primũ movens, eẽ immobile debemus postulare ut, auditor concedat, omne quod movet moveri.
Nota quod sententiæ aliquæ maximæ seu, auté vocant axiomata. Itẽ quæstiones vocant Themata, si spectant, ad cognitionẽ, dũ verõ, ad probationẽ, problemmata, & assumpta.

CAPUT 3um.

De Conditionibus præmissarum.

Conditiones præmissarum demonstrationis necessariæ sunt tres, 1ma de omni, 2da per se, 3tia quatenus ipsum.
Conditio de omni indicat præmissam demonstrationi debere eẽ talem in qua prædicatum Universaliter et semper prædicet de Subjecto.
Hinc sciendum, quod de omni sit duplex conditio, unum, prioristicũ, alterũ, posterioristicũ. De prioristico egimus supra in Cap: 2o hic quare de posterioristico agemus.
Adverte inter utrumque hanc eẽ differentiã, quia de omni prioristico requirit non tantum universalitẽ Subjecti hoc ẽ, ut prædicet Universaliter de Subjecto, sed etiam Universalitatem temporis, ut semper, de omni differentia temporis prædicetur.

De omni aute posterioristico tantū universalitē subjecti requirit. Unde posito casu, quod media nocte omnes homines dormiant. Data propositio Omnis hoō dormit. Erit de omni prioristico n̄ autē de omni posterioristico, quod non tantum de oīi subjecto, sed de omni tempore predicari debet. v.g. Omnis Ethyops est niger;
Adverte, quod de omni prioristico, est principium regulatricum, directrium, syllogismi, ut supra dictū vide.

Quantū ad Conditionē 2dā.

Conditio p se ē quae indicat pmissa demonstrationis debere eē talem, in qua predicatū n̄ tm̄ universaliter et sempr, sed in p se, hoc ē, n̄ p accidens pdicat de subjecto. Hinc
Propoō superior Ethyops ē niger, licet sit de omni, n̄ tm̄ per se. q̄a predicatū ejus sc: nigredo, n̄ ē de essentia subjecti scilicet Etiopis, cū ab eo possit removeri sine illius corruptione. Hæc vō propoō: Omnis hoō ē aāl non tm̄ de oīi sed in p se, q̄a pdicatū ejus sci: aāl ē de essentia subjecti nempè hominis cū ab eo n̄ possit removeri sine illius corruptione;
Nota quod per se dr̄ quor modis: 1mō cū predicatū ē de definitione subjecti, et

Et hoc modo per se dicuntur de suis inferioribus non solum Species, tam infimae, quam subalternae sed etiam differentiae tam genericae quam specificae, ut homo de Petro &c: Vivens de Animali &c: 2do quando subjectum est de definitione Praedicati hoc modo per se dicuntur propriae passiones de suis subjectis ut risibile de homine, hinnibile de equo rugibile de leone &c. 3tio quando res per se existit nullo indigens alio ut sit, hoc modo, perseitatis dicitur esse Substantia. 4to denique cum aliquid est causa, propria et immediate sui effectus, hoc modo per se dicitur esse causa, re[...] aedificatio domus, et horum 4or modorum perseitatis, 1mus et 2dus vocantur praedicandi, 3tius essendi: 4tus vocatur causandi.

Quantum ad 3am Conditionem.

Conditio quatenus ipsum est quae indicat praemissa demonstrationis debere esse talem, in qua, praedicatum non tantum universaliter, semper, et per se, sed etiam quatenus ipsum, hoc est: adaequate et convertibiliter, seu tam late quatenus patet subjectum, praedicatur de suo subjecto et talia praedicata sunt, quae vel explicant totam essentiam rei, vel certe fluunt ex principiis essentialibus rei, ut sunt proprietates.

Unde haec propositio Omnis homo est animal est de omni per se, non est tamen quatenus

ipsum

Ipsum quia prædicatum ipsius sc: Animal non æque late patet ac species, sc: Genus cum, quo non convertitur, hoc vero propositiones Omnis homo est animal rationale, et omnis homo est risibilis, non tenent dici de omni per se, sed in 2do quod ipsum, quia illarum prædicata convertuntur cum suis subjectis: bene enim dicitur omne animal rationale est homo, et omne risibile est homo, &c: et est ultra: et hæc sufficiant de Libro primo: cui usque deest eorum perfectionem usque quidem vestram favente supremo Numine impediebat eo Doctore qui libros Aristotelis posteriorum relecturus est relecturus est.

Notandum media demonstrationis, quæ nihil aliquod sint quam argumenta rebus dubijs fidem facientia, quærenda esse in Locis Dialecticis. de quibus locis, habetis vobis aliqua in Rhetorica tradita, nihil omnino in hoc, de illis agendum esset. Sed vobis, seominiens tractatum, sub illo Doctore est auscultaturus qui Libros 8. Topicorum Aristotelis relecturus est.

Adverte quod Libri Topicorum seu doctrina de locis omnibus syllogismis subserviunt, cum hac tamen differentia, quia ad syllogismos Sophisticos media apparentia, ad syllogismos Dialecticos, seu probabiles, probabilia; ad demon

mon

monstrativos aeque suppeditent media necessaria. Quartum illa, quae sunt à definitione, genere, et potissimum Causa. Porro medium demonstrationis debet esse reciprocum, quia premissae demonstrationis debent esse de omni per se, et quatenus ipsum, hoc est convertibiles, consequenter et medium debet esse convertibile, scilicet, reciprocum consequentis, quia medium ponitur in premissis

LIBER Tertius.

De Syllogismo Sophistico.

Post expeditum Syllogismum Demonstrativum consequens erat agere Probabili de Syllogismo seu Topico, seu Dialectico: sed quia de illo extimum in Libris Topicorum sufficientissima in publicis traditur doctrina, magnumque esse veluti Oceanum in gutta, hunc tractatum aliquot horis concludere, ideo; ad publicas lectiones remitto, hic quidem de opposito Demonstrationis, nempe de Syllogismo Sophistico; quamquam et de hoc in Libris Elenchorum quoque itidem doctrina in publicis lectionibus exactissima, quia ex mente Aristotelis traditur, aliqua prelibare, de propero, perfecte, quia tribus Capitibus.

CAPUT Primum.

De Syllogismo Sophistico in Commune.

age-

Agemus hic 1mò definiendo 2do dividendo, 3tiò fines Sophistarum monstrando. 4tò modos adferendo.

Quantu ad 1mum.

Syllogismus Sophisticus seu Elenchus ē qui ex apparentibus et non veris propositionibus cōstat: seu ē argumentatio inducens in errorem et falsam opinionem. 2do Sophista dr vir fucatæ sapientiæ et speciem quandam ejus ostentans. Jam vō Sophisma ē vitiosum et fallax argumentum.

Quantu ad 2dum

Syllogismus Sophisticus ē 3plex 1mus peccans in Materia 2dus peccans in forma, 3tius peccans in utroque.

Syllogismus peccans in Materia ē qui licet situm modo et figura, tamen non habet propositiones veras.

Syllogismus peccans in forma ē qui licet habeat propositiones veras, forma tamen syllogismi ideat figura et modus vitiosa sunt.

Syllogismus peccans in utroque ē, qui et propositiones non habet veras, vel saltim unam illarum apparentem, et terminorum situs aut propositionum quantitas v qualitas defectiva modo et figura, quod patebit infra

Quantu ad 3um.

Circa fines seu metas Sophistarum eē 5. 1ma ē redargutio 2da falsum 3tia paradoxum 4ta Solecismus.

5ta

Sta Nugatio

Redarguitio seu reprehensio est cum Sophista
respondente eo fine deducit ut cogat eo,
quod concessit, iterum negare vel quod ne-
gavit iterum cogat concedere, ut si res-
pondens concedat voluptatem esse bonam
Sophista infert Ergo et improborum voluptates
esse bona, si hoc idem neget infert Sophista
Ergo et animi voluptas non est bona et ita impli-
cabit adversarium.

Falsum quod respondentis id quod veritati con-
trarium est ipsiusque sensui repugnat cogitur
concedere ut omnis equus est animal sed homo
non est equus Ergo homo non est animal.

Paradoxum seu inopinabile quando respon-
dentem cogit ad id respondendum quod est præter
suam opinionem ut omnis asinus est animal sed
tu es Ergo tu es animal.

Soloecismus est quando respondens cogit
aliquod vitium grammaticæ committere
ut omnis homo est Creatura, sed omnis
fœminina est homo. Ergo omnis fœminina
est Creatura.

Nugatio est unius et ejusdem dictionis in-
utiliter repetitio ad cujus modi repeti-
tionem respondens impellitur ut binarius
est par numerus sed par numerus est in
duas partes divisibilis æquales Ergo bi-
narius numerus est in duas partes æquales di-
visibilis.

Adverte quod nisi seu metallum pri-
ores sex sunt rerum, Posteriores autem duæ
sunt verborum. At omnes communiter

vocant Elenchi

Quantum ad 3tium

Sciendum quod fallaciæ seu Sophismata quibus dè prædictas metas Sophistæ perveniunt, sunt multiplicia. Alia in dictione et alia extra dictionem.

Sophismata in dictione sunt quæ in ipsis verbis seu dictionibus latent, et ex parte vocis et orationis pariunt deceptionem, et tales numerant 6. Primum æquivocatio. Secundum Amphibologia. 3um compositio; 4tum divisio, 5tum accentus 6tum figura dictionis.

Sophismata extra dictionem sunt, quæ non ex parte vocis, sed ex parte rei pariunt deceptionem. Sunt numero 7. Primum ex accidente, 2dum à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter 3tium ignorantia Elenchi 4tum petitio principij. 5tum à consequente. 6tum à Causa et non Causa. 7mum multiplex interrogatio. Istæ fallaciæ continentur hoc Disticho.

Æquivocans, Amphibologia componit ac figura
Accidit quid ignorans, petit, infert, causa rogat plures.

CAPUT 2dum.

De fallacijs in dictione.

Istæ nostrâ enumeratæ in dictione fallaciæ species, sic definitionibus et exemplis illustrabuntur.

Primum Æquivocatio latine à hoc græce Homonymia est quando argumentum æquivocis constat terminis ex: Omnis Canis est

Ani

sed
at quidam taurus est mons, ergo aliquis taurus est mons, vel qui videt habet os, sed prata vident, ergo habent os.

2dae Amphibologia latine, graece ambiguitas, quando in argumentatione ponuntur propositiones dubiae dicentes sensus habentes plures, v.g. quidquid homo videt hoc ipsum videt. Sed homo lapidem videt, ergo lapis videt. Vel Omnes Episcopi sunt Sacerdotes, sed quidam equi nigri sunt Episcopi, ergo quidam equi nigri sunt Sacerdotes.

3ia Compositio seu Conjunctio est, cum verbum quod separari debet componitur, v.g. impossibile est juvenem esse senem, sed tu es juvenis, ergo tibi impossibile est esse senem. Vel qui ignorabat literas tunc didicit illas, sed Deus scit literas, ergo tunc didicit illas.

4tum Divisio seu distinctio est, quando in argumentatione ea separantur ac dividuntur ab invicem, quae conjungi debent, v.g. quocunque vidisti percussum est percussus est, sed oculo vidisti percussum, ergo oculo percussus est.

5tum accentus, dum in argumentatione ponitur vox diversum accentum habens, qui immutat sensum propositionis v.g. Populus est arbor, sed gens est populus, ergo est gens est arbor. Vel omnis ara est locus sacer, sed omne stabulum est ara, ergo omne stabulum est locus sacer.

6tum figura quae est cum ob aliquam similitudinem dictionis alicui tribuitur id quod ei non est tribuendum, v.g. quidquid ego sum tu non es, sed ego sum homo, ergo tu non es homo. Vel quidquid emisti comedisti, sed crudas carnes emisti, ergo crudas

carnes

carnes comedisti V. g. mus corrodit caseu, sed syllaba est mus, ergo syllaba corrodit caseum. V. g. quos digitos parvos habuisti eos nunc habes, sed parvos juvenis habuisti ergo eos nunc parvos habes.
Talia et similia figuræ sophismata solvenda sunt per distinctionem generum seu prædicamentorum, in quo sensu hæc propositio intelligenda est. Communiter vero solvuntur per negationem consequentiæ hac de causa, quia post ostensionem in quo genere hæc propositio sit sumpta. hoc est, vel in genere substantiæ vel in genere accidentis, vel ex quo prædicamento, ut est quantitas qualitas &c: et mox apparebunt 4 termini, quod est contra præcepta syllogismorum sic et alia sophismata, quælibet sunt solvenda. per ostensionem, in quo sensu peccant distinguendo, tunc et ibi prodibunt 4 termini sæpe sæpius, ut in æquivocatione et accentu.

CAPUT 3um

De fallaciis extra dictionem.

Exquam et istas supra enumeratas habes, hic definitiones et exempla accipe. 1ma fallacia accidentis dicitur ea

ca quod inesset praedicato aut si inesset
~~praedicato~~ subiecto, aut si inesse dicimus. v.g. Aal
e genus, sed hoc est Aal. Ergo hoc est
genus. Item, iste Canis e Pater et e tuus
Ergo e Pater tuus iste Canis.

Ista a dicto secundum quid ad dictum simpli-
citer e dum ex parte totum aut ex toto
pars concluditur. ~~patet~~ v.g. Ethyops habet den-
tes albos Ergo ethyops e albus. Vel Vinum
e febricitantibus malum Ergo vinum e omni-
bus malum. Elenchi
Ignoratio ignorantia est dum contradicto-
ria concluduntur, non servatis conditionibus
ad contradictionem requisitis.
Conditiones autem contradictionis sunt,
ut sint de eodem, eodem tempore, eadem signi-
ficatione tam eiusdem vocis quam quo ad sup-
positionem, restrictionem, ampliationem &c.
de quibus Librum Secundi Capitis.
Taurus Bos e Aal, et taurus mons non est
Aal Ergo taurus e Aal et non e Aal.
Petitio petitio principii e dum idem probatur
idem v.g. Aal rationale currit Ergo homo
currit. Item, Nicomachus e Pater Aristotelis
Ergo Aristoteles est Filius Nicomachi.
Ista consequentis dum ex antecedente male
infertur v.g. omnis homo e Aal. Sed omnis
Asinus est Aal, Ergo omnis Asinus est homo.
Vel cum pluit terra e madida. Sed nunc
e terra madida Ergo nunc pluit.

Ista

ota Causa est non causa cu alicujus rei
ñ vera assignat ratio ex gr qui grani Eo
hospites eunt, fiumine del qui ei
psum occidit e sceleratus. Sed la
pius ex equo se ipsu occidet, E le
pius ex equo e sceleratus.
7ma plurimarum interrogationum fallacia
e, dũ ex simplici responsione ad plu=
ras interrogationes colligit aliquod fal=
sum. ex. g. Sophista quaerat hoc et hoc est
ne ãal rationale et irrationale, si res=
pondeas ee rationale, inferret ille Eo hoc
est ãal rationale. Si negative respon=
deas, dicet ille Eo hoc e ãal irrationale.
hec fallacia solvit facile p distinctio=
nem responsionis ad talia v similia si=
multanea interrogata.
Observandũ
Solutionẽ Sophismatũ nihil aliud esse,
quam eruditam Elenchorum per partes
refutationem estq ista solutio duplex.
Generalis et Specialis.
Generalis itenim e duplex si negatio fals
ũ distinctio ambigui, et interpretatio
obscuri.
Falsa enim apte negare ambigua apte
distinquere, obscura docte interpretari
oportet.
Specialis deinde solutio est duplex ctma
solutio fallaciarũ in dictione falsa et
non pertinens ad materiã de qua
disputatur dicendũ est transeat. Sic

Sic exemplum observandi 2di vg. si ex
præambulo 3tio hujus, dialecticæ nonne
t conclusio defendenda talis. Dialectica
est necessaria ad alias scientias acquiren-
das in statu pfecto simpliciter. Tunc ar-
guens, debebit sic deducere. 2tra conclu-
sionem expositam quod tenens ejusmodi; Di-
alectica ē necessaria &c. Sic argumento: Dialca
ñ ē necessaria ad scientias rationales seu sermoci-
nales. Ergo Dialectica non est necessaria ad alias sci-
entias acquirendas. Defendens, sic deberet re-
assumere. Sapientissime argumentans XX
2tra Conclusionem à nobis expositam tenens
ejusmodi: Dialectica ē necessaria sic seu tali
modo: Dialectica ē necessaria ad scientias ra-
tionales, Ergo Dialectica ñ ē necessaria ad alias sci-
entias acquirendas. Iterum debet reassumere et
considerare, quid negandum, quid conceden-
dum, vg: Dialectica ñ ē necessaria ad scientias
rationales nego Ans, Argumentans debet di-
cere probo Ans sic: quando Dialectica non ē
necessaria ad Grāmatica v Rhetoricam tunc Dia-
lectica non est necessaria ad scientias rationales.
Sed de facto Dialectica ñ ē necessaria ad
Grāmatica et Rhetorica alias om ante Grā-
matica et Rhetorica disci deberet Ergo Dialecti-
ca ñ est necessaria ad scientias rationales.
Defendens debet reassumere 2bg sicut prig.
et deinde v concedere v negare v distingue-
re &c: qndo Dialectica non est necessaria
ad

ad Grãmaticã, et Rhcã ñ est necessaria ad
scientias rônales, Sed defactò Dialectica
ñ e necessaria ad Grãmaticã et Rhcã E.
Dialectica ñ e necessaria ad scientias raonales.
Jorem quando Dialectica ñ e necessaria ad Grã:
maticã et Rhcã. ñ est necessaria ad scienti:
as rationales Distinguo, Jorem quando Di:
alectica ñ e necessaria ad Grãmaticã ratio:
ne congrui sermonis. Ad Retoricam ratione or:
nati sermonis, non est necessaria ad scientias ra:
tionales, Nego Majorem, quandò Dialectica non
est necessaria tàm ad Grammaticam, tàm ad Rhe:
toricam ratione scibilitatis concedo Jorem quoniã
in minore iterùm ÿ termini, qui sunt distincti in
Jori iterùm recurrunt, Ideò ille debet procedere.
Sed defactò Dialectica non est necessaria ad Grã:
maticam et Rhetoricam. Distin: Sed defactò Di:
alectica non est necessaria ad Grammaticam, ra:
tione congruitatis sermonis congrui, ad Rhetoricã
ratione ornati sermonis, concedo Norem Sed defa:
ctò Dialectica ñ e necessaria tàm ad Grãmaticam
tàm ad Rhetoricam ratione scibilitatis nego Mi:
norem. Deindè ad conclusionem progredior, E. Di:
alectica non est necessaria ad scientias rationales,
Nego Consequentiam, et dico quod &c: Explicatio
hujus distinctionis videat, et colligat ex prœam:
bulo Ztia. Et hic jam finem In[illegible] Li:
bro Tomo, sed toti nostro operi ac labori impo:
nimo qui cedat ad Majorem Laudem Omni:
potentis Dei honorem Virginis Deiparæ glo:
riam Sanctorum [illegible] præcipuè
Divinissimi Patriarchæ nostri [illegible]
Cantij [illegible] Nobilissimæ illus:
trissimæ Juventuti meliorẽ
fructum. Annô Dni
1745to 21
Aprilis